

Upravništvo Ljubljana, Knaflova 3
— telefon števil 312, 3123, 3124,
3125, 3126

Inseratni oddetek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — tel. 3492 in 3392

Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7,
telefon št. 2455

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2,
telefon št. 190

Računi pri pošti ček zavodila, Ljub-
ljana št. 17.749

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za izposojnino 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflova ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126, Maribor,
Grajski trg št. 7 telefon števil 2455;
Celje, Strassmayerjeva ulica št. 1,
telefon števil 65.

Rokopisi se ne vračajo

Priprave za nov naval na Finsko

Ker so se dosedanje sovjetske ofenzive popolnoma ponesrečile, zbira Moskva na finskih mejah novo veliko armado, s katero namerava drugič navaliti na Finsko

Oslo, 27. dec. j. (Nor. tel. Byro) Dopisnik švedskih listov poroča, da so finski vojski, da so vojne operacije zadnje dneve zelo otežene zaradi silnega mraza, ki je dosegel na nekaterih odsekih na severni fronti do 35 stopinj pod ničlo. Finske patrulje na smučeh imajo polne roke dela, da spravljajo na ambulante vojske — največ sovjetske, ki so za tolikšen mraz slabo oblačeni in ki so zaradi mraza omagali. Zadnje dneve je zaradi mraza poginilo nad sto sovjetskih vojakov. Na severnem bojišču in na bojišču severno od Ladoškega jezera so vojski opazovali videli zadnje dni v akciji na sovjetski strani tanke, ki so nemškega porekla — izdelki nemške industrije.

Na bojišču severno od Ladoškega jezera proti polarnemu morju je položaj finskih čet ponovno nekoliko neugodnejši, ker imajo sovjeti zbrani tam 16 divizij pehote in motoriziranih oddelkov, vsaka s približno 18.000 ljudmi. Finske obrambne sile so razmeroma majhne, in pride kvečjemu po en bataljon na eno sovjetsko divizijo.

Z bojišča na skrajnem severu poroča dopisnik danskega lista »Berlingske Tidning«, da so znane v zadnjih dneh sovjetske izgube na tem delu bojišča nad 4.000 mrtvecev. Izgube sovjetskih čet so bile tako velike zaradi tega, ker so zadnje dni sovjetske čete napravile vrsto močnih protisunkov z namenom, da bi si na novo osvojile nekatere pozicije, izgubljene v finski protiofenzivi iz prejšnjega tedna.

Dopisnik danskega lista »Politiken« poroča, da so sovjeti na Karelski ozini postavili na več krajih baterije dalekostrelnih topov, s katerimi so zadnje dni ponovno bombardirali finsko obalno mesto Viborg in okolice. V Viborgu so sovjetske granate zanesle na več krajih požar. Razen Viborga so sovjeti z dalekostrelnimi topovi obstreljevali tudi finsko železniško progo na onem kraju, kjer je le nekaj 30 km oddaljena od Mannerheimove obrambne črte. Pri obstreljevanju ni bilo niti smrtnih žrtev, niti ranjenec.

Sovjetsko letalstvo je kakor vse minule dni tudi včeraj napravilo več bombnih napadov na posamezna finska mesta in strateške točke v zaledju bojišč. Včeraj so sovjetska letala bombardirala zlasti mesto Kotka. Pri bombardiranju so bili ubiti štirje civilisti, dočim materialna škoda ni velika. Prav tako so se včeraj pojavila sovjetska bombna letala ponovno nad Helsinkii, vendar pa zaradi protiakcije finskih lovskih letal ter protiletalskega topništva niso mogla preleteti mestnega središča. Po finskih virih je finsko protiletalsko topništvo in lovsko letalstvo v zadnjih treh dneh skupno sestrelilo 39 sovjetskih letal.

Iz raznih provincialnih krajev južne Finske poročajo, da so zadnje dni sovjetska letala ponovno napadla finske potniške vlake. Letala so se spustila nizko nad železniško progo ter so s strojnimi streli jala v potniške vozove. Ljudje so morali iz vlakov pobegniti in polskati zavetja v okolici železniške proge.

Finci zmagoviti tudi na fronti pri Salli

Helsinki, 27. dec. s. (Exchange Telegraph) Finci še vedno na vseh bojiščih uspešno zadržujejo sovjetske napade. V dosedanjih bojih se je izvrstno izkazala strategija maršala Mannerheima, ki se drži preizkušenih načel bojevanja, ki so se obnesla že v finskih osvobodilnih bojih pred 20 leti. Maršal Mannerheim je finsko vojsko posebej izveščal za boj proti veliki premoči. S smelo iniciativo finske čete vedno že vnaprej preprečijo vsako sovjetsko vojaško operacijo.

Včeraj se sovjetske čete nadaljevale z ogorčenimi napadi, zlasti na Karelski zemeljski ozini. Glavni napadi so šli preko zamrznjenega jezera Suvanto. Sovjetske čete so štirikrat napadle utrjene finske postojanke in sicer po močni pripravi topništva. Vsi napadi so bili odbiti. Po finskem poročilu so pustile sovjetske čete na zamrznjeni površini jezera 700 mrtvih, poleg tega pa je bilo 50 sovjetskih vojakov ujetih.

Helsinki, 27. dec. s. (Reuter). Izgleda, da so sedaj finske čete razen pri Lieksii tudi že v smeri od Sallie prodirle do sovjetske meje, ali se ji vsaj zelo približale. Finska poročila namreč pravijo, da so Finci na tem delu fronte vržili v zadnjih treh dneh sovjetske čete za 80 km nazaj.

Vrhovni sovjetski vojni svet v Moskvi

Moskva, 27. dec. r. Včeraj se je sestel v Kremliju sovjetski vrhovni vojni svet. Seji je predsedoval osebno Stalin, navzoči pa so bili vsi vodilni člani generalnega štaba in vrhovni poveljnik rdeče armade. O seji ni bilo izdano nikakoli uradno poročilo, pač pa se doznava in običajno dobro poučenih krogih, da je vrhovni vojni svet razpravljal o položaju na Finskem, predvsem o vzrokih dosedanjih neuspehov rdeče armade. V zvezi s tem se zatrjuje, da je Stalin odstavil dosedanjega vrhovnega poveljnika rdeče armade na Finskem, generala Merežkova, ki je ob enem odstavljen tudi kot poveljnik leningraškega vojaškega okrožja. Očitajo mu, da je brez potrebnih strategičnih priprav in brez dovoljene organizacije hotel izvesti bliskovit napad na Finsko, ki pa se je na vsej črti ponesrečilo in postavil vso rdečo armado v zelo

slabo luč. Kdo bo njegov naslednik, še ni znano, ker se vsi generali, katerim so poudili poveljstvo na Finskem, branijo prevzeti to odgovorno mesto, ker je po splošni sodbi položaj za rdečo armado docela zavožen in bo stalo ogromne žrtve, predno se bo dal prikriti dosednji neuspeh, ki je predvsem posledica absolutno nesposobnega vrhovnega vodstva.

Silne ruske izgube

London, 27. dec. AA. (Reuter). Ker uradni krogi v Moskvi ne objavljajo nobenih podrobnosti o borbah na Finskem, krožijo po Moskvi in drugih velikih mestih sovjetske Rusije vesti, da je doslej na Finskem padlo 25 do 30.000 Rusov, 30 do 40.000 pa je bilo težko ranjenih ali pa so jim zaradi mraza zmrznili udje. Tako trdi dopisnik »Timesa«. Isti dopisnik pravi, da je nastal zastoj operacij na srednjem in severnem Finskem, na gotovih krajih pa so Finci celo napredovali.

Sovjetsko vojno poročilo

Moskva, 27. dec. AA. Poročilo generalnega štaba leningraškega vojnega okrožja dne 27. decembra se glasi: Manjše prave izvidniški oddelki ter tu pa tam topniški ogenj. Sovjetske letalske enice so izvršile več izvidniških poletov.

Novi varnostni ukrepi v finski prestolnici

Helsinki, 27. dec. s. (Reuter). Danes je imela finska prestolnica zopet dveurni letalski alarm. Kakor včeraj, pa sovjetski letal nad središčem mesta zopet ni bilo opaziti. V predmestjih je stopilo v akcijo protiletalsko topništvo. Na mesto so padali letaki, ki so jih očito metala sovjetska letala. Letaki pozivajo finsko prebivalstvo, naj se postavi na stran »finske narodne vlade« v Terijokih.

Finska vlada je podvzela v Helsinkii nove varnostne ukrepe za zaščito civilnega prebivalstva. Tako morajo biti odslej vsa motorna vozila belo prepletkana, da niso vidna letalom. Potniki v javnih prevoznih sredstvih so dobili navodilo, da nosijo pri sebi bela pregrinjala, pod katere naj se skrijejo v primeru letalskega napada. Na ta način misli vlada, da bo mogoče preprečiti zopetno obstreljevanje civilnega prebivalstva s strojnimi letali, ker sovjetski letalci ljudi ne bodo ločili od bele snežne odeje.

Viborg izpraznjen

Helsinki, 27. dec. s. (Reuter). Finske oblasti so odredile popolno evakuacijo mesta Viborg, ki so ga zadnje dni ponovno bombardirala sovjetska letala ter ga je pričelo obstreljevati tudi že sovjetsko težko topništvo. Včeraj je odpeljalo iz mesta več posebnih vlakov s 4.000 ljudmi, tako da se nahaja sedaj v mestu, ki ima normalno 80.000 prebivalcev, samo še 2000 oseb.

Obstreljevanje finskih mest

Helsinki, 27. dec. s. (Reuter). 15 sovjetskih bombnikov je danes dopoldne napadlo mesto Tammerfors. Kolikor je doslej znano je bila pri napadu ena oseba ubita in ena ranjena. Sovjetska letala so bombardirala danes tudi mesta Abo in Hangö, ter Viborg. Nad slednjim so opazili šest bombnikov. Število žrtev v teh mestih še ni ugotovljeno. Osem sovjetskih letal je bombardiralo popoldne mesto Kemijärvi v bližini centralnega bojišča. Ena sovjetsko letalo je bilo sestreljeno.

Tri Finke padle v boju

Helsinki, 27. dec. s. (Reuter). Maršal Mannerheim je včeraj sporočil, da so v aktivni vojaški službi na daljnem severu padle tri finske žene.

Danski delavci za Finsko

Kodanj, 27. decembra. AA. (Stefani) Danska delavska združenja so sprejela sklep, da vsi delavci na Danskem odstopijo enourni zaslužek kot podpora Finski. Smatrajo, da bo tako zbran prispevek danskih delavcev dosegel vsoto milijon kron.

Dva nova kontingenta švedskih dobrovoljcev

Stockholm, 27. dec. s. (Reuter). Na Finsko sta odšla zopet dva kontingenta švedskih prostovoljcev, ki bodo vstopili v finsko vojsko. V Rovaniemi v bližini centralne fronte v Kareliji pa je dospela polna švedska ambulanca, ki razpolaga s 120 posteljami.

Bern, 27. dec. s. (Reuter). Švicarska vlada je nakazala finskemu Rdečemu križu denarno pomoč 100.000 švicarskih fran kov.

Francoski tisk za nujno pomoč Finski

Pariz, 27. dec. AA. (Havas). Pariški tisk piše o junaškem odporu Finske in zahteva, da se pošlje pomoč četam generala Mannerheima, ki se borijo za vsak korak finskega ozemlja. Vsi zahtevajo, da se Finski pošlje takoj pomoč. Karkoli naj bi se v bodoče zgodilo, pravi francoski tisk, gotovo je to, da je sovjetski generalni štab doživel neuspeh, Stalinova politika je pravi polom. »Figaro« pravi, da je treba podpreti Finsko z vsem sredstvi in da se ne sme pri tem izgubljati časa. Ni dovolj, pravi »Jour«, da se finsko junaštvo pozdravlja, treba je Fincem tudi po-

magati. V tem smislu je govoril tudi Daulier dne 22. decembra. Rdeča armada je jasno pokazala svojo nesposobnost, predvsem pa nesposobnost poveljnikov. »Excelsior« smatra, da je krvavi neuspeh, ki ga je doživel ob prvem udarcu sovjetskih vojni stroj, ostal moralno nepopravljiv. »Populaire« smatra, da bi se Finci lahko pomagalo predvsem na ta način, da

bi skandinavske države dobavljale Finski topove, strojnice in municije. Isti naglašajo potrebo ustanovitve prostovoljskih čet, češ da Finska ne razpolaga z večjim številom moštva. Sedaj se vrši na Finskem mobilizacija rezervistov, ki jih je skupno samo 140.000. Zaradi tega morajo Fincem priteči na pomoč tisoč drugih borcev.

Sovjeti so se odločili, da uničijo Finsko

Finski poslanik v Londonu o pravih ciljih sovjetske invazije na Finsko

London, 27. dec. s. (Reuter). Finski poslanik v Londonu Gripenberg je imel sredi preko angleških radijskih postaj govor o sovjetski invaziji na Finsko. Ponovno je poudaril, da v sovjetsko-finskih pogajanjih pred izbruhom vojne ni bilo nobenega vprašanja, ki ga ne bi bilo mogoče urediti. Finska vlada je zavzela vedno spravljivo stališče in je zopet in zopet iskala mirno ureditev vseh vprašanj. Celotno, ko so se vojaške operacije že pričele, je izrazila pripravljenost, da doseže sporazum s sovjet-

skih pozivajo sovjetske vojske, naj položijo orožje in pribeže na finsko stran, kjer jih bodo lepo sprejeli in z njim, mlo postopali. V letakih jim obetajo tudi velike denarne nagrade za razno orožje, ki bi ga dezerterji prinesli s seboj. Tako je n. pr. obljubljeno 10.000 rubljev za tank, 10.000 dolarjev pa za nepoškodovano letalo. Zaradi takšne propagande so Finci razen drugega dobili že 10 bombnikov. Finskimi četami je padel v roke tudi en sovjetski bataljon tankov. Poveljnik tega bataljona

Silen potres v Turčiji

V torek ponoči je povzročil izredno močan potres v Ankari in južni Turčiji veliko razdejanje in zahteval tudi mnogo smrtnih žrtev

Carigrad, 27. dec. j. (Havas). Preteklo noč je mnoge pokrajine v Anatoliji obiskal potres izredne jakosti. Potresni sunki so si v kratkih presledkih sledili drug drugemu ter so povzročili veliko razdejanje. Poleg stanovanjskih zgradb so v mnogih anatolijskih mestih porušene ali vsaj močno poškodovane tudi mnoge javne zgradbe, banke, glavna poslopja in druge javne zgradbe ter mnogo mostov, pri katerih so se sesule kupole in podiri minareti. Prebivalstvo je v naglici zapustilo mesta in se preselilo na deželo. Navzile ostremu mrazu, ki vlada te dni v vsej Anatoliji, prebiva ljudstvo kar na prostem in se ne vrniti v mesta.

Potres je poleg materialne škode zahteval tudi zelo veliko žrtev, katerih število pa bo mogoče točno ugotoviti šele v nekaj dneh.

Vlada je takoj organizirala reševalno službo. Za reševalna dela so angažirane tudi pionirske čete in druge vojaške enice.

Zbiranje podatkov o potresni katastrofi je zelo oteženo, ker so brzoglavne in telefonske zveze med mnogimi kraji Anatolije docela prekinjene. Kolikor je doslej ugotovljeno, so bili po potresu posebno prizadeti Ankara ter mesta Tokat, Samsun, Jozgad, Amasia in Sivas, v katerih je razdejanje najhujše.

sko vlado, toda s pogojem, da ostane finski narod ohranjen pravica, da živi v svobodi. Sovjetska Rusija pa očitno neče miru in se je zato odločila za uničenje Finske. Nobenega opravičila ni mogoče najti za sovjetsko postopanje. Edina razlaga za to postopanje je, da je hotela Sovjetska Rusija odstraniti Finsko kot svobodno in neodvisno državo zato, da se pomaknejo sovjetske meje do Norveške in Švedske ter da dobi tako Sovjetska Rusija nadoblast nad Skandinavijo in Baltikom. Morda ima Sovjetska Rusija tudi namen, da pozneje prodre do Severnega morja.

Ceravno so bile sovjetske zahteve tekom sovjetsko-finskih pogajanj večinoma nesprejemljive, je Finska sprejela dve tretjini teh zahtev in dala tudi vse mogoče garancije za varnost Leningrada. Vse pa je bilo zaman. Sovjetska Rusija se je očitno enkrat za vselej odločila, da Finsko uniči. To je bil pravi in edini vzrok za začetek vojne. Zato pa se je morala Finska zoperstaviti sili s silo, kajti gre za njeno svobodo in neodvisnost. Kakor je izjavil že zunanji minister Tanner v nekem svojem govoru, so Finci raje pripravljeni umreti, nego da se podajo pod sovjetsko tiranijo. V sedanjih tragičnih trenutkih je ves finski narod trdno na strani svojih voditeljev, parlamenta in vlade. V vladi so zastopane sedaj vse politične stranke od konservativcev do socialistov. Tako je ministrski predsednik Rytli liberalce, zunanji minister Tanner pa vodja socialistične stranke. Finska je deležna v svojem boju simpatij vsega civiliziranega sveta. Če bi morala v boju radi pomanjkanja orožja in sovražne premoči tudi podležiti, pa bo njena žrtev vsaj inspiracija za vse civilizirane narode, da se postavijo zoper napadalca.

Uspešna finska propaganda med sovjetskimi vojaki

Rim, 27. dec. AA. (Stefani). Posebni dopisnik lista »Popolo di Roma« na Finskem trdi, da je finska propaganda v sovjetskih vrstah že rodila nekatere zadovoljne uspehe. Letala npr. prestano mečejo v zaledju sovražnih bojišč črte letake, v ka-

Ankara, 27. dec. j. (Havas). V pretekli noči ob 2 in potem ob 5 so občutili v mnogih pokrajinah Anatolije izredno močne potresne sunke. Epicenter potresa je bila sama Ankara. V celoti so našli štiri daljše potresne sunke, med katerimi sta bila dva izredno močna. Nedvomno je potres zahteval mnogo žrtev, vendar pa po podatkih, ki so jih zbrale oblasti, je bilo močno poškodovanih več mest v Anatoliji.

Ankara, 27. dec. AA. (Reuter). Ni še točnih podatkov o številu človeških žrtev, ki jih je zahteval zadnji potres v Turčiji. Znano pa je, da je bilo ranjenih in ubitih veliko število ljudi ter da so bila številna poslopja porušena. Vsega skupaj je bilo 7 potresnih sunkov, ki so bili vsi močni in so jih čutili po vsej Turčiji.

Potresne sunke so zabeležili po vsem svetu

Beograd, 27. dec. AA. Poročilo potresomerskega zavoda na Tašmajdanu: Davi, 27. decembra ob 00.51 so aparati zabeležili katastrofalni potres, ki se je moral pripetiti v daljavi 2.300 km od Beograda. Naknadni sunki so v Beogradu čutili ob 1.06.54 in je znašal 3.080 mikromov z valovno periodo

Povišanje prejemkov

železničarjem

Subotica, 27. dec. o. V zvezi z rešitvijo raznih socialnih problemov v prometnem resoru je minister Beslić podal naslednjo izjavo:

S 1. januarjem leta 1940 bodo povišani prejemki vsemu železniškemu osebju za 20 odstotkov, železniškim delavcem pa za 9 odstotkov. Prav tako se bo v najkrajšem času pričela razprava o ureditvi drugih vprašanj socialnega in zdravstvenega značaja v prometnem resoru in sicer za ustvaritev ugodnejšega življenjskega standarda železniških uslužbencev in delavcev, ki izvršujejo zelo težko in naporno službo.

Nova vseameriška konferenca

Washington, 27. dec. AA. (Havas). Državni podtajnik Wallis namerava pripraviti novo konferenco nevtralnih sil, ki naj bi bila mesca januarja v Rio de Janeru. Na njej naj bi se poosttrili sklepi panamske konference. Istotako naj bi se južnoameriške države sporazumele glede sankcij proti onim državam, ki bi prekršile nevtralne cone. Kakor poročajo, se glede sklicanja te konference že vodijo diplomatski razgovori med prizadetimi državami Severne in Južne Amerike.

13 sekund. Zadnji sunk tega potresa so aparati zabeležili ob 2.39 minut.

Bern, 27. dec. j. Ob 1. ponoči so seismografi observatorija v Neuchatelju zabeležili zelo močan potres. Središče potresa mora biti oddaljeno približno 3.100 km od Neuchatela v vzhodni smeri. Tudi potresni observatorij v Curihu je zabeležil v enaki oddaljenosti izredno močan potresni sunk, katerega epicenter mora ležati nekje v Transkavkaziji v bližini Tiflisa. Tako v Curihu kakor v Neuchatelju ter drugih opazovalnicah se je občutil oddaljeni potres tako močno, da so se zlomile igle seismografov.

Bruselj, 27. dec. j. (Havas). Tukajšnja potresna opazovalnica je zabeležila preteklo noč izredno močan potres z epicentrom nekje v Mali Aziji.

London, 27. dec. j. (Reuter). V noči od torika na sredo so zabeležili seismografi raznih angleških observatorijev izredno močan potres v vzhodni smeri od Anglije.

Potres tudi v Casablanci

Tanger, 27. dec. AA. (DNB). Močan potres je v Casablanci porušil zgradbo državne banke, več stanovanjskih hiš in nekaj džamij.

12 držav za konkretno pomoč Finski

Ženeva, 27. dec. j. V božičnih praznikih so generalnemu tajništvu Društva narodov še nadaljnje štiri države in sicer Columbia, Liberia, Urugvaj in San Domingo izjavile svojo pripravljenost prepraviti k pomoči za Finsko, kakor jo je priporočilo tajništvo Društva narodov. V celoti se je torej dostel izmed 30 držav, ki so 13. decembra podpisale resolucijo o obsojdi sovjetskega napada na Finsko, 12 izmed njih odločilo tudi za konkretno pomoč finski državi.

dobiva zdaj 500 mark na dan kot nagrado za poučevanje Fincev v upravljanju s tanki.

Stalin prevzame vojno vodstvo

London, 27. dec. AA. (Havas). »Daily Skatch« trdi, da bo odslej Stalin osebno vodil vojno na Finskem iz Moskve. Stalin se zaveda, da vojna utegne trajati dolgo in je zato potrebna primerna propaganda za narode sovjetske zveze.

Nemška propaganda v severnih državah

Nemčija hoče s spretno propagando zmanjšati finsko odpornost napram sovjetskemu napadu

Pariz, 27. dec. j. (Fintelag). V poučenih krogih zatrjujejo, da je dal kancelar Hitler stalno na razpolago ves svoj propagandni aparat, da bi podprl operacije sovjetske vojske na Finskem. Štab nemških agentov si prizadeva zatreti moralno pomoč, ki jo je bila Finska doslej deležna s strani mnogih drugih narodov. Nemški agenti, raztreseni širom Finske, zlasti razširjajo to, da se bo Finska nevarno kompromitirala, ako bo sprejela pomoč zaveznikov sil in drugih držav. To stališče Finske bi se namreč lahko v Berlinu smatralo kot nasprotno s finsko nevtralnostjo napram Nemčiji.

Nemška propaganda na Finskem je v najtesnejši zvezi z nemško propagando na Švedskem in Norveškem, ki se že dalje časa občuti. Tamkaj nemški agenti predvsem naglašajo, da je prijateljsko stališče Nemčije do skandinavskih držav odvisno samo od njih nevtralnostnega stališča nasproti sovjetski Uniji. V obeh primerih je očitno, da si Nemčija prizadeva izolirati Finsko in

zmanjšati njeno odpornost napram sovjetskemu napadu.

Angleško-francoska pomoč Finski, ki je postala že dejstvo, bo v prvi vrsti omogočila finskemu generalisimu Mannerheimu, da bo tudi v zraku lahko izvedel celotno energično protiofenzivo kakor doslej na kopnem. Razen francoske pomoči se na Finskem že občuti tudi pomoč Švedske in Norveške katerih dobrovoljci so se že udeležili zadnjih bojov na finski strani. Da drugi strani se zlasti na Norveškem zadnji čas neprijetno občuti nemški pritisk in sicer na ta način, da se norveški službeni krogi kakor tudi norveške delavske organizacije branijo sodelovati pri sestavi koncentracijske vlade, ki bi se odprlo izrekla se učinkovito pomoč Finski.

Bern, 27. dec. s. (Reuter). Bivši predsednik poljske republike Moscicki je dopel v Švicco ter se bo nastanil v Freiburgu. Pri svojem prihodu je izjavil novinarjem, da se ne bavi več s politiko.

Bojazen Bližnjega vzhoda

Male prednjeazijske države se boje vojnih zapletitajev in se pripravljajo na skupno obrambo ob podpori zaveznikov

Rim, 27. dec. r. Italijanski listi posvečajo veliko pozornost dogodkom na Bližnjem vzhodu. V zvezi s tem poročajo o vojaških pripravah v Afganistanu, ki se zadnje dni mirno nadaljujejo. Vest o proglasitvi splošne mobilizacije niso točne, pač pa je res, da je vlada na svoji zadnji seji o tem razpravljala in pripravila vse, da se v dani primeru mobilizacija čim hitreje izvede. Afganiska vlada z veliko pozornostjo zasleduje razvoj položaja v Evropi in ne prikriva zaskrbljenosti zaradi možne akcije sovjetske Rusije na Bližnjem vzhodu. Vrnitveni zaščiti pred takim napadom je v ospredju vsega zanimanja ne samo v Afganistanu, nego tudi v vseh prednjeazijskih državah. Afganiska vlada je iz previdnosti povečala svoje območje posadke in izjavila na meji proti sovjetski Rusiji najstrožjo kontrolo, da prepreči prihod komunističnih agentov. Obtem je afganistanska vlada stopila v stike s podpisanimi tako zveznega saadabadskega pakta. Kakor se domneva, se bodo zastopniki Afganistana, Irana, Iraka in Turčije, ki so podpisale saadabadski pakt, v kratkem sestali v Kabulu na konferenci, da skupno prouče politični položaj ter se dogovore o skupnih ukrepih v smislu sklenjene pogodbe o medsebojni pomoči.

V zvezi s tem poroča »Stampa«, da se kljub francoskim demantjem v Damasku združujejo vesti, da ima francoski general Weygand nalogo, organizirati na Bližnjem vzhodu posebno ekspedicijsko vojsko, ki bo skupno z obrambnimi silami prednjeazijskih držav nastopila proti sovjetski Rusiji, če bi prišlo na Bližnjem vzhodu do vojnih zapletitajev. Ta vojska bi imela na-

logo podrediti čim globlje v Rusijo in na ta način vojaško oslabilo i Rusijo i Nemčijo. Ta načrt se zdi italijanskim krogom sicer precej fantastičen, vendar pa verjeten, da si zaenkrat ne računajo s tem, da bi prišlo do vojne med Sovjetsko unijo in Turčijo, ki je na Bližnjem vzhodu odločilni činitelj.

Likvidacija nemških podjetij v Turčiji

Carigrad, 27. dec. o. Vse podružnice velikih nemških podjetij, med njimi trgovskih podjetij in bank, so pričele likvidirati svoje posle v Turčiji ter zapirati svoje urade.

Zbiranje iranskih čet

Kairo, 27. dec. AA. (Stefani). List »Ahram« izve, da iranska vlada nadaljuje s koncentracijo čet na severni meji. Med Hamdenom in Karamanbo je že 20.000 iranskih vojakov.

Anglija in Rusija

London, 27. dec. o. Ministrstvo za propagando objavlja: Vesti, da je angleški poslanik v Moskvi prejel navodilo, naj pozove zastopnike angleških trgovskih podjetij, da se ne odločijo za odhod, niso resnične. Prav tako so brez podlage vesti, da je namenjena skorajšnja prekinitev diplomatskih stikov med Anglijo in Sovjetsko Rusijo. V odnosih med obema državama niso nastale nobene izpremembe.

Na zapadu tiho in mirno

Zaradi slabega vremena ni nobenih dogodkov

Pariz, 27. dec. j. (Havas). Vojaški položaj na zapadni fronti se zadnje dni ni bistveno izpremenil. Včeraj so nemške čete v prvih dopoldanskih urah na frontnem osekju južno od Saarbrückena napravile napad na tamkajšnje francoske postojanke. Po informacijah je bil napad v glavnem izveden kot demonstracija pred Hitlerjem, ki se je tisti čas nahajal na obliki pri nemških četah na tem delu zapadnega bojišča. Nemški napad so francoske čete z lahkoto odbile. Nemška pehota je na umiku pustila na bojišču celotno poveljstvo napadajočega oddelka in sicer enega častnika in dva podčastnika. Ta nemški napad je bil edina vojaška operacija v toku vsega včerajšnjega dneva. Vzrok nedelavnosti na zapadnem bojišču je v prvi vrsti v izredno neugodnih vremenskih prilikah. Vidnost je skoraj enaka nič in se zaradi tega včeraj popolnoma izostale vsakršne akcije letalstva. Danes se je vreme nekoliko izboljšalo in so na obeh straneh zopet obnovljene letalske akcije.

Danes opoldne med 13.15 in 13.35 je bil izdan v posameznih krajih severne Francije protiletalski alarm. Bombardiranja ni bilo.

London, 27. dec. j. Danes opoldne sta se pojavili nad angleškim mestom Suffolk dve letali, katerih narodnosti pa zaradi velike višine, v kateri sta leteli, ni bilo mogoče ugotoviti. Letali sta puščala za seboj dolge vlečke belega dima, kakršnega navadno puščajo za seboj nemška letala Henkelovega tipa, kadar se hočejo umakniti zasledovalcem. Letalski alarm zaradi pojva teh letal ni bil izdan, niti ni poročil, da bi letala kje metala bombe.

Nemško in francosko vojno poročilo

Berlin, 27. dec. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi objavilo naslednje vojno poročilo:

Razen neznačnega sovražnega topovskega streljanja je tudi drugega dne bojišča na fronti vladal mir.

Pariz, 27. dec. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je davi izdalo naslednje 219. vojno poročilo:

Poročilo se na bojišču ni zgodilo nič pomembnejšega.

Božična poslanica admirala Darlana

Pariz 27. dec. AA. (Havas). Vrhovni poveljnik francoskih pomorskih sil, admiral Darlan, je v božični poslanici francoskim mornarjem dejal med drugim:

Ko branimo naše morje in našo domovino, branimo istočasno tudi civilizacijo. Novo leto pričakujemo v prepričanju, da so moralne sile našega naroda neuničljive in da je s tem tudi naša zmagazagotovljena.

Nova minska polja

Da zavarujejo pomorski promet med Anglijo in evropsko celino, so napravili Angleži nov minski pas

London, 27. dec. AA. (Havas). Mornariško ministrstvo objavlja podatke o novih minskih poljih, ki so jih položile angleške ladje zato, da se zavaruje plova angleških in nevtralnih ladij. »News Chronicle« pravi, da je minski pas ob vzhodni angleški obali dolg 500 ter širok 30 do 40 milj. Ta polja bodo zavarovala varnost plove angleških in nevtralnih ladij, istočasno pa bodo preprečila nemškim podmornicam izvesti kakršnokoli akcijo v teh vodih. Minski pas tako razmeščen v raznih globinah morja, da je matematično nemogoče, da bi katerikoli ladja prišla skozi minska polja. Prehod skozi minska polja so sedaj zelo ozki ter tam angleške ladje vršijo stalno kontrolo. Angleško letalstvo bo stalno skrbelo za to, da nemška letala ne bi mogla metati magnetičnih min v te prehode.

Registracija angleških ladij na Norveškem

Washington, 27. dec. br. Kakor znano, so poskušale nekatere paroplovne družbe spričo prepovedi plove po tako zvanih

pomorskih vojnih conah, ki je bila s spremembo nevtralnostnega zakona proglašena za ameriške ladje, registrirati svoje ladje v Panami. Panamska vlada pa se je postavila na enako stališče kakor vlada Zedinjenih držav in so bili tako računski ameriških paroplovnih družb prekinjeni. Danes poročajo listi, da se je družba United States Line odločila registrirati nekaj svojih ladij na Norveškem.

Dosedanji angleški uspehi na morju

London, 27. dec. br. Neki britanski admiral je imel danes po radiu govor o uspehih angleške vojske mornarice v zadnjem času. Prišel je v bitko ob urugvajski obali, ki se je končala s potopitvijo nemške oklopne krčarke »Admiral Graf Spee«. Temu angleškemu uspehu so sledili drugi kar v cel verigi. Admiral se je spoštljivo izrazil o junaštvu posadke na angleški krizajski »Exeter«, ki se je upala

sprejeti borbo z mnogo bolj oboroženo nemško oklopno. Mornari na angleški krizajski so svojo izpolnili nauke angleških mornariških šol, da je treba sovražnika najprej izslediti, nato ustaviti in izvesti na boj. Vsa sredstva s nemško oklopno ladjo je bila precej nenavadna. Admiral je nato priznal masulge trgovinskih in ribiških mornarjev. Naravnost junaško se je obnašala posadka neke angleške petrolejske ladje, ki je bila torpedirana na Atlantskem oceanu. Torpedo in vihar sta ladjo razpolovila. Prvi del se je potopil, posadka pa se je na drugem delu ladje še 24 ur borila s valovi in skušala spraviti ta del ladje v neko angleško luko. Nazadnje je morala tudi zadnja polovica ladje prepustiti valovom in se rešiti na neko drugo ladjo.

Admiral je v svojem govoru nadalje opozoril, da je bila od pričetka vojne potopljena le ena angleška podmornica, Nemci pa so izgubili povprečno po 2 do 4 podmornice na teden. Pri objavljanju nemških izgovorov angleška admiraliteta zelo previdno in proglasa za potopljene le one nemške podmornice, pri katerih se je stvarno dogajalo, da so na njih nastale večje eksplozije, ali da so bile kako drugače uničene. Nemčija bo imela še mnogo truda, da bo nadomestila izgubljene podmorniške posadke, ker se mora vsak mornar za uspešno službo na podmornici vesti normalno po pet let.

Žrtve min in torpedov

Oslø, 27. dec. br. Rešena posadka norveškega parnika »Lappena«, ki je predvčerajšnjim na Severnem morju zadel na mino ter se potopil, je oblasti obvestila, da se je v neposredni bližini »Lappena« potopil še neki drugi parnik. Uvedena je bila takoj preiskava, a dosedaj na morju ni bilo mogoče najti ne ostankov drugega parnika ne kakšnega člana njegove posadke.

Zaplemba za Nemčijo namenjenega blaga

London, 27. dec. br. Na angleških kontrolnih postajah je bilo, kakor objavlja ministrstvo za gospodarsko vojno, v preteklem tednu zaplenjeno 6800 ton blaga, ki je bilo namenjeno v Nemčijo. Blago so zaplenili na raznih nevtralnih ladjah, ki so iztovorile zaplenjeno blago in nato nadaljevale svojo vožnjo. Predvsem je bilo zaplenjeno več tisoč ton petroleja. Med zaplenjenim blagom je le izredno malo žita in drugih življenjskih potrebščin.

Parnik »Düsseldorff« na poti skozi Panamski prekop

New York, 27. dec. s. (Reuter). Nemški parnik »Düsseldorff«, ki ga je nedavno v bližini čiliske obale zaplenila neka angleška vojna ladja, je z dovoljenjem ameriških oblasti z angleško posadko na krovu plul skozi Panamski prekop. Nemški konzul je zahteval, da oblasti prepovedo ladiji prehod, vendar so se ameriške oblasti postavile na stališče, da veljajo za Panamski prekop ista načela mednarodnih zakonov kakor za odprto morje. To je prvi primer, da je zaplenjena ladja plula skozi Panamski prekop.

Povratak ujetnikov

Montevideo, 27. decembra. AA. (Reuter). Pet kapitanov britanskih trgovskih ladij in 55 britanskih mornarjev, ki so bili nekaj časa ujeti na nemški ladiji »Admiral Graf Spee« bo odpotovala danes iz Montevidea z nekim britanskim parnikom.

Protest Amerike v Londonu

London, 27. decembra. AA. (Havas). Britanska vlada je prejela, kakor poroča »Times«, protestno noto držav, ki so podpisale panamsko izjavo. Pritožba označuje varnostni pas v ameriških vodah. O pritožbi bodo razpravljali z vso pozornostjo, kakor zasluži sporočilo te vrste, in bo angleška vlada na noto v ugodnem trenutku odgovorila.

650.000 mož v Belgiji stalno pod orožjem

Bruselj, 27. dec. br. Belgijski senator Cocard je dal novinarjem zanimive izjave o obrambi Belgije v primeru, da bi bila napadena. Še nikoli Belgija ni imela tako močne armade, je dejal, kakor sedaj. Pri svoji obrambi se bo opirala na tri obrambne linije poleg tega pa se bo lahko zanesla tudi na nizozemsko, ki bo v takem primeru nedvomno nič manj ogrožena kakor Belgija sama.

Ze doslej sta bila mobilizirana dva razreda rezervistov, tako da šteje belgijska armada, ki je vsa razmeščena po trdnjavah in na obrambnih postojankah skupno preko 650.000 mož. V primeru potrebe bo takoj mogoče mobilizirati še tretji razred rezervistov, ki so vsi specializirani. Belgijski obrambni sistem se opira na prvi črti na trdnjave pri La Cointin, okrog Liegeja in v Ardenih. Liege je obkoljen od trdnjav, ki so najmodernejšega sistema. Center trdnjav v Ardenih je Namur. Druga obrambna črta se razteza od Anversa do Namura. Na tej črti je pripravljeno tudi cel sistem poplavnih naprav, tako da bo mogoče sovražnika zadržati tudi z vodo. Notranji obrambni sistem pa se opira na točke Anvers, Nieuport in Ostende.

Tudi belgijsko orožje je bilo tako izpopolnjeno, da spada po svoj kakovosti med najboljšje na svetu. Belgijskih metalcev min ne presegajo nobeno slično orožje v drugih državah. Tudi organizacija vojske je popolnoma uspešna. Tako je bilo mogoče iz ardenskega polja sestaviti ves podofiterski kader celih dveh divizij, ki sta sedaj razmeščeni v Ardenih.

Boji pri Nankingu

Cungking, 27. decembra. AA. (Havas). S kitajske iradne strani sporočajo, da se je zadnje dni vodila ogrožena borba severovzhodno od Nankinga. Kitajske čete so ohranile svoje položaje, ki so prešli v toku borb trikrat iz enih v druge roke. Japonske čete so pretrpele velike izgube.

196 žrtve železniške nesreče v Nemčiji

Berlin, 27. dec. AA. (DNB). Število žrtev težke železniške nesreče pri Genthinu se je povečalo zaradi smrti več hudo ranjenih na 196. Je pa še vedno veliko število hudo ranjenih, ki se bore s smrtjo.

Papežev uradni obisk pri italijanski kr. dvojici

Danes bo papež Pij XII. z velikim spremstvom vrnil obisk italijanski kraljevski dvojici

Vatikan, 27. dec. br. (Havas). Papež Pij XII. bo jutri na posebno svečan način vrnil obisk italijanski kraljevski dvojici, ki je bila pred božičem v Vatikanu. Za obisk so se vršile te dni v Rimu velike priprave. Določeno je bil tudi podoben program obiska. Reportaže bodo jutri dopolnile oddajale vse italijanske radijske postaje. Papež se bo malo pred 10. uro z velikim spremstvom v 18 avtomobilih odpravil iz Vatikana v Kvirinal. Papež sam bo sedel v 6. avtomobilu. Na Petrovem trgu mu bodo izkazale časti vatikanske čete, na drugi strani meje pa ga bodo sprejeli oddelki italijanskega vojaštva. Pozdravila ga bo posebna italijanska misija, ki jo sestavljajo same dvorske osebnosti. Na trgu Pontificali bo pozdravil papeža rimski guverner. Na dvoru bo papež sprejel po posebnem ceremonialu. Vse svečanosti bodo trajale dve uri.

Kakor poročajo iz Pariza in od drugod, je zavladalo v evropskih političnih krogih ogromno zanimanje za papežev obisk pri italijanskem kralju. »Le Journal« ugotavlja, da bo imel ta obisk prav poseben pomen spričo sedanjih mednarodnih prilik ter da je sedaj že zanesljivo računati s tesnim sodelovanjem italijanske vlade in Vatikana v organizaciji fronte miru, katero bodo odločno podprli tudi Zedinjene države.

Rim, 27. dec. AA. (Stefani). Giornale d'Italia objavlja članek svojega ravnatelja, posvečen jutrišnjemu obisku sv. očeta Pija XII. pri italijanskem kralju in cesarju. V članku pisec poudarja, da imata oba vladarja danes bolj kot kdaj prej enaka čustva in ista naziranja. Nikdar ni mogel biti sestanek med poveljavateljske kralje katoliške cerkve in fašistične Italije večje pomena kot v tem tako tragičnem času, ki ga preživlja danes svet. To je v prvi vrsti nova potrditev pomirjenja med cerkvijo in državo, do katere je prišlo po

zaslugi novega reda, ki ga je ustvaril fašistični režim. Ta sestanek nima nobene zveze s praktičnimi vprašanji vojne in mira. Italijanska politika bo ostala tudi v bodoče politika neodvisnosti in budnega spremljanja dogodkov. Poimovanje miru, kakršnega je izrazil sv. oče Pij XII., pa odgovarja orientaciji mednarodne solidarnosti in evropskega sodelovanja, ki je vedno navdajalo zunanjo politiko Mussolinija. Tudi Mussolini je razvil vse svoje delovanje v to, da bi omejil in ustavil vojno. Zato — tako zaključuje list — sestanek dveh poglavarjev zbljuje v najpopolnejši harmoniji višje vrednote romanstva in njihove moči.

Vatikansko odlikovanje grofa Ciana

Rim, 27. decembra. AA. (Stefani). Vatikanski državni tajnik kardinal Maglione je poslal italijanskemu zunanjemu ministru grofu Ciano brzojavko sledeč vsebine: Sv. oče mi je naročil prijetno dolžnost sporočiti vam, da vas je odlikoval z redom za čiste ostriže. Nenavadno sem srečen, da vas lahko osebno o tem obvestim in da vam čestitam, ker vam je bilo odlikovanje dodeljeno v znak priznanja za vaše delo za mir in za priščne odnose med državo in cerkvijo. Pridužujem se blagoslovu, ki ga vam pošilja poglavar katoliške cerkve.

Roosevelt — kralj Viktor Emanuel

Washington, 27. dec. a. (Havas). Ameriška vlada je objavila vsebino prirske brzojavke, ki jo je poslal predsedniku Rooseveltu za blizajočo se novo leto italijanski kralj Viktor Emanuel. Predsednik Roosevelt poudarja v svojem odgovoru upanje, da bo novo leto prineslo mir, ki si ga vsi tako prirsčno žela.

Okrog mirovne akcije

Novi mirovni načrt bosta izdelala papež in Roosevelt

Rim, 27. dec. o. Papeževa božična poslanica in Rooseveltova sporodna akcija sta v vseh cerkvenih krogih Vatikana kakor tudi v Severni Ameriki izzvala največje zadovoljstvo. Doslej se niso znane podrobnosti, kako se namerava ta akcija praktično izvršiti, vendar pa se je zvedelo iz zanesljivega vira, da bo osnovana v Vatikanu nekakšna centrala, v kateri bodo zastopane vse nevtralne in ne vojnojoče države. Predlog o tem, ki ga bosta izdelala papež in Roosevelt, bo v najkrajšem času dostavljen vojnojočim se in nevtralnimi državam. Pri tej akciji je zamišljena tudi pomoč Finski. Papež je že dal na razpolago večjo vsoto denarja katoličanom na Finskem. Trenutno izdeluje papež osnovna načela za konkretne mirovne predloge.

Washington, 27. dec. o. Listi poročajo, da se je italijanska vlada izjavila pripravljena, da se oficijelno pridruži akciji Vatikana in Zedinjenih držav za omogočenje

pravičnega miru. Mussolini in Roosevelt vdržujeta zaradi te zadeve medsebojne stike.

London, 27. dec. z. »Daily Telegraph« primerja v daljšem članku mirovne pogoje, ki jih je opisal papež z mirovnimi pogoji, kakor sta jih nedavno pred angleškim parlamentom precizirala ministrski predsednik Chamberlain in zunanji minister lord Halifax in prihaja do zaključka, da se ti pogoji popolnoma strinjajo. Enako kakor papež, zastopata tudi Anglija in Francija stališče, da ima vsak narod pravico do samostojnega in svobodnega življenja. Toda angleška državnika sta tudi poudarila, da ne more biti govora o mirovnih pogajanjih, dokler na nasprotni strani ni ljudi, katerim bi se moglo zaupati. Končno ugotavlja list, da Vatikan že dolgo ni zavel tako jasne in določene stališča do mednarodnega položaja, kakor tokrat.

Odlikovanja

Beograd, 27. dec. p. Odlikovani so: z redom Jugoslovenske krone 3. stopnje izseljeniški komisar Mirko Krajnc pri poslanstvu v Berlinu, z redom Jugoslovenske krone 4. stopnje tajnik banke uprave dr. Josip Kovačič, odvetnik Miloš Stare, premarij dr. Franc Debevc v splošni bolnišnici v Ljubljani, tehnični višji svetnik inž. Avrelj Kobal pri banški upravi v Ljubljani, dekan Ivan Jerić v Turnišču, z redom sv. Save 4. stopnje tehnični višji svetnik inž. Ljubljani inž. Oskar Juran, inž. Fran Fišer, inž. Ciril Juvan, inž. Anton Ditrh, z redom Jugoslovenske krone 5. stopnje višji tehnični svetnik inž. Ladislav Gržina pri banški upravi v Ljubljani, tehnični svetnik inž. Josip Jurca v Celju, tehnični pristav inž. Ferdo Janežič v Ljubljani, kapitan Josip Godina na Jese-ničah, prometni uradnik Mihael Kührar v Murski Soboti, uradnik Bogo Pleničar pri banški upravi v Ljubljani, z redom sv. Save 5. stopnje tehnični pristav inž. Ivan Plesničar v Skoplju, posestnik Friderik Marjetič v Škocjanu, pos. Alojzij Vidmar v Trzinu, z zlato kolajno za državljanske zasluge župan Alojzij Lekše v Dolenji vasi, pos. Andrej Kržič pri št. Rupertu, pos. Franc Jerina v Kostanjevici, pos. Ivan Ignat v Cerkljah ob Krki, posestnik Ervin Štroje v Cerkljah ob Krki, p.s. Al. Erman v št. Janžu, pos. Fran Zeleznik v Boštanju, s srebrno kolajno pos. Ivan Kvarth v Kostanjevici, pos. Fran Pečar v Raki in pos. Fran Grubič v Kostanjevici.

Iz državne službe

Beograd, 27. dec. p. Za tehničnega svetnika v 4/2 je napredoval inž. Anton Ditrh pri banški upravi v Ljubljani. Veroučitelj Alojzij Toni je prevečen v 6. pol. skupno ter mu je vstetih v državno službo 19 let, 3 mesce in 12 dni, veroučitelj Ivan Zagar pa je prevečen v 7. pol. skupno ter mu je bilo vstetih v državno službo 12 let, 10 mescev in 23 dni v cerkveni službi.

Sneg tudi na Hrvaškem

Zagreb, 27. dec. o. Dopoldne je prišel padati v Zagrebu gost sneg. Do popoldne je sneg zapadel 10 cm na debelo ter je obložal na zmrzjenih podlagi. Tudi iz okolice poročajo, da pada gost sneg.

Vremenska napoved

Zemunska: Na severu države se bo še bolj ohladilo, v južnih krajih pa bo temperatura narasla. Prevladovalo bo oblačno in megleno vreme povsod v državi. V primorskih krajih bo deževalo, v srednjih predelih pa deževalo in snežilo. Čez dan se bo na skrajnem severozapadu vreme nekoliko izboljšalo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Naši kraji in ljudje

Sneg je pokrnil vso Slovenijo
Po sončnih praznikih mnogo smučarskega veselja

Ljubljana, 27. decembra. Za zaključek božičnih praznikov nas je danes drugič v letošnji zimi obiskal sneg. Dvesto sonca smo se naučili v prazničnih dneh, zlasti smučarji kar niso mogli prebaviti zimskih dobrot milostnega neba. Občutna temperatura je naše ceste zledela, vendar ne toliko, da bi se v prometu zgodile nesreče. Na zmrzla tla se je danes neprestano usipal suh sneg, ki prinaša našim sportnikom dovolj pobud za smučarsko udejstvovanje na planotah in bregovih ljubljanske okolice in, komur je sreča na klonjena tudi kje v prelepih planinah v Tivoliju bodo otroci spet imeli svoj živ živ na starem, že preizkušenem sankališču nad velesejmskim prostorom. Se vse lepše in bolj gosposko pa se bodo izbranci počutili na drsalkah pod Čekinovim gradom. Življenje v Tičistanu je z nastopom snega kar nekaj utihnilo in zamrlo, no naši vrli, vneti ljubitelji tivolskih kralitev bodo že zmerom lahko prišli na svoj račun. Zda pa še celo, ko bodo prezeblajočim pticam njihove gostoljubne roke v dvakratno pomoč.

Kakor kaže, bo letošnja zima v anegu in mrazu prekosila lansko. Za zdaj se nam še ni treba prižogovati nad njeno nemilostjo. Marsikomu bo še dobro, v spominu uprav katastrofalna zima leta 1928-29, ki je s pravim sibirskim mrazom hudo prizadela prebivalstvo. Dosti opravka imajo spet mestni delavci in brezposelni, ki jim odmetavanje snega z ulic in cest olajša življenje in jih na pragu v novo leto vsaj za nekaj časa odredi skrb in težav. Snežilo je danes po vsej Sloveniji, ki nam zdaj deviško bel razkazuje svoje zimske čare.

Bled, na Šentjanžvo. Letos smo imeli na Gorenjskem božič, kakor si ga moremo predstavljati le po pripovedovanju starih ljudi, ki nam radi pri-

povedujejo kake trde zime so bile v tistih davnih časih. Dočim je v Ljubljani malo dihalo po zimi, tam doli okoli Laškega pa je bilo toplo in prijetno, kakor je na Gorenjskem navadno o veliki noči, je bila zdaj med prazniki na Gorenjskem prava, trda zima. Vse je bilo belo in po trdo zamrznjenih cestah že nekaj dni žvenketajo kruguljčki v lahne sani upreženih konj. No, bo je bilo zelo naklonjeno. S čiste, jasne neba na katerem ni bilo videti oblaka, je sijalo v opoldanskih urah prijetno, toplo sonce.

Ker v nižjih krajih, v Beogradu in Zagrebu, ni snega, je Gorenjsko posetilo polno izletnikov, posebno prijateljev lepega zimskega sporta. Veliko jih je odšlo v Bohinj, v Kranjsko goro in v Rateče. Precej zimskih gostov pa je seveda prišlo tudi na Bled in v Radovljico.

Če si se vozil z vlakom, pred prazniki in pa tudi med prazniki po gorenjski progi si videl v vlakcu Beograščane in Zagrebčane, kako so vžvičeno gledali iz vagonov na naše od zimskega solca obsijane planine in slati je bilo nebroj vzklikov v čast lepoti prirode. Vse se je veselilo na lepe dneve, ki jih želijo izletniki preživeti na Gorenjskem. Izborna je smuka po planinskih predelih pa tudi po dolinah. Nekoliko vznemirjeni so ostali izletniki v torč večer ko so slitali po radiu da se obeta dež. Hvala bogu to pot radio ni pogodilo. Namesto dežja nam je nasulo finega prašiča. Rati se je že bilo, da bo kar preveč snega. Toda prenehalo je pravičasno snežiti. Na trdi podlagi leži kakih 5 cm sveže prašice in po smučarjih je pravi raj.

Na Blejskem jezero se že dela ledena skorja, ki obeta že mraz ne bo popustil, da bo za novo leto led na jezeru že dosti trden, da bo držal živahne drsalka.

Ljubljana čez praznike

Zda, ko je velika metla pometla Kongresni trg in praznično razpoloženje iz src — pogled nazaj

Ljubljana, 27. decembra. Prišli so in šli. Za mnoge veselo doživetje, za druge polni skrbi: skrbi za velike in male. Za velike, če so bili močnejši, ki prazni, za male v bojazni, ali bodo imeli veliki denarja, da bo »božiček« lahko kaj prinesel.

Sobota, zadnji dan nakupov. Hitimo na Kongresni trg, kamor so okoliški kmetje napeljali zeleni drevesi za cel raj. Nekaj manj jih je bilo letos kot druga leta. Vzroka za to ni vedel povedati nihče. Nekateri meščani so se pobirali že nekaj dni prej, da ne bi našli le izbirkov. Drugi so se zanašali na sobotno popoldne. Edini dan v tednu morda, ko so službe prosti. No, vsakdo res ne bere vsak dan časopisov. In tako mnogi niso vedeli, kaj je napovedala ljubljanska občina: da bo treba trg še ob drugi uri popoldne pospraviti in praznično počistiti. Ljudje pa, ki so v sobotnem popoldnevu od vseh koncev in krajev hiteli na Kongresni trg, so našli tam samo občinske lojtnice, na katere so pometali smetuli krasna drevesca vse vprek, drugo vrh drugega kakor kup nesnuge, prodajalce pa preganili. Ob robnikih so stale še nekatere kakor mejni kamni redke smreke, dolge in suhe. Gospe so jih milo ogledovale: velike so bile sicer, pa tako redke, le kam bomo obesile vse, kar smo malim nakupile za veselje in neskuljeno božično srečo? Druge so se pulile kot prave božičkinje za preostala drobna drevesca, ki so jih premarali in pogoltni pobalinki iz predmestja še o pravem času smuknili izpod občinske metle. Trg se je naglo oblačil v svoje praznično dolgočasje, zeleni gaj je izgubil z njega, mamice in očete pa so si ob robnikih pulili iz rok v prahu povzljane, od prodajalcev že zdavnaj zavrnjene zelene vejice, ki so jih pobalinki rešili, da so mogli z drobižem napolniti svoje prazne tepe. Da bo iz tega zaprašenega zelenja kamilo nekaj malega tudi na njihovo zapuščeno mizo. Tako je bil trg za praznike čist, mestno gojišče je bilo deležno nekaj voz več nesnuge, žepki premarane in lačne predmestne mladine pa so se ob posebni konjunkturi napolnili.

Ob vhodu v Tivoli je blesela v električnih lučkah nasmejana smreka. V vsejzu pod gradom je čukala lačna jata zveste male perjadi, doli pri drevescu je usmiljena roka trkala na srca meščanov, naj bi odložili nekaj dobrin za drobne živalice, ki se lačne potikajo od vje do vje. Tu pa tam je zaropotal kak dinarček v nabiralnik. Ljudje imajo usmiljena srca. Drevesce je vse prelepo vabilo, lučke so toplo posveti-

le v človeško dobrotljivost. Ptice pod Tivolijem bodo nekaj dni le imele dobre, zdrave piče, kakršne je treba za drobna bitja. Zastonj pa so reklamni napisi vabili za vstop preko vrat, ki so tam zadaj za ptičjo smerko na stečaj vladno odprta čakala na meščane, na obisk ene izmed najbolj pomembnih razstav, kar jih je Ljubljana videla v zadnjem desetletju. Jakopičev paviljon, v katerem je razstavljal »Lada« najboljša dela svojih članov, je ostal osamljen, čuvaj in gotovo najbolj iskreni prijatelj umetnikov in umetnic, dobrodušni Pepe pa ob toliki mlačnosti ljubljanskega meščanstva ni in ni mogel najti v svoji duši božičnega razpoloženja in zadovoljstva. Toliko ve o naših umetnikih, da bi se mogel z njim pogovarjati kakor s kakšnim umetnostnim zgodovinarjem, pa se nihče ni obrnil nanj, da bi mu mogel iz bogate zakladnice svojega znanja in poznanja stvari kaj povedati. O, gotovo spriču listega drevesca, ki so mu ga postavili pred nos s človekoljubno prošnjo, naj meščani mislijo na drobne kraljice, ki bil Pepe najbrž potožil, da so tudi naši umetniki čez praznike ostali praznih rok kajti privrženi mecenov in ljubiteljev umetnosti del je malo, to pot se pa tudi občina in banovina nista ob pravem času spomnili, da bi odkupili kakšno delo Pepe vse to ve. Ve tudi, da so bili umetniki polni upa in nade, pa da se je vse izialovilo spriču tolikšne mlačnosti, ali ne bi bilo umetniško delo moglo dostojno zamenjati dragocenega krzna ali blestečega prstana?

Tako, videti! Mnogi so upali in sanjali o božičnih dobrotah, a malo kdo je dobil nekaj takega, kar je pričakoval. Za vse ni bilo prostora na soncu in ti so ostali v hladu zimskega večera, na božični večer. In vendar! V marsikateri izbi ni bilo drevesca, nihče ni prižgal svečice k laslcam: ni je bilo, zanjo ni bilo denarja. Vendar je na ljubljanskem polju pri Sv. Križu zaplapolalo v božični večer morje trepetajočih lučic, z umetnim snegom in srebrnimi laski posute drevesce so bleda nad gomilami pokojnih Ljubljančanov ljubijo svoje mrtve, z vsem lepim in dragim častijo njihov spomin. Cele trume so pod božični večer polne tramvaje, ki so dirjali v Ljubljansko polje. Ljubljančani niso pozabili svojih mrtvih! Le zakaj se niso spomnili tolikih živih, mladih in starih duh, ki so na ta večer občutili le žalost in hlad? Katerih miza ni bila praznično pogrnjena in na njej ni bilo dobrot? In je marsikateri otrok mlo vpraševal svojo mater: »Glej, pri sose-

dovih imajo jaslice in drevesce, potice in kolače! Ali za nas res ne bo nič? Zakaj, mama?»

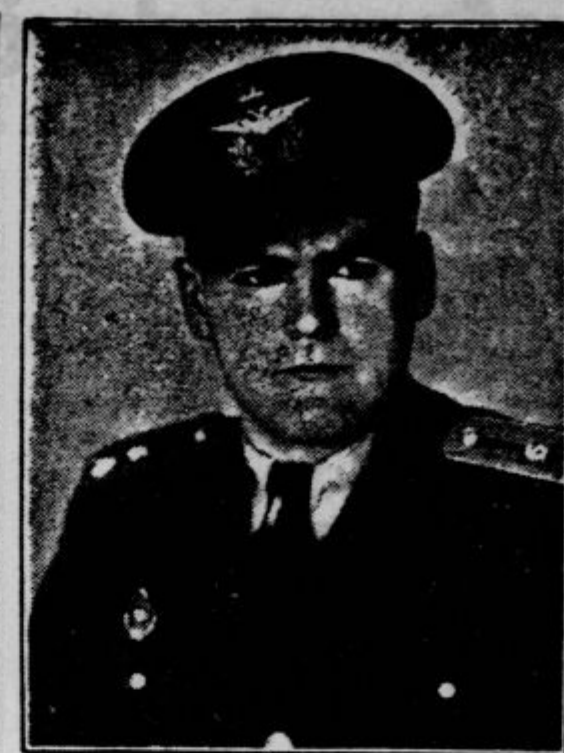
Jožetu Sabotiču v spomin

Šaj tudi rože so cvetele,
pa prišla zima je in so snežile...

Vse te je pričakovalo za božične praznike in prišel si Tvoj sprejem je od lep. Toda nisi bil več oni Jože, ki je pred kratkim časom veseli in nasmejan stiskal prijateljem desnice. Nisi bil več oni Jože, ki je ljubeznivo ogovarjal vse od najstarejšega očanca do mladine. In tvoj ust ni bilo več besede. Za svojo žalostno mater nisi imel več pogleda.

Usoda je hotela tako. Bil si oficir pilot. Tam v srcu Jugoslavije si izvrševal težavna poudila. Nemila usoda te je astrigala iz naše srede.

Na postaji v Šmarju-Sapem smo te z žalostjo pričakovali. Vlak je prispel. Častna četa gasilcev, prijatelj je odprla voz, dvignila krsto na nosila in jo xdnela s mnogimi venc. Žalost je stisnila naša srca. Ponesli so te v dvorano Gasilskega doma in te položili na mrtvaški oder, ki je bil že pripravljen in lepo okrašen. Tvoje

truplo je mirno pričakovalo, da ga potegne k večnemu počitku.

Turobno so svrnili svonovi. Tvoja krsta se je začela pomikati za križem. Obstopila jo je vojaška častna straža. Dolgi sprevod, ki se je pomikal za krsto, je dovolj jasno pričal, kako si nam bil ljub. Spremljali smo te na tvoje zadnje domovanje. Ob žalostni in poslovljnim govoru je pokrila tvojo krsto črna zemlja. Poslovlili smo se od tvojega groba. Ni te več, a spomin nate bo med nami zmerom živ.

Krvav spopad v sveti noči

Eden izmed pretepačev je smrtno nevarno ranjen

Šmarjeta, 27. decembra. Letošnja sadna letina s preobilnim pridelkom žganja je prinesla v našo dolino žalost celo na sveti večer. Prišlo je do fantovskega obračunavanja med polnočnicami in eden izmed udeležencev je bil nezavesten in težko ranjen prepeljan v ljubljansko bolnišnico, drugi udeleženec spopada pa je v sodnih zaporih. Začelo se je pri zelenki žganega, ko so okoliški fantje ostali na odhod k polnočnici. Med fanti je bil Tone Skubic iz Doboč pri Višnji gori. Nabral se je hude pičaje in odšel okrog polnoči v šmarjeto. Tam se je srečal z bratoma Ruparjema. Z Lojzecom in Viktorjem je imel že stare račune, ko so se svoj čas aprikali naprej zaradi dedet, potem zaradi neke malenkostne tatvine.

Fantje so menili, da je za poravnavo starih računov najbolj primerna sveta noč. Ko so se srečali na cesti, je zavpil eden izmed njih: »Zda se pa le zmenimo zaradi onih zadev! ... Z da si bili v lašah. Najprej so padale klofute. Eni pravijo, da je Ruparjev skočil v Skubiceva in ga napadel tudi s pestjo. Skubica je napadel razjezi, zato je potegnil nož in navlažil na oba Ruparjeva. Mahal je s nožem po obeh. Lojze Rupar jih je skupil najbolj. Krvav je padel po tleh in oblezel v

nezavesti Viktor pa je stekel do sosedu in začel klicati na pomoč. Ko so ranjenca prinesli v sosednjo hišo, so pri hudi opazili, da je grozovito razmesaren. Porazan je bil po glavi rokah pleh in ramenih. Brž so ga naložili na voz in ga sredi noči preljali k litiljskemu zdravniku dr. Poldetu Ukmarju. Ta je izgotovil nevarno stanje. Eden izmed vbovov je dosegel tudi ledvice. Zdravnik je preveč ranjenca, nato pa odredil takojšen prevoz v ljubljansko bolnišnico. Pred prevozom v Ljubljano ga je hotel zaslišati še komandir litiljske orožniške postaje g. Baumkirchner, ki mu pa ponesrečen ni mogel dati nobenih pojasnil, ker je ležal v nezavesti.

Za drugim udeležencem spopada je takoj odšla orožniška patrulja. Toneja Skubica so nato aretirali in prepeljali v zaporo okrajnega sodišča v Litlji. Tudi Tone ima več ran. Prezerno ima roko in rasebilo koleno. Tone trdi, da so ga nasprotniki vrgli na tla in močno pretepli. Tudi Viktor Rupar brat težko poškodovanega Lojzeta Ruparja je zablil v spopadu več ran in je moral k zdravniku. Ostal pa je v domači okoliščini. Spopad na sam sveti večer je močno ogorčil prebivalce. Treba bo storiti vse, da izbjemo mladeničnem nož s roki!

Tramvajska nesreča pred sodiščem

Obsodba voznika, ki ni dal signala, preden je pognal svoj voz, in s tem povzročil nesrečo izstopajoče potnice

Ljubljana, 27. decembra

V soboto pred prazniki je okrajni sodnik dr. Tuminek zaključil v oktobru prekršeno kazensko razpravo proti tramvajskemu vozniku Francu Rupretu, ki je bil obtožen, da je v maju letošnje zakrivil nesrečo, katere žrtev je postala priletna posestnikova žena Marija Koseljeva. Koseljeva, ki je tedaj dobila hude poškodbe na lev nogi, je zaradi posledic po prizadejanih poškodbah še po preteku dobrega pol leta ob prikladi prave razprave bila vse betežna in še danes ni več za nobeno rabo. Zdravniki sami so ji obetali dolgotrajno zdravljenje. Ker je bil vpoklican k vojkem, se obtožen Rupret v oktobru pri prvi razpravi ni mogel osebno zglašiti. Tedaj smo poročali, da sta poškodovana Koseljeva in tudi priča Katarina Pretnerjeva, ki je usodnega dne spremljala Koseljevo, skladno izpovedali, da je Rupret sam zagrešil nesrečo s tem, da je brez signala premagol potegnil voz, še preden so vsi potniki izstopili in da ga je zato sprevoznik Alojz Vavpotč tudi takoj nahruil. Koseljeva je namreč še izstopala pa je zaradi nenčnega sunka izgubila ravnotežje in je padla z voza.

Dasl pa sta Koseljeva in Pretnerjeva zelo določno vso krivdo za nesrečo zvržali na voznika, je imel sodnik precejšnjo težavo z drugim pričami, ki so se porazdelile v tri tabore: eden je govoril v prid poškodovanki, drugi je pričakoval položaj tako da je bil v prid vozniku, tretji pa je dopuščal tako prvo kot drugo možnost. Na eni strani je namreč sprevoznik Alojz Vavpotč odločno zanikal, da bi bil

voznik tako ostel kakor sta pravili Koseljeva in Pretnerjeva, a njegova izpoved na oktobrski razpravi je bila bistveno drugačna od one ki jo je podal v preiskavi. Predvsem je izpovedal, da Koseljeva sploh ni padla z voza zaradi kakšnega sunka temveč da je padla že sredi ceste, nekaj korakov od voza vstran, ker ji je morda spuštenilo. Na drugi strani je spet kučalavnik čestne železnice Ivan Kovač s svojimi negotovimi izpovedami dopustil obe možnosti: da je zakrivil nesrečo voznik ali pa jo je zakrivila Koseljeva sama. Sodiknik je sicer mnogo prizadeval, da bi priče pripravili do resničnih in točnih izpovedi toda nihče n hotel od svojih izjav odstopiti niti za las, vsi so bili pripravljeni: nanje tudi prisesti. Sodiknik je zapisal Koseljevo in Vavpotčica in oba sta v isti sapi prisegala vsak na svoje besede.

Zaradi odsotnega obtoženca Rupreta je sodnik razpravo preložil. V soboto se je nadaljevala, a dasi je sodnik povabil še nekatere priče, mu ni uspelo bolj razistiti pravega položaja. Ker je bil sprevoznik že prej zelo nenačen v svojih izjavah, s svojim pričevanjem ni mogel razbremeniti obtoženega, a sodnik je moral razsoditi v smislu trdnih izjav Koseljeve in Pretnerjeve. Voznika Rupreta je spoznal za krivega in ga je obsodil na 200 d'n denarne kazni pogojno za eno leto, nakladi pa mu je tudi povrnitev stroškov Koseljevi za zdravljenje v znesku 837 din. Za ostale odškodninske zahtevke je sodnik Koseljevo zavrnil na pot civilne pravde. Bredilec obtoženega dr. Lado Vavpotč je prijavil priziv.

NAJNOVEJŠE VESTI

iz vseh krajev sveta prinaša tudi

ceneni ORION super.

Din 2750.-

Prodaja tudi na obroke

Razen tega prinašamo
ORION 5-cevni

popularni super na mesečne obroke

od Din 180.-

RADIO r. z. o. z., LJUBLJANA, Miklošičeva c. 6,
RADIOVAL — LJUBLJANA, Dalmatinska ul. 13,
ANTON BREMEC — CELJE, Miklošičeva ul. 2,
L. LUŠICKY, MARIBOR, Koroška c. 11.

Prisrčna slovenska božičnica v Zagrebu

Zagreb, 27. decembra. Kakor že več let sem, je tudi letos priredilo društvo »Narodni dom« v Zagrebu božičnico za revne otroke in sicer v nočedi 17. t. m. popoldne. V prostorni družstveni čitalnici je bil oder z božičnim drevcem. Dvorana je bila nabito polna otrok, ki so prihiteli s starši iz raznih okoliš in vlažnih nastamb na periferiji. Naj bi prišli naši premožnejši sloji vsaj enkrat tudi osebno pogledat to bedo, da vidijo, kako potrebna je pomoč! Nekateri otročki so prišli bosi po sveže zapadlem snegu!

Najprej je pozdravila otroke z božično pesmijo mala Mišica Miklošičeva. Po toplih pozdravnih besedah predsednika vsušč. prof. dr. Borisa Zarnika je sledila vzporeditev Palnakove »Božične povestie, ki jo je skrbno uvezhala in režirala gđ. Ema Trampuševa. Sodelovalce so gđ. Monica Danilova Helena Kolarijeva, Stana in Vikica Zorkova ter gđ. Stefica Veronova. Po prizoru je začelo v lučkah božično drevce, angeli so pa razdelili božična darila. Vsak otrok je dobil zavitek z obliko in slastico. Potem so bili otroci pogosteni s kavo in mlečnim kruhom. Kako hlastno so ti revčki segali po kruhu! Obdarovani so bili 104 otroci, vsi brez razlike, ki so se bili prijavili, Slovenci in Hrvati.

Da je pa vse to tako lepo uspelo, gre zahvala brezprimerni požrtvovalnosti gospe Jožice Zorkove, soproge znanega našega krojaškega obrtnika, ki vedno zastavi pri društvenih prireditvah vse sile, posebno pa pri dobrodelnih prireditvah, ki jih ona vsako leto organizira. Božične dni bo zaključil Silvestrov večer, ki ga priredijo društvo »Narodni dom« v svojih prostorih v Benislavičevi ulici 11. Razen glasbe bodo tudi razne druge mikavnosti: saljiv prizor, licitacija novoletnih prašičkov, srečeval in drugo, tako da se društvo nadeja obilnega obiska.

Mati reče svojih hčerk:

— Tako, draga Mimica, izpolnila sem ti željo in sem povabila na čajanko tudi gospoda Ribbo. Sporočila sem mu, da lahko pride kar v vsakdanji delovni obleki.

— Za božjo voljo! se prime Mimica na glavo. Ali, mamica, on je vendar plaval mojster v kopališču Iliriji!

Pozabljena 600 letnica Slovenske Bistrice

Tihotno mesto ima za seboj živahno zgodovino

Slovenska Bistrica, na Šentjanžvo. Slovenjebistriškemu mestecu je že naravnost utisnila pečat idealne skromnosti. Potisnjeno tesno pod zadnje pohorske klanice in vinograde, sredi polj in še bolj v nemem zatišju gozdov, je živelo in še živi svoje posebno življenje, kakršnega pač ne najdemo pri drugih naših podeželskih mestih, čeprav ima za sabo prav tako razgibano preteklost kakor druga naša mesta. Iz prostovoljnega zatišja ga ni prebudila niti železnica, ki je v početku bila oddaljena od njega oro hoda in mu ni privoščila niti postaje. To so vendarle naknadno sezidali in zvezali mesto s štirikilometrsko lokalno progo, ki pa je v zadnjem času zaradi ukinitveja najpotrebnejših vlakov postala sirota.

V vsej skromnosti je minil tudi letošnji 1. december. Nikomur še na kraj pameti ni prišlo, da bi ta dan praznoval na svečan način, kakor pač praznujejo druga mesta svoje stoletnice. Tega dne se mesto prav nič ni zavedalo, da bi ga moralo proslavljati, če ne z bleiskom na skromen način pa prav gotovo, saj 1. decembra je minilo šest sto let, odkar je stopila Slovenska Bistrica v družbo slovenskih mest.

Slovenska Bistrica se ne more izkazati s nobenimi kronikami in so podatki po

drugih virih jako skromni. A po nekaterih kamenitih ostankih sodeč, je nekoč stala tod rimska naselbina, če ne na prostoru, kjer stoji sedanje mesto, pa gotovo v njegovi okolici. Nedaleč od mesta je bila izpeljana rimska cesta, ki je vodila iz Koprivice v Ptuj in katere ostanki se vidijo še dandanes. Prvotkrat se omenja Slovenska Bistrica v listinah židkega in studenškega samostana l. 1240., kjer je naveden neki Bezzeln (Veselin) kot bistriški sodnik, a iz teh listin ni razvidno, ali je bila Slovenska Bistrica tedaj trg ali mesto. Zupnija pa se omenja že ob koncu 12. stoletja. Na povelje češkega kralja Otokarja je morala tu živeti v premarstvu nesrečna badenska Gertruda, avstrijska vojvodinja, ki se nikakor ni mogla užitivati v borne podpohorske razmere.

Leta 1039, so se nad slovenjebistriško okolico prikazale tako ogromne trume koblice, da so kakor oblaki zakrile in otemnile solnce. Spustile so se na zemljo in požrle vse, kar je rastle na nji in iz nje. Otokar, ki je v verzih spisal kroniko štajerske dežele, pripoveduje, da so si te koblice izbrale tudi človeške trtve. Ta nesrečna je bil opreda človeškega grofa Ulrika. V trgu se je bil preveč nasrkal ritornojske kapljice in se je pijan vračal na konju

proti domu. Na polju so ga napadle koblice s tako silo, da se jih nis a mogla ubraniti ne on ne konj. Požrle in osloda se oba, da so za njima ostale le bele kosi.

Prava zgodovina Slovenske Bistrice se pričinja šele s l. decembrom 1339. Tera dne je vojvoda Albert v Gradcu podelil Bistričanom mestne pravice in sicer v taki meri, kakor so jih imela vsa druga štajerska mesta, in je odredil, da morajo Ptujčani in drugi štajerci odslej naprej iztovoriti v Slovenski Bistrici vse v no ki se je tvorilo skozi mesto proti Kranjskemu in drugam. In Bistričanom je pripadla naloga, da so vino tovorili v kraje, kamor je pač bilo namenjeno. Ta naredba je povzročila srdito borbo in sovraštvo med Bistričani in Ptujčani in vojvoda Albert jo je moral že čez tri leta preklicati. Ptujčani so zda lahko sami vozili vino skozi Slovensko Bistrico, Bistričanom pa je vojvoda v zameno dovolil, da smejo usnje in svoje drugo blago nemoteno prodajati na ptujskih sejnih Razne privilegije so mestu podelili vojvoda Rudolf, Albreht III. in Leopold, ki sta za odpis dolga 900 goldinarjev odstopila mesto celjskima grofoma Ulriku in Hermanu. Po smrti zadnjega Celjana pa je mesto prišlo spet v oblast Habsburžanov, ti pa so ga neprestano zastavljali raznim mogotcem in b-gatašem, ki pa so se menjavali skoraj vsako desetletje, ker so ga pod roko prodajali naprej, oziroma delali kupčijo z mestnimi dohodki. Razni habsburški vladarji so zaporedoma

potrjevali mestu njegove pravice, zadnji med njimi je bil cesar Franc I., ki je Bistričanom 29. avgusta 1795 priznal vse svoboščine in privilegije, ki so si jih priborili v teku stoletij.

Leta 1446, je ogrski kralj Matija Korvin pridrvel s precejšnjo vojsko pred Slovensko Bistrico in jo oblegal. A meščani so se postavili krepko v bran in uspešno odbili njegove naskoke. Naposled so ga prisilili, da je odstopil in odšel praznih rok. Tudi Turki niso prizanesli mestu. Leta 1529, so se prikazali pred mestom. Meščani so po večini zbežali v bližnje pohorske gozdove in Turki so lahkootno oplenili mesto. Leta 1750. je mesto stresal silen potres, da so meščani v divjem strahu zapustili domove in se več dni niso upali vanje. Sledovi silovitega potresa se vidijo še danes v razpokah na steni viteške dvorane v bistriškem gradu.

Usoda mesta je bila vsa stoletja tesno povezana z usodo gradu, stoječega tesno ob njem. Kdo je sezidal grad in kdaj ga je sezidal, ni dognano. Lastniki: so se neprestano menjavali in šele leta 1623. je bil grad prezidan tako, kakršen je danes. Leta 1717. je prešel v last grofov Attemaov, ki so še danes njegovi gospodarji in lastniki obširnega, vzorno urejenega posestva.

Mesto je vedno bilo toriče lepo prospenjajočih obrtni, ki so zlasti po letu 1750. pričele razveseljivo napredovati. Svoje čase so imeli v mestu kovači, tkalci, mlinarji, lončarji, mesarji, usnarji in še nekateri

drugi obrti, ki pa so sčasoma propadla. Obrtniki: mesto je Slovenska Bistrica ostala prav do danes in vse obrti prospenjajo v največji meri, kar pa ni čudno, ker ima mesto bogato kmetijsko zaledje. A vzporedno z obrtjo je pričela cveteti tudi industrija, zlasti v zadnjih dvajsetih letih v Jugoslaviji. Lesna industrija je na jako velik stopnji, tovarna bakra se razširja od dneva do dneva, prav tako pa tudi tovarna bučnega olja kaže vedno večji razmah. Trgovina je živahna in številni letni sejmi jo delajo še bolj živahno, napredek je očiten in vsa znamenja na znotraj in zunaj kažejo, da Slovenska Bistrica čaka še lepa bodočnost.

V kratkih odstavkih je vse to skromna zgodovina najskromnejšega slovenskega mesta, ki nikoli ni sililo v ospredje z namenom, da bi se pruslavilo v povestnici. Takšno je ostalo vsa dolga stoletja in takšno je še danes. Zato je Slovenska Bistrica preživela šeststoletnico v svojem idiličnem zimske zatišju.

Opel. rep. 5. br. 3074-33.

Dalekosežna reforma davčnega zakona

Najvažnejše določbe uredbe o spremembah zakona o neposrednih davkih

Poročali smo že o glavnih določbah uredbe o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih, ki je sedaj objavljena v »Službenih novinah« od 23. decembra.

Zemljarina

Oprostitev od zemljarine za male kmete

Člen 10. zakona, ki navaja, katere zemljišča se oprave zemljarine, se dodaja nova točka, ki pravi, da se davka na dohodek od zemljišč oprave zemljarine onih kmetov, ki se jim odmerja izključno iz zemljarine (torej niso zavezani kakemu drugemu neposrednemu davku kakor zgradarini, pridobitni ali rentnini po napovedi) ako vsota katastrskega čistega donosa celotnega zemljišča, samostanega ali solastnega, na področju ene davčne uprave ne presegajo 1000 din. Začasne davčne oprostite in olajšave, odobrene po zakonu o neposrednih davkih ali drugih zakonih, se ne upoštevajo pri določanju gornje skupne vsote. Vsi člani enega skupnega gospodinstva, ki imajo zemljišča, se smatrajo kot en davčni zavezanec.

Povišanje zemljarine za ostale kmete

Važna je določba nove uredbe, ki pravi, da prenehajo s koncem tekočega leta veljati olajšave pri odmeri zemljarine, ki so bile izdane s uredbo od 2. februarja 1935 (in so bile potem podaljšane tudi za leto 1939.), le da ostane še nadalje v veljavi znižan osnovni davek zemljarine v višini 1000. S tem se ukine dosedanja določba, po kateri se je pri odmeri zemljarine vzel za 20% znižan katastrski donos nji in enako znižan katastrski donos vinogradov na krševitem svetu v določenih srezih savske, primorske in zetske banovine.

Davčne oprostite iz člena 10. zakona o neposrednih davkih (točka 10 d) — ki veljajo predvsem za nerodovna in kmetijsko neuporabna zemljišča — prenehajo veljati, čim se taka zemljišča usposobijo za

Obseg sprememb in dopolnitev je mnogo obsežnejši, kakor so se glasile prvotne informacije. Novela obsega v glavnem naslednje določbe.

kmetijsko izkoriščanje; v tem primeru se prične davčna obveznost s 1. januarjem prihodnjega leta.

Vse oprostite iz člena 10. zakona veljajo tudi za vse doklade, ki se odmerjajo na zemljarino; le na zemljišča kmetov, katerih katastrski čist donos znaša manj nego 1000 din in se opredeljuje zemljarina, se smejo odmerjati običajne doklade, toda ne v večjem znesku, kakor je znašal predpis te doklade za leto 1939. Mali kmet, ki je odsejal oprečen zemljarina, bo plačal torej navzile temu običajno doklado, ne pa benovinske doklade in ostalih doklad.

Višji dopolnilni davek zemljarine za večja posestva

Medtem ko daje uredba olajšave za najmanjši kmete, nalaga ob enem večjim in največjim posestnikom večje obremenitve, in sicer v obliki višjih stopenj dopolnilnega davka zemljarine. Pri skupnem katastrskem čistem dohodku 20.000 do 30.000 din se dopolnilni davek poviša na 7% (doslej 6,5%), pri dohodku 30.000 do 50.000 din znaša dopolnilni davek 8% (doslej 7%), pri dohodku 50.000 do 70.000 din doseže 9% (doslej 7,5%), pri dohodku 70.000 do 100.000 din se dvigne na 10% (doslej 7,5%). Pri dohodkih preko 100.000 din je znašal doslej dopolnilni davek 8%; po novi uredbi pa se lestvica nadaljuje in znaša dopolnilni davek pri skupnem katastrskem čistem donosu do 150.000 din 12%, pri donosu do 250.000 din 14% in pri donosu preko 250.000 din celo 16%. Osnovni in dopolnilni davek znašata torej pri veleposestvih s katastrskim čistim donosom preko 250.000 din skupaj 26% (doslej 18%) katastrskega čistega donosa.

Zgradarina

Tudi poglavje zakona, ki se tiče zgradarine, se s uredbo v nekaterih važnih določbah spreminja.

Obrotniške zgradbe se oproste zgradarine

Po dosedanjih predpisih so bile oproščene zgradarine vse tvorniške in industrijske ter rudarske zgradbe, ne pa tudi obrtniške zgradbe. Po novih določbah pa so obrtniške zgradbe oproščene zgradarine enako, kakor industrijske.

Deloma se spreminjajo tudi dopolnilne določbe o davčni prostosti zgradb, ki služijo kmetovalcem. Po dosedanjih predpisih velja oprostitev od zgradarine za vse zgradbe, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem po vaseh in selskih občinah in zunaj okoliš mest trgov in krajev, proglašanih za javna zdravilišča. Sedaj se ta določba glasi tako, da velja oprostitev od zgradarine zunaj okoliš mest, trgov in turističnih krajev, ki imajo zdraviliški značaj.

Po zakonu dovoljen odbitek od kosmate najemnine za vzdrževanje upravo in amortizacijo (člen 36) ostane nespremenjen, samo da velja odbitek po točki 2. v višini 25% za zgradbe v vseh kmetijskih in turističnih krajih. Doslej je zakon omejeval v drugi točki poleg mest in trgov kopališča in letovišča in se je v mnogih kmetijskih in turističnih krajih priznaval odbitek 30%. Katere kraje je smatrali za kopališča, klimatske in turistične kraje določa trgovsko ministrstvo v sporazumu s ministrstvom za socialno politiko.

Povišanje dopolnilni davek zgradarine

Z uredbo se uvaja nova lestvica dopolnilnega davka k zgradarini. Doslej je znašal dopolnilni davek za prvih 10.000 din čistega dohodka 2%, za nadaljnjih 10.000 din 4%, za prihodnjih 10.000 din 6% itd. in za vsote preko 70.000 din 10%. Tako se je tudi pri najvišjem čistem dohodku računal dopolnilni davek od prvih 10.000 din le

v višini 2%, pri prihodnjih 10.000 din v višini 4% itd. Ta način računanja dopolnilnega davka se z novo lestvico ukine in znaša odsej dopolnilni davek do 10.000 din 2%, preko 10.000 do 20.000 din 3%, do 30.000 din 4%, do 40.000 din 5%, do 50.000 din 6%, do 60.000 din 7%, do 70.000 din 8%, do 80.000 din 9%, do 120.000 din 10%, do 150.000 din 11%, do 250.000 din 12%, do 500.000 din 13%, do 1.000.000 din 14%, preko 1.000.000 din pa 15%.

Razlika nasproti dosedanjim obremenitvi je pri najvišjih stopnjah lestvice pravi znatna saj doslej dopolnilni davek tudi v najvišji stopnji ni dosegel 10%, sedaj pa znaša 15%. Vzemimo primer davčnega zavezanca, ki mu hiše na področju ene davčne uprave donosajo na leto po davčnem računu 1.500.000 din čistega dohodka. Doslej je plačal 143.000 din dopolnilnega davka, odsej pa bo plačal 225.000 din (polet osnovnega davka 12%, to je 180.000 din). Gotovo se da ta poostrena progresivnost zagovarjati, vendar tudi novi predpis nadeja omogočajo nizko obdavčenje s dopolnilnim davkom onemu, ki ima sicer znaten dohodek od večjega števila hiš, vendar ima te hiše na področju različnih davčnih uprav. Razlika v korist onim, ki imajo hiše na področju raznih davčnih uprav, se sedaj še poveča.

Pri določbah zakona, ki se nanašajo na davčno olajšavo za nove hiše (čl. 37/II) se spremeni besedilo v toliko, da se daje davčna olajšava za 20 let v krajih, ki se proglašajo v smislu člena 36. kot kopališča ter klimatski in turistični kraji (doslej »za kopališča in letovišča«).

Enaka sprememba je vnešena v člen 37/III. za zgradbe na kmetih zunaj rajona mest, trgov, kopališč, klimatskih in turističnih krajev (doslej mest, trgov, kopališč in letovišč), ki se ne oddajo v najem in služijo zgolj za prebivanje kmetov in malih obrtnikov, se odmerja zgradarina pavšalno po številu stanovanjskih prostorov.

Pridobitina

Dalekosežna so spremembe poglavja, ki se tiče pridobitine. Spremembe tega poglavja so v glavnem naslednje:

Pridobitina se odvrača od zdravnikov

Doslej so bili odvračali, zdravniki, notari, inženjerji geodeti itd. glede dohodka izven službenega razmerja uvrščeni v drugo skupino (1a) zavezanecv pridobitine in so plačevali le osnovni davek 8%. Po spremeničen besedilu čl. 42 zakona pa se uvrščajo odvračali, javni notariji, zdravniki, arhitekti, inženjerji, merilci, geodeti, veterinarji in carinski posredniki v prvo skupino (z osnovnim davkom 10%) in pridejo v seznam te skupine kot točka 12. V drugi skupini točka 1a ostanejo še občinski notariji, potujoči agenti, trgovski potniki in zakotni pisarji.

Pridobitina književnikov, umetnikov in novinarjev

Po dosedanjih predpisih so bili oproščeni pridobitine umetniki, književniki in novinarji, če so ta poklice izvrševali kot postranski poklic z zaslužkom, ki ne zadošča za njihovo vzdrževanje. Po novih določbah pa se točka 4. čl. 46 glasi tako, da se oprave pridobitine slikarji, kiparji, komponisti, ostali umetniki in književniki od dohodka svojih osnovnih umetniških in znanstvenih proizvodov, če ti dohodki ne presegajo 20.000 din na leto in novinarji, če vrše novinarski posel kot vzporeden poklic z zaslužkom, ki ne zadošča za njih vzdrževanje.

Ze sedaj so bili oproščeni pridobitine kmetijski sezonski delavci in tudi samostojni telesi delavci stari preko 65 let. Sedaj se ta starostna meja znižuje na 50 let.

Poostrene določbe za inozemska podjetja, ki vrše posle v naši državi

Čl. 49 zakona je že sedaj vseboval določbo, da morajo podjetja s sedežem v inozemstvu, ki razširijo svoje poslovanje tudi na ozemlje naše države plačati pridobitino tudi na dohodek od tukajšnjega svojega obrata ali poslovanja.

Tej določbi se sedaj doda še naslednje: Smatra se, da so razširila svoje poslovanje

na področje naše države ako inozemska podjetja, ki imajo v naši državi poslovne naprave. Pod poslovnimi napravami je razumeti poleg sedeža in uprave tudi poslovne, proizvodne, trgovske, tvornice in delavnice, prostore za nakupovanje in prodajo, skladišča in druge poslovne, kakor tudi stalna zastopstva. Kot poslovna naprava inozemskega podjetja se smatra tudi vsako podjetje v državi, v katerem sodeluje inozemsko podjetje v glavni ali pri razdelitvi dohodka ali na kak drug način s 50%, odnosno če vsaj s 50% oskrbuje to podjetje s blagom. Smatra se da so razširila poslovanja na državo tudi ako inozemska podjetja, ki prodajajo v naši državi svoje blago preko trgovskih potnikov.

Ugotavljanje davčne osnove pridobitine po knjigah

Dalekosežna so določbe novega člena 53a, ki pravi naslednje: Davčna osnova (čisti dohodek) se ugotavlja po bilanci, zasnovani na poslovnih knjigah, pri naslednjih davčnih zavezanecih:

1. Industrijska, rudarska, bančna, železniška brodarstva, tramvajstva in mednarodno-transportna podjetja in menjalnice;
2. podjetja in obrati iz 1. skupine člena 42. zakona (trgovinska podjetja, obrtni obrati, ki prodajajo tudi nabavljeno izdelano blago, lekarne, hoteli, kavarne, gostilne, kinematografi, zabavna podjetja, prevoznitvo, agencije, komisijski obrati, posredovalnice itd.), katerih davčna osnova za prejšnje davčno leto znaša najmanj 100.000 din ali je promet predhodnega poslovnega (pred davčnim letom) dosegel najmanj 2.000.000 din.

Kaj je razumeti pod prometom, ni posebej navedeno, vendar je verjetno, da bo pravilnik k tej določbi razložil pojem prometa enako, kakor je že razložen v zvezi s določbami o posebnem davčnem dodatku, kjer se razume pod kosmatim prometom višina dogovorjene ali sprejete odškodnine v gotovini ali na kredit za oddano ali prodano blago brez obdkov za prevoz, davščine, trošarine itd. Podrobnejše pa bo to razložil še pravilnik k novim določbam, ki bo razčistilo mnoge iskanje.

Obveznost vodenja poslovnih knjig

Obveznost vodenja poslovnih knjig za davčne zavezance iz gornje točke 1) se prične s prvim dnem poslovanja. Obveznost vodenja poslovnih knjig za davčne zavezance iz točke 2) pa se prične s prvim dnem koledarskega leta, ki sledi onemu davčnemu letu, za katero jim je ugotovljena davčna osnova pridobitine s najmanj 100.000 din ali jim je promet prejšnjega poslovnega leta znašal najmanj 2.000.000 din. Davčno osnovo in kosmati promet teh davčnih zavezanecv ugotavlja davčna uprava.

Ako ima davčno oblastvo razlog, sumiti v verodostojnost davčne prijave in podatkov kakor tudi poslovnih knjig, na osnovi katerih je sestavljena bilanca, tedaj ugotovi davčno osnovo (čisti dohodek) na podlagi primerjave s sličnim podjetjem, obratom ali poslovanjem. Če se tudi na ta način ne more ugotoviti davčna osnova, tedaj je ugotovi davčni odbor po svobodni oceni, upoštevajoč možni dohodek po vseh konkretnih dejstvih in lokalnih ter splošnih pogojih.

Določbe tega člena se uporabljajo že za davčno leto 1940, razen za one davčne zavezance iz tega člena, ki dokazano niso vodili poslovnih knjig v poslovnih letih pred letom 1940. Za one davčne zavezance iz tega člena, ki doslej dokazano niso vodili poslovnih knjig, prične obveznost vodenja poslovnih knjig s 1. januarjem 1940. Ako davčni zavezanec izjavi, da doslej ni vodil poslovnih knjig, pa se nasprotno ugotovi, tedaj se kaznuje s globo 5000 do 100.000 din, s čimer se ne reši kazenske odgovornosti po členu 142 in 142a zakona.

Osnovni davek se poviša od 10 na 12% pri onih davčnih zavezanecih, ki se jim osnova določi po bilanci

Za gori omenjene davčne zavezance iz novega člena 53a se poveča tudi osnovni davek pridobitine. Doslej so plačevali osnovni davek 10%, odsej pa je za zavezance iz čl. 53a predpisan 12 odstotni osnovni davek. Za ostale zavezance iz prve skupine ostane osnovni davek nespremenjen (to je 10%).

Dolne povišanje dopolnilnega davka pridobitine

Po dosedanjih predpisih je predpisan dopolnilni davek, ki znaša pri davčni osnovi do 10.000 din 2%, potem pa se postopno dviga in doseže največje izmero 12%, pri davčni osnovi preko 150.000 din.

Po davčni osnovi ostane lestvica le v najnižjih stopnjah nespremenjena, v višjih stopnjah pa se dopolnilni davek precej poveča. Nova lestvica dopolnilnega davka je naslednja:

do	10.000	20.000	25.000	30.000	40.000	50.000	60.000	70.000	80.000	90.000	100.000	120.000	150.000	250.000	500.000	1.000.000
dopolni davek	2%	2,5%	3%	3,5%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	12%	14%	16%	18%	20%
doslej	2%	2,5%	3%	3,5%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	12%	14%	16%	18%	20%

Najobčutnejše je povišanje pridobitine za one zavezance, ki se jim po novih predpisih ugotovi davčna osnova po bilanci, ker se jim povečata osnovni davek in dopolnilni davek. Pri zavezanecih z davčno osnovo preko 1 milijona din se osnovni in dopolnilni davek pridobitine (brez samoupravnih doklad) poveča od sedanjih 22% (10% plus 12%) na 32% (12% plus 20%).

Uvedba minimalne pridobitine

Z davčno novelo se uvaja še minimalni davek pridobitine za podjetja s prometom preko 2 milijona din. Ta minimalni davek se računa v promilih (odstotih) na letni znesek kosmatnega prometa in znaša:

2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%
preko 100	10	15	20	25	30	50	100	preko 100

Pod prometom je v zvezi s minimalnim davkom razumeti letni znesek blagovnega kosmatnega prometa odnosno letni znesek prejetih kosmatnih odškodnine za storjene usluge, pri denarnem poslovanju pa letni kosmati znesek obresti, provizij in uslug.

Podjetjem in obratom, ki so zavezani posebnemu davčnemu dodatku po čl. 59/II (to so veleblagovnice, nadalje tvornice, ki prodajajo blago v industrijskih prodajalnicah ter trgovska in obrtna podjetja s podružnicami) se odmeri minimalni davek po gornjih določbah v dvojnem znesku.

Posebni davčni dodatki

Krog podjetij, ki so zavezane posebnemu davčnemu dodatku, se razširi s spremembo besedila čl. 59/II, tretjega odstavka pod točko b. Po tej točki so bila doslej zavezana davčnemu dodatku tista trgovinska in obrtna podjetja, ki imajo razen glavnega obrata še podružnice (prodajalnice) za prodajo blaga neposredno potrošnikom, s dodatkom da to velja za tista podjetja, glede katerih se po čl. 44. zakona ugotovi, da so večjega obsega in da jih je od celotnega poslovanja obdavčiti v kraju, kjer ima sedež glavni obrat. Ta dodatek se sedaj črta in so zaradi tega vsa trgovinska in obrtna podjetja, ki imajo poleg glavnega obrata še podružnice za prodajo blaga potrošnikom, zavezana davčnemu dodatku čez njihov promet presegajo s milijon din.

Istodobno se po spremeničen besedilu zadnjega odstavka člena 44 pri vseh podjetjih iz prej citiranega novega člena 53a smatra glavni obrat z vsemi podružnicami kot en davčni predmet.

Pridobitina malih obrtnikov

Malih obrtnikov (iz druge skupine točke 2b čl. 42. zakona), ki delajo s ročno močjo brez uporabe pogonskih strojev z največ dvema pomočnikoma, se sedaj plačujejo pavšalno pridobitino, toda le v krajih do 20.000 prebivalcev. Lestvica tega pavšalnega davka se sedaj spremeni in razširi tudi na ostale kraje. Po novi lestvici znaša pavšalna pridobitina:

v krajih:	brez tuje s ena s dvema del. moči pomočn. pomočn.	brez tuje s ena s dvema del. moči pomočn. pomočn.	brez tuje s ena s dvema del. moči pomočn. pomočn.
do 5000 preb.	30	100	200
preko 5000 do 10.000 preb.	130	210	330
preko 10.000 do 20.000 preb.	200	330	480
prebiv. 1. kat.	230	370	540
2. kat.	260	420	600
3. kat.	300	470	680
4. kat.	340	520	720

v Beogradu, Zagr.

in Ljub.	1. kat.	300	450	640
	2. kat.	350	550	720
	3. kat.	450	650	900

Znesek pavšala je ostal za obrtnike v krajih do 20.000 prebivalcev nespremenjen. Razdelitev obrtnikov v kategorije bo izvršil finančni minister. Obrtni obrati, ki ne

bude uvrščeni v kategorije bodo tudi v naprej plačali pridobitino po davčni osnovi. Ovirarji, spankarji, in copatarji plačujejo v vseh krajih s preko 10.000 prebivalci ne glede na velikost kraja one pavšalne zneske pridobitine, ki veljajo za kraje, ki imajo 10.000 do 20.000 prebivalcev.

Dolžnost prijave

Malih obrtnikov, ki se po sprednjih določbah obdavčujejo s pavšalnim znesek pridobitine, morajo vsako leto do 31. januarja prijaviti davčni upravi število pomočnikov, ki jih zaposlujejo. Ako se jim v teku leta poveča število zaposlenih pomočnikov, so dolžni te prijaviti v 15 dneh od dneva, ko je nastala sprememba. Če tega ne stori se kaznuje s globo 200 do 5000 din in vrhu tega izgube pravice na pavšalno obdavčenje za dve leti. Obrtni zbornice so dolžne na zahtevo davčnih oblastev dati podatke o številu zaposlenih pomočnikov pri malih obrtnikih v krajih s preko 20.000 prebivalcev.

Rentnina

Določbe o davčni stopnji rentnine in o pobiranju rentnine se deloma spreminjajo. Kakor je znano, znaša po čl. 69/I davek na rente, ki se odmerja po razporedu in pobira neposredno od davčnega zavezanca ali posredno po čl. 72 (po katerem mora davek plačati dolžnik, če je davčni zavezanec v inozemstvu, na ta način, da mu odbeje davek od vsote dolžnih obresti ali rente) 15%. Tej določbi se doda še naslednje: Prav tako znaša rentni davek 15% od obresti stalnih posejil pravnih oseb, ki v naši državi ne plačajo družbenega davka, četudi bi se davek pobiral posredno preko dolžnika po čl. 71 tega zakona.

Tudi besedilo 1. odstavka čl. 69/II se spremeni in se glasi: Rentni davek znaša 6% davčne osnove o naslednjih primerih iz čl. 71 zakona: a) na obresti od izdanih vrednostnih papirjev, brez ozira na to, ali se izplačilo vrši z odkupom kupona ali na kak drug način; b) na obresti od denarnih zneskov, ki jih sprejemajo denarni zavodi zaradi obrestovanja.

Besedilo čl. 71 zakona pa se docela spremeni in se odsej glasi: Rentni davek se v naslednjih primerih pobere posredno preko dolžnika, ki je zavezan, da za račun države odbeje po zakonskih stopnjah iz čl. 69 zakona in izroči državni blagajni davek na dohodek, zavezan rentnemu davku. Davek

na rente so dolžni zadržati in izročiti državni blagajni: 1) vse blagajne države in samoupravnih ter njihovih ustanov in zavodov ter javnih fondov, kadar izplačujejo ali v račun odobravajo temu davku zavezane dohodke; 2) vsa podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, ki so v načelu podvržena družbenemu davku, ter vsi zavezanci pridobitine, ki morajo voditi poslovne knjige po čl. 53a zakona, kadar izplačujejo ali v račun odobravajo rentnemu davku podvržene dohodke.

Bistvena sprememba nasproti dosedanjim določbam je v tem, da morajo rentni davek odbiti in odvajati državni blagajni odsej tudi pridobitini zavezana podjetja, ki morajo voditi poslovne knjige po čl. 53a (industrijska, rudarska, prometna podjetja in podjetja, ki imajo preko 100.000 din davčne osnove pridobitine ali preko 2 milijona din letnega prometa). Pravilnost osnove za rentnino in pravilno uporabo davčnih stopenj preizkusi davčno oblastvo. Če ugotovi nepravilnost v poslovanju podjetij, ki so zavezana, da odbijejo davek, tedaj morajo ta podjetja škodo, ki bi jo trpela država, nadomestiti s 8% obrestni za ustrežajoči čas (to je očitno 5 let, ker pravica do odmere davkov zastara v 5 letih), vrhu tega pa se uporabijo kazenske odredbe po § 139 zakona.

Družbeni davek

Poostrene določbe za inozemska pravna oseba

Dalekosežna so tudi nove določbe, ki se tičejo družbenega davka. Besedilo čl. 74, ki navaja, katere podjetja so zavezana družbenemu davku, je razširjeno in se odsej glasi:

Družbenemu davku so zavezane 1. naslednje pravne osebe, ki imajo svoj sedež na področju naše države: a) delniške družbe, komanditne družbe na delnice, družbe s o. z. in zadruge; b) rudarske družbe, zavarovalnice, hranilnice, združenja, samostojni fond, ustanove, kolikor so zavezane javnemu polaganju računov;

2. pridobitina podjetja države in samoupravnih občin;

3. inozemske pravne osebe glede njihovega poslovanja odnosno posestva v naši državi, ako imajo na področju naše države nepremičnine in poslovne naprave. Pod poslovnimi napravami je razumeti poleg sedeža in uprave tudi odcepe in podružnice, tvornice in delavnice, prostore za nakupovanje in prodajo, skladišča in druge poslovne, kakor tudi stalna zastopstva. Kot poslovna naprava inozemske pravne osebe se smatra tudi vsako podjetje v državi, v katerem sodeluje inozemska pravna oseba v glavni ali pri razdelitvi dohodka ali na kakšen drug način s 50%, odnosno če vsaj s 50% oskrbuje to podjetje s blagom.

Novo besedilo čl. 74 je razširjeno predvsem glede obdavčenja inozemskih pravnih oseb, ki so bile doslej zavezane družbenemu davku samo tedaj, če so imele v naši državi registrirane zastopstvo ali pa nepremičnine.

Davčna prostost zadrž in zadržnih zvez

V čl. 76. zakona se spreminjajo določbe 6., 7. in 8. točke. 7. točka, ki se tiče zadrž in njihovih zvez, se spremeni in se odsej glasi: Družbenega davka se oprave vse zadruge in njihove zveze, osnovane po zakonu o gospodarskih združenjih od 24. septembra 1937, če po svojih pravilih ali dejansko poslujejo v skladu s določbami tega zakona, vendar se nabavljajo in prodajajo zadruge oprave družbenega davka samo tedaj, če ne prodajajo alkoholnih pijač in luksurnih predmetov iz seznama, ki ga določi finančni minister v sporazumu s ministri, ki imajo po § 105 zadržnega zakona nadzorstvo nad poslovanjem zadrž in njihovih zvez. Prodaja alkoholnih pijač in luksurnih predmetov, kakor tudi kršitev določb zakona o gospodarskih združenjih glede načina poslovanja, ima posledice izgube pravice na oprostitev od davka za 2 leti.

Revizijske zveze morajo prijaviti kršitve

Revizijske zveze so dolžne a vsaki kršitvi, ki ima za posledico izgubo davčne prostosti, obvestiti pristojno finančno direkcijo najkasneje v treh letih od dne, ko je bila kršitev storjena; v nasprotnem primeru odgovarjajo po čl. 141 zakona (po tem členu odgovarjajo za škodo, ki jo trpi državna blagajna).

Pod enakimi pogoji uživajo davčno prostost tudi zdravstvene zadruge in njihova zveza, ki so osnovane po zakonu od 18. decembra 1930.

1. in 2. odstavek, ki sledita točki 8, se črta. Ta dva odstavka sta doslej vsebovala določbo, po kateri so zadruge trajno izgubile davčno oprostitev, če so kršile predp

Povečanje minimalni davek

Po doodanih določbah je znižal minimalni davek (osnovni in dopolnilni) 2% pri letnem blagovnem prometu do 5 milijonov din, 3% pri letnem blagovnem prometu 15 milijonov din, 5% pri letnem blagovnem prometu 30 milijonov din in 8% pri letnem blagovnem prometu preko 30 milijonov din. (Pri zavarovalnicah je bilo namesto letnega blagovnega prometa vzeti letni znesek kosmatih premij, pri denarnih zavodih pa letni znesek kosmatih obresti, provizij in uslug).

Ta lestvica se sedaj spremeni in znaša minimalni davek 2% pri prometu do 5 milijonov din, 3% pri prometu do 10 milijonov din, 4% pri prometu do 15 milijonov din, 5% pri prometu do 20 milijonov din, 6% pri prometu do 25 milijonov din, 7% pri prometu do 30 milijonov din, 8% pri prometu do 50 milijonov din, 9% pri prometu do 100 milijonov din in 10% pri prometu preko 100 milijonov din.

Kot promet se odlej smatra pri industrijskih, trgovskih in rudarskih podjetjih ter zadrugah letni blagovni promet s priloženimi kosmatimi dohodki od vseh imovinskih predmetov in pravice, pri zavarovalnicah letni kosmatni znesek premij (tudi pozavarovalnih premij) po odbitku storitvenih poslov in bonusov in s pribitkom kosmatih dohodkov od vseh imovinskih predmetov in pravice, pri denarnih zavodih pa letni kosmatni dohodek od vseh imovinskih predmetov in pravice. Od tega prometa pa se izkazuje dohodki, oproščeni od družbenega davka.

Uslužbenški davek

Tudi poglavje zakona, ki vsebuje določbe glede uslužbenškega davka, se v nekaterih važnih točkah spreminja. Čl. 88. zakona, ki določa, kateri dohodki so zavezani temu davku, se dodaja nova točka, in sicer: 3) Izplačane in priznane taničnine, dnevnice ali druge alične nagrade članom upravnega in nadzorstvenega odbora in uslužbencem onih podjetij, ki se bodisi trajno ali začasno opreščajo družbenega davka, ali jim je po bilanci odmerjen minimalni davek zaradi pomanjkanja davčne osnove.

Povišane davčne stopnje za velike dohodke

Lestvica uslužbenškega davka določa sedaj, da znaša uslužbenški davek pri dohodkih (zmanjšanih za zakonski odbitek) preko 2880 din tedensko ali 12.000 din mesečno 12%. Sedaj pa gre ta lestvica naprej in znaša uslužbenški davek: pri mesečnih dohodkih 12.000 do 13.000 din 12%, pri mesečnih dohodkih 13.000 do 15.000 din 13%, pri mesečnih dohodkih 15.000 do 18.000 din 14%, pri mesečnih dohodkih

V nobenem primeru pa minimalni davek ne sme biti manjši kakor 2%, od višine glavnice do 5 milijonov din, 3% od glavnice do 10 milijonov din, 4% od glavnice do 15 milijonov din, 5% od glavnice do 20 milijonov din, 6% od glavnice do 25 milijonov din, 7% od glavnice do 30 milijonov din, 8% od glavnice do 50 milijonov din, 9% od glavnice do 100 milijonov din in 10% od glavnice preko 100 milijonov din (doslej je znašal ta minimalni največ 8% od glavnice preko 30 milijonov din).

Povišan dividendni davek

Na dividende, ki jih izplačujejo delniške družbe, se je doslej pobiral 10% dividendni davek. Odslej pa se plača na dividende delnic, dobičkov iz čl. 81 (prikrita razdelitev in rezerviranje dobička) in na koristi in obresti iz točke 4 čl. 82 (povračila in koristi ustanovitelj) poseben dodatni davek, in to v trenutku, ko se dividende ali obresti in koristi izplačujejo oziroma odobravajo zainteresiranim osebam.

Ta dodatni davek znaša 10% skupnega zneska izplačanih ali odobritve, če predstavljajo največ 4% obrestovanje glavnice, 15% zneska, ki predstavlja največ 6% obrestovanje glavnice, 20% zneska, ki predstavlja največ 10% obrestovanje glavnice, in 25% zneska, ki predstavlja več nego 10% obrestovanje glavnice. Temu dodatnemu davku so podvrženi tudi vsi likvidacijski presežki imovine (to so presežki preko imovine, izkazane v zadnji bilanci).

Nepričakovano povečanje tečaja nemške klirinške marke

Od srede letošnjega junija je naša Narodna banka s intervencijami držala tečaj klirinške marke na naših borzih na višini 14.30—14.40 din, to je pri srednjem tečaju 14.30, vse to v smislu trgovinskega sporazuma, ki je bil v maju sklenjen med našo državo in Nemčijo. Po tem sporazumu je dolžna Narodna banka držati tečaj marke v mejah med 14.30 in 14.70 din, in sicer dokler se saldo naših klirinških terjatev v Nemčiji ne dvigne preko 25 milijonov mark, oziroma dokler vstopa s intervencijo nakupljenih klirinških čekov pri Narodni banki ne naraste na 10 milijonov mark.

Do letošnjega bočja se je v resnici držal tečaj klirinške marke na nespremenjeni višini, 14.30 din. V ponedeljek pa je Narodna banka nepričakovano prenehala s intervencijami oddajati mark, kar je povzročilo, da se je tečaj pričel naglo dvigati in je še isti dan narasel na 14.60, v torek pa je dosegel celo 15 din za marko. To prenehanje intervencij Narodne banke toliko, da je v prihodnjih dneh pričakovati znatna nemška vplačila na klirinški račun za nedavno izvoženo blago.

Po informacijah Jugoslovanskega kurirja: so v teku pogajanja med našo Narodno banko in pristojnimi nemškimi ustanovami o vprašanju tečaja marke. Naša Narodna banka zastopa stališče, da ne bi kazalo spreminjati obstoječih dogovorov. Nemci pa postavljajo zahtevo, da se tečaj marke poviša na 15 din. Predvsem si hoče Nemčija v višji tečaj za marko, ki naj bi prišel v korist našim izvoznikom, zagotoviti dobavo živil in surovin iz naše države in konkurenci z drugimi državami, ki so pripravljene kupovati naše blago po višjih cenah.

Glede na razloge, ki jih navajajo v borznih krogih v zvezi s povišanjem tečaja nemške marke, je treba pripomniti, da je saldo naših klirinških terjatev v tretji četrtini decembra sicer res nazadovalo za 1.5 na 8.4 milijona mark, vendar je ta saldo še vedno precej večji kakor ob koncu novembra, ko je znašal le 5.2 milijona mark. Na drugi strani pa je treba upoštevati, da se je ravno v novembru naš izvoz v Nemčijo znatno povečal in smo v tem mesecu imeli s Nemčijo precej aktivno trgovsko bilanco v nasprotju s prejšnjimi meseci. Pričakovati je torej, da se bo dotok klirinških mark na borzi kmalu zopet povečal.

Naš izvoz v Nemčijo je v prvem mesecu

vojna, to je v septembru, padel na 67 milijonov dinarjev; že v oktobru se je zopet povečal na 163 milijonov in najnovejša statistika za november zaznamuje v tem mesecu izredno velik izvoz v Nemčijo v vrednosti nič manj kakor 264 milijonov din. V septembru smo imeli za 65 milijonov din pasivno trgovsko bilanco s Nemčijo in tudi v oktobru je znašala pasivnost skoro 50 milijonov. Uvozni presežek v teh dveh mesecih je znatno pripomogel, da se je zmanjšal saldo naših klirinških terjatev v Nemčiji in da se je sedaj pojavilo pomanjkanje razpoložljivih klirinških mark. Toda pretekli mesec smo imeli zopet visoko aktivno trgovsko bilanco in je v tem mesecu znašala aktivnost 66 milijonov din. Vse to razvija nam kaže, da ni razloga za bojazen, da bi nastopile težave v plačilnem prometu s Nemčijo, oziroma da bi nastopilo pomanjkanje razpoložljivih klirinških mark na trgu. Tudi v Narodni banki poudarjajo, da je v prihodnjih dneh pričakovati znatna nemška vplačila na klirinški račun za nedavno izvoženo blago.

Po informacijah Jugoslovanskega kurirja: so v teku pogajanja med našo Narodno banko in pristojnimi nemškimi ustanovami o vprašanju tečaja marke. Naša Narodna banka zastopa stališče, da ne bi kazalo spreminjati obstoječih dogovorov. Nemci pa postavljajo zahtevo, da se tečaj marke poviša na 15 din. Predvsem si hoče Nemčija v višji tečaj za marko, ki naj bi prišel v korist našim izvoznikom, zagotoviti dobavo živil in surovin iz naše države in konkurenci z drugimi državami, ki so pripravljene kupovati naše blago po višjih cenah.

Znatni dotok deviz pri Narodni banki

Najnovejši izkaz Narodne banke od 22. decembra zaznamuje malenkostno povečanje našega obteka bankovcev, in sicer za 0.4 na 929.1 milijona din (lani ob istem času 699.24). Skupna vsota obveznosti na pokaz pa se je povečala za 37 na 1824.7 milijona din (lani 1237.31), pri tem so se prvotni finančni računi zmanjšali za 83.5 na 957.4 milijona din (lani 1074.9), naložbe glavne državne blagajne pa so narasle za 48.9 na 77.4 milijona din in obveznosti na pokaz po raznih računih za 71.7 na 798.8 milijona din.

Zlata podlaga se je znatno povečala na 1988.2 stabilizacijskih din (lani 1907.9) v stvarni vrednosti 3163.9 milijona din. Devize, ki se ne štejejo v podlago, pa so pomembno narasle za 21.5 na 745.6 milijona din (lani 547.1). V zadnjih štirih tednih, to je od 22. novembra, so se te devize rezerve povečale v celoti za 183 milijonov din, kar je v zvezi s povečanim dotokom deviz zaradi večjega izvoza pri razmeroma majhnem uvozu, kakor nam to potrjuje najnovejša statistika naše zunanje trgovine za mesec november, po kateri je bila naša trgovinska bilanca aktivna preko četrtil milijarde dinarjev.

Skupna vsota meničnih in lombardnih posojil, ki se je v prejšnjem izkazu skrčila za skoro 200 milijonov din, je ponovno nazadovala za 121.5 na 2170.2 milijona din (lani 1770.8). To nazadovanje posojil bi povzročilo ustrezno skrajšanje obteka bankovcev, če ne bi Narodna banka istočasno eskontirala za 202 milijona din novih bonov za narodno obrambo, ki so privrati vneseni v izkazu Narodne banke kot nova postavka. Blagajniški saldi za narodno obrambo pa so v tretji četrtini novembra narasli le še za 16.6 na 332.5 milijona din.

Glede na stvarno vrednost zlata podlage v višini 3161.1 milijona din je znašalo 22. decembra kritje obteka bankovcev in obveznosti na pokaz 28.61% (prejšnji teden 28.71%).

Stanje klirinških računov z inozemstvom

Najnovejši izkaz Narodne banke o gibanju klirinških računov z inozemstvom po stanju z dne 22. t. m. zaznamuje zmanjšanje salda naših klirinških terjatev v Nemčiji za 1.47 na 8.44 milijona mark, na drugi strani pa malenkostno povečanje salda naših klirinških terjatev v češko-moravskem protektoratu za 0.2 na 43.1 milijona Kč. V rednem kliringu z Belgijo se je saldo naših terjatev zmanjšal za 0.10 na 0.46 milijona din.

Med pasivnimi klirinški razmerje klirinški račun s Italijo, ki je v zadnjih tednih obično nazadovalo, privrati povečanje salda našega dolga za 2.8 na 78.6 milijona din. Tudi saldo našega klirinškega dolga v Madžarski se je povečalo za 2.8 na 31.4 milijona din. Zmanjšal pa se je saldo likvidacijskega kliranga z Rumunijo za 1.7 na 32.4 milijona din in saldo našega klirinškega dolga v Turčiji za 0.1 na 4.6 milijona din. Turistični klirang s Bolgarijo, ki je po zadnjem stanju izkazoval naš klirinški dolg v višini 2.3 milijona din, je likvidiran. Klirang s Slovaško pa zaznamuje malenkostno saldo našega klirinškega dolga v višini 0.09 milijona din.

Borze

27. decembra

Še med prazniki je Narodna banka na beograjski borzi opustila intervencijo za vzdrževanje tečaja 14.30 din za klirinško marko, kakor se je marka včeraj v Beogradu dvignila še na 15. Danes pa je Narodna banka očitno pričela znova intervenirati in je bil na vseh jugoslovanskih borzah sabelen tečaj 14.70 — 14.90. Grški boni so se v Beogradu in Zagrebu nudili po 35. Tečaj na svobodnem trgu pa se nadalje ravnoja po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektornem tržišču se je Volja škoda pri čvrstejši tendenci trgovanja po 428 (v Beogradu po 430 — 431). Do zaključka je prišlo še v 7% Blavrom po 38 in v delnicah Trboveljske po 244.

Gospodarstvo

V novembru smo imeli za četrto milijarde aktivno trgovsko bilanco Po vrednosti največji izvoz od oktobra 1930

Kakor je znano se je v septembru naš izvoz zaradi izbruhov vojne ter nesigurnosti in prometnih ovir prav občutno skrčil. Med tem ko je znašala vrednost našega izvoza v avgustu še 595 milijonov din, smo v septembru izvozili le za 240 milijonov. V drugem vojnem mesecu, to je v oktobru pa se je naš izvoz zopet naglo popravil in je dosegel vrednost 512 milijonov; v preteklem mesecu pa se je, kakor je to razvidno iz pravkar objavljene statistike, povzpelo na rekordno višino skoro 624 milijonov din. Mesečnega izvoza v takšni višini nismo zabeležili od oktobra 1930 in le v decembru 1936 in 1937 smo prekoračili vrednost 600 milijonov.

Številke o gibanju našega izvoza v novembru nam potrjujejo, da je nastopila izvozna konjunktura zlasti za izvoz živil in surovin. Visoko vrednost našega izvoza v preteklem mesecu smo dosegli navzile tem, da smo izvozili le malo kovin in rud, po katerih je danes toliko povpraševanja (v septembru in oktobru kakor znano sploh nismo izvažali bakra in svinca). Izvozni odbor pri Narodni banki je namreč pri izdajanju izvoznih dovoljenj za kovine še vedno zelo rezerviran.

Visoko aktivna bilanca v novembru

V novembru smo izvozili 343.750 ton blaga (lani 323.165) v vrednosti 623.7 milijona din nasproti 527.9 milijona din v istem mesecu lanskega leta. Nasproti lanskemu novembru je bil letos naš izvoz večji po količini za 6.4%, po vrednosti pa za 95.8 milijona din ali za 18.2%.

V mnogo manjši meri se je zopet dvignil naš uvoz. V zadnjih mesecih pred izbruhom vojne se je vrednost našega uvoza gibala na višini preko 400 milijonov din mesečno. V septembru pa je naš uvoz padel kar na 253 milijonov in se je v oktobru povečal le na 357 milijonov; pa tudi v oktobru je dosegel le 369.3 milijona din, to je za 6.2 milijona din ali za 1.7% manj nego lani.

Ker se pri znatno povečanem izvozu uvoz ni bistveno dvignil, smo v preteklem mesecu zabeležili visoko aktivno trgovsko bilanco, saj je aktivnost v tem mesecu dosegla kar 254.4 milijona din, medtem ko je bila lani naša trgovinska bilanca v novembru aktivna za 152, predlanskim pa le za 54 milijonov.

Naša trgovina z inozemstvom se je od začetka letošnjega leta gibala takole (v milijonih din):

	Izvoz	Uvoz	Razlika
januar 1939	319.1	378.3	- 59.2
februar	339.5	402.1	- 62.6
marec	423.0	476.3	- 53.3
april	433.3	418.8	+ 14.5
maj	466.5	424.1	+ 42.4
junij	432.5	428.3	+ 4.2
julij	408.0	433.8	- 25.8
avgust	594.7	415.9	+ 178.8
september	240.5	253.2	- 12.7
oktober	512.0	357.1	+ 154.9
november	623.7	369.3	+ 254.4

jan.-nov. 1939 4792.8 4357.4 + 435.4
jan.-nov. 1938 4521.1 4574.5 - 53.4

V 11 mesecih letošnjega leta je vrednost našega izvoza dosegla 4793 milijonov din, to je za 272 milijonov ali za 6% več nego lani v istem razdobju. Uvoz pa je dosegel le 4357.4 milijona din, kar je za 217 milijonov din ali za 4.8% manj nego v istem

razdobju prejšnjega leta. Tako je bila do konca novembra naša letošnja trgovinska bilanca aktivna za 435 milijonov din, medtem ko smo imeli lani v 11 mesecih za 53 milijonov din pasivno bilanco.

Podrobnosti o našem izvozu

V novembru smo izvozili 2305 vagonov pšenice v vrednosti 47.8 milijona din (lani 19.8), in to ravno v mesecu, ko je pomanjkanje pšenice na našem trgu povzročilo naglo naraščanje cene. Ta okolnost nam najbolj potrjuje, kako nesmotna je politika Frizada, ki je v času pomanjkanja pšenice na trgu izvozil v inozemstvo 2800 vagonov pšenice.

Fizola smo v preteklem mesecu izvozili le za 0.2 milijona din (lani za 10.5), sivega sadja za 39.3 milijona din (45.6), suhih česepov pa za 44.3 milijona din (14.6). Znatno je bil izvoz hmelja, ki je dosegel vrednost 23.1 milijona din (lani 8.4) in izvoz konoplje, ki je dosegel vrednost 30.9 milijona din (24.2).

Znatni izvoz živine in mesa

Običutno se je v novembru povečal izvoz goveje živine, ki smo je izvozili 6363 glav (lani 1598) v vrednosti 19.9 milijona din (4.7). Tudi izvoz svinj je bil znanen, vendar je zaostajal za lanskim novembrom in je znašal le 38.1 milijona din (lani 49.8). Tudi konj smo izvozili le za 1.8 milijona din (6.5), povečal pa se je izvoz drobnice na 6.1 milijona din (4.8) in zlasti izvoz živine perutnine na 9.5 milijona din (3.0).

Izredno velik je bil izvoz mesa, mesnih izdelkov in masti. Mesa smo izvozili za 54.4 milijone din (47.7), mesnih izdelkov za 12.4 milijona din (4.3) in svinjske masti 22.7 milijona din (10.7). Izvoz jaje se je dvignil na 7.5 milijona din (5.7), izvoz perja in piha pa na 11.9 milijona din (7.5). Surovih kož pa smo izvozili za 16.6 milijona din (11.1).

Veliki izvoz lesa

Izredno velik je bil v novembru tudi izvoz lesa. Grahbenega lesa smo izvozili 10.047 vagonov (lani 7354) v vrednosti 89.6 milijona din (61.5), drv pa 2061 vagonov v vrednosti 4.5 milijona din (4.1), nadalje 128 vagonov oglja (230), toda le za 0.12 milijona din železniških pragov (lani 1.0), in le za 2.9 milijona din lesnih izdelkov (4.5).

Še vedno majhen izvoz bakra

Čeprav v septembru in oktobru nismo izvažali bakra, je bil izvoz v novembru še vedno razmeroma majhen, ker izvozni odbor pri Narodni banki ne daje izvoznih dovoljenj. V preteklem mesecu smo izvozili le za 11.2 milijona din bakra (lani za 47.8), nadalje za 30.4 milijona din rud (40.7) in za 5.3 milijona din svinca (4.8).

Cementa smo izvozili za 4.3 milijona din (4.7), kalcijevega karbida in članamida pa za 6.3 milijona din (lani za 0.3) in ekstraktov za strojenje za 3.9 milijona din (3.2).

Gospodarske vesti

Pravilniki k davčnim spremembam, so po vseh iz Beograda že pripravljene in jih je finančni minister dr. Šutej tudi že podpisal. Objavljeni bodo v prihodnjih dneh.

Iz Ptuj

— Zvečer kino bo predvajal danes v četrtek ob 20. uri najljubši film francoske razkošnosti s naslovom »Na jelsvajskih poljih«. Za dodatek svojih tednik.

— Števje »Korzo« v bližini cerkvice Sv. Roka na Hajdini so našli v torek jutraj v obsestnem jarku smrznjenega občinstva reke iz volnega invalida Antona Golca iz Hajdine. Ker je širok trpel za pavčico, ko je v noči hotel domov in ga vrgla v jarek, kjer je potem zmrznil.

— Smrtina »Korzo« V nedeljo jutraj je umrla g. Anica Jobova, poštna kontrolorka v poklju. Pogreb je bil v ponedeljek in so ga je poleg drugih udeležilo vse osebe ptujske pošte.

— V bolnišnico so pripeljali 22letnega Vilčnika Konrada iz Sp. Velovleka. Obstrelil ga je neki starejši, na ženo zelo ljubosumen mož. Daleje so pripeljali Jerneja Petroviča iz Domave, ki je padel na poledenici ter se zelo nevarno poškodoval po glavi.

Naše gledališče

D R A M A

Četrtek, 28.: Zupanova Mica. Slavostna predstava v proslavo 150letnice prve uprizoritve. Govoril bo univ. profesor in član akademije g. dr. Kldrić.

Petek, 29.: zaprta.

Sobota, 30.: Igra s smrtjo. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 31. ob 15.: Upniki, na pisa. Ljudska predstava po globoko znanih osebah od 16 din nazadol. Ob 21.: Tri komedije. Izven.

Slavostna predstava v ljubljanski drami. V četrtek 28. t. m. bo minilo 150 let, odkar je bila v ljubljanskem Stankovskem gledališču prvič uprizorjena izvirna slovenska komedija »Zupanova Mica«, ki jo je napisal naš komediograf Anton Linhart, eden najuglednejših članov znanega in na našo literaturo in kulturo tako pomembnega Zoisovega kroga. Pred začetkom predstave bo govoril uvodno besedo k slavnosti univ. prof. in član Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, dr. F. Kldrić, znani naš literarni zgodovinar. Sodeloval bo tudi operni orkester, ki bo igral dve uverturi. Nato bo dramski ansambel v režiji dr. Bratka Krefta uprizoril »Zupanova Mico« v originalnem našem jeziku takratnega časa. Na to pomembno slovensko dramsko obliko opozarjamo vsa sloja našega občinstva in vabimo, da v velikem številu poseti »Zupanova Mico«. Predstava bo izven abonma. Veljajo običajne dramske cene.

Opozorjamo na zanimivo premiero Avenčenkove komedije »Igra s smrtjo«. Dele ima tri dejanja in ga je prevedel Rade Pregrar. Igrali bodo Takičin Lipah, Kancovec Jan, Glibovič Danež, Ušakov Jernej, Notkica Presestnik, Haričkin Bratina, Olga Gabrijeličeva, Zoja Levarjeva, Mina Vida Juvanova, Arisa Rakarjeva, Nosa Vertin. Režija prof. Sest. Predstava v soboto bo za premierski abonma.

O P E R A

Četrtek, 28.: zaprta.

Petek, 29.: zaprta.

Sobota, 30.: Frasquita. Goetije Zlata Gungjenjaca-Gavellova. Izven.

Nedelja, 31. ob 15.: Pri belem konjku. Izven. Zvezane cene. Ob 21.: Frasquita. Izven. Goetije Zlata Gungjenjaca-Gavellova.

Na Silvestrovo popoldne se bo uprizorila vesela opereta »Pri belem konjku« z Zupanom, Modestom Stanovcem, Pečkom in Poličev, svecem na Leharjeva »Frasquita« s Gungjenjacev in Franciom. Na novo leto dan se bo popoldne ponovila naša priljubljena domača opera »Gorenjski slavček« s Franciom, Ribčev, Anđelovarjem, Barbičev, Zupanom, M. Santicom itd.; svecem pa na novo uspeha »Albertova« »Nizava«, v kateri je debutiral kot režiser Emil Frelh, dirigira pa dr. Svava. Glavne partije pojo Basčeva, Marčec, Janko, Ribčeva, Orel, Banovec itd.

SENTOVSKO GLEDALIŠČE

Začetek ob 20.15

Sobota, 30.: Uje. Premiera.

Nedelja, 31.: Uje.

Ponedeljek, 1. januarja: Uje.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 28.: Konto X.

Petek, 29.: zaprta.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Sobota, 30.: Zoroka na Jadram.

Nova češkoslovaška vojska v Franciji

Po zatrzjevanju francoskih listov bosta dve diviziji že v najkrajšem času odšli na fronto

Prva češkoslovaška vojska je bila ustanovljena 1. decembra 1916. v Franciji z dekretom tedanjega predsednika francoske republike Foincaresa. Druga češkoslovaška vojska je bila zopet ustanovljena na francoskem ozemlju 2. oktobra 1939 z ustanovno listino, ki nosi podpis predsednika francoske vlade Daladiera in češkoslovaškega poslanca pri francoski vladi Stefana Osuskega.

Sporazum o ustanovitvi nove češkoslovaške vojske je sklenjen med predstavnikoma češkoslovaškega naroda in francoske republike. Po tem sporazumu je bila zopet ustanovljena na francoskem ozemlju 2. oktobra 1939 z ustanovno listino, ki nosi podpis predsednika francoske vlade Daladiera in češkoslovaškega poslanca pri francoski vladi Stefana Osuskega.

Potrjene vojne obveznice pošiljajo v kadrovske tabore nove češkoslovaške vojske neke v francoskem zaledju. Tam jih uvrščajo v snujete se formacije, ki so vse pod poveljstvom češkoslovaških oficirjev ter pod zastavo češkoslovaške republike. Za zvezo med novo češkoslovaško vojsko in vrhovnim poveljstvom vojsk zapadnih veleil srbij posebna francosko-češkoslovaška vojna misija pod vodstvom generala Fauchera, ki se je mudil 20 let v ČSR kot šef francoske vojne misije.

Jedro nove češkoslovaške vojske tvorijo češkoslovaški oficirji in podoficirji, ki so pričeli v trumah zapuščati svojo domovino že pomladi. Mnogo jih je bilo na begu ustrelenih, neka, tudi ujetih. Ti so sedaj v raznih nemških koncentracijskih taboriščih. Prebežalo pa jih je kljub vsem oviram in težavam nekaj tisoč, po večini na Poljsko, odkoder so nadaljevali svojo pot preko Gdynje v Francijo ali Alžir, kjer jih je vstopilo nad tisoč v tujsko legijo.

Moč propagande

Sodobna vojna se ne vodi samo neposredno na bojnem polju, marveč tudi v zaledju in osto je sovražno prizadevanje, ako najde rodovitna tla, opasneje v notranjosti kakor so neprijateljski napadi na sami front. V Franciji, kjer na fronti skoraj ni dogodkov, se mora ljudska rado-vednost zadovoljevati z različnimi manj važnimi vestmi, ki jih sploh nikogar ne zanimajo, če bi se bili na fronti večji boji. Med takimi vestmi so tudi mnoge, ki jih je spravil v svet nasprotnik, da bi z njimi omajal moralno zaledje. Zanimivo anekdoto o vesteh, ki jih raznašajo ljudje, ne da bi vedeli, da morda služijo sovražniku, pripoveduje v pariškem »Tempsu« Jacques Boulanger takole:

V kavarni sedi dama, ki ima prijateljico, ta prijateljica pa ima oddaljenega sorodnika, ki služi v generalnem štabu. Ker je tedaj pri viru novice, zve marsikaj, kar je ostalim ljudem prikrito. Moč, ki je pri viru, menda tudi komaj čaka, da komu pove, kar je slišal v službi, in si za to poišče takoj svojo sorodnico, ki je znana kot molčeca ženska. Za zaupanih skrivnosti seveda nikomur ne pove, razen omenjeni prijateljici, ki sedi v kavarni. Res da molčeca dama v kavarni ni sama, toda prijateljica kljub temu ne more mimo, ko ima vendar tako zanimivo novico. »Ali že veste? Naravnost nezasišana stvar! Če bi ne poznala človeka, ki mi jo je povedal, bi si mislila, da je vse skupaj smešna izmišljotina. Moj informator je ravno danes prišel iz Maginotove črte in povedal kaj se je nedavno pripetilo njegovemu prija-

Dve pomorski bitki

Usoda nemške oklopnice »Admiral Graf von Spee«, ki si je sama izvolila konec na morskem dnu, namesto da bi doživela pogin v neenaki borbi s sovražno premočjo, kliče v spomin dva silna primera iz nedavne zgodovine pomorskih bojev. Nemška križarka »Karlsruhe«, ki je ob začetku svetovne vojne imela nalogo, da uničuje angleške in francoske plovbe v Atlantskem oceanu, se je 7. avgusta 1914 blizu luke San Juan v republiki Portoriko, da obnovi svojo zalogo premoga in živil. Toda dve sovražni križarki, ena francoska in ena angleška, sta ji zagradili pot in jo skušali odgnati na odprto morje. Poveljnik »Karlsruhe« ni pomišljal niti trenutka, marveč je takoj otvoril ogenj ter si, da bi poškodoval, izsilil vhod v luko. Vedoč, da po mednarodnih določilih ne sme ostati v nevtralnemu luki več kakor 24 ur, je naložil premoga, vode in živil, kolikor se je dalo, in že čez deset ur v popolni temi odplul iz luke mimo obeh sovražnih križark, ki ga nista opazili. Opazili ga niti niti nadaljni dve angleški križarki, ki sta medtem prispeli na pomoč že itak močnejšima prvima križarkama. Poveljnik »Karlsruhe« je srečno dosegel odprto morje in nadaljeval nad vse uspešno svoj uničevalni posel. Tri mesece ga je potem lovilo vse angleško brodogradnja, pa ga ni moglo nikjer zalotiti. Nemška križarka je v tem času potopila 17 sovražnih trgovskih parnikov in se je potopila po gemal slučaju, ko se je v njeni smodnišnici sam od sebe vnel smodnik in so zaporedne eksplozije popopnoma raztrgale ladjo.

Drugi primer se je pripetil v času rusko-japonske vojne. V zgodnjem jutru 27. januarja 1904 je priplula pred korejsko luko Čemulpo japonska eskadra in zaprla izhod ruski križarki »Varjag« in topniški ladji »Korejcu«. Japonski admiral je poslal ruskemu poveljniku Rudnjovu poziv, naj do polne zapusti luko, sicer da bo pristignel, napasti ga v samem pristanišču. Ta ultimatum je bil dostavljen Rudnjovu ob 9 dopoldne, ko se je mudil na krovu angleške križarke, kjer je bilo posvetovanje evropskih kapitanov o položaju. Ko je angleški predsednik posvetovanja vprašal, kaj mislijo Rusi storiti na japonsko grožnjo, je Rudnjov odvrnil, da si bo skušal s bojem izsiliti prost odhod v tedaj že ruski Port Artur.

V tujsko legijo so bili uvrščeni bivši češkoslovaški aktivni oficirji po večini kot naredniki, rezervni oficirji pa kot kaplariji. S činom komandanta čete je bil sprejet sam polkovnik Hajek, načelnik obveščevalne službe v bivšem češkoslovaškem generalnem štabu. Izjemo so naredili zaradi tega, ker se je boril kot oficir že l. 1917. v francoski vojski.

Vsi t' bivši oficirji, ko so vstopili v francosko tujsko legijo, so se sedaj prijavili v novo češkoslovaško vojsko in upajo, da jih bodo iz legije odpustili, čeprav se ni potekel njihov rok. Poleg njih pa so se prijavili in se prijavljajo Čehi in Slovaki iz najrazličnejših držav, posebno iz Amerike.

Šef nove češkoslovaške vojske je general Ingr, ki je nedavno prispel v Francijo. Pred okupacijo Češke je bil v Pragi šef operativnega oddelka generalnega štaba. Svojo vojaško kariero je pričel kot aktiven avstrijski oficir. Leta 1916. je dezertiral in stopil v srbsko vojsko kot dobrovoljec. Zneje je odšel v Rusijo, kjer je bil nekaj časa poveljnik neke češke legije. Po boljševiški revoluciji je odšel v Francijo, kjer je bil komandant tamonšnih češkoslovaških legij, dokler ni bil imenovan za vrhovnega komandanta čsl legij v Italiji. Njegov adutant je general Vlast, ki je bil tudi legionar v Rusiji. Po ustanovitvi Slovaške je postal vrhovni inšpektor slovaške vojske. Prišel pa je naglo v konflikt s slovaško vlado in pobegnil preko Poljske v Francijo.

Koliko je število pripadnikov nove češkoslovaške vojske, seveda ni znano; francoski listi pa zatrzujejo, da bosta prvi dve kompletne češkoslovaški diviziji lahko v kratkem odšli na fronto.

Češkoslovaški letalci, ki jih je več sto, tvorijo posebne češkoslovaške eskadrole lovskih izvidniških in bombarderskih letal ter že aktivno posegajo v zračne boje na zapadni fronti. Imeli so že tudi precej žrtev. Med drugimi je padel kapetan Novak, ki je bil na glasu najboljšega češkega letalca.

Na Dolenjskem primanjkuje krme

Na kvadratni četrtek 21. t. m. je bil pri nas zadnji in tudi največji sejem. Ker je tik pred prazniki, je vedno dobro obiskano. Ljudje pridejo z vseh strani in privedejo mnogo živine, svinje le iz bližnje okolice. Tudi letos je bilo prignane izredno dosti živine. Kupčije pa niso bile najboljše, vsak pač rajši prodaja kakor kupuje. Vzrok je silno pomanjkanje krme. Kajti po naših dolinah je voda letos vse zablatila, po hribih pač zaradi dolgotrajne suše sena ni bilo skoraj nič. Otave niso skoro nikjer kosili. Že več kot dva meseca tudi razni prekupek po Dolenjskem nakupujejo in vozijo seno na trg v Zagreb. To seveda ima zelo kvarne posledice za našo vas. Posledice se bodo pa še vse bolj pokazale, ko bo živina prodana in ne bo dovolj gnoja za gnojenje njiv, vinogradov in travnikov. A kako bi našli mali posestniki kupiti umetno gnojilo, ko jim primanjkuje gotovine še za potrebne stvari. Tako bodo tudi naša polja dajala manj pridelka kakor običajno. Zmanjkalo bo pri našem malem človeku delovna živina, volile v starosti od dveh do treh let, in bo obdelovanje zemlje še bolj oteženo. Najboljše je za našega malega posestnika, če zamenja volile in mu ostane nekaj stotakov.

Največ zanimanja je po trgovinah za petrolej, ki si ga skuša vsakdo nabaviti kolikor največ more. Gruča ljudi, vsak s svojim cekarjem, napolnjenim s steklenicami, je šla v vsako trgovino, posamezniki po večkrat. Ljudje ne kupujejo toliko iz potrebe, kakor iz bojazni, da ga kmalu ne bo več dobili. Ljudje si ustvarjajo železno zalogo, ker je res hudo biti brez luči v dolgih zimskih nočeh. V gneči je neki ženi iz Zagrada zmanjkalo iz žepa 550 dinarjev.

Želja naših ljudi je, da bi si razmere na vasi znosno uredili. Vabimo ljubitelje dobre kapije, da pridejo na Dolenjsko kupit vina. Tega je pri nas še v izobilju, ker so naše gorice letos izredno dobro obrodile in je pridelek prvovrsten. Kdor hoče imeti res pristno in dobro domačo kapijo, naj se oglasi v škocijanskih hribih in ne bo mu žal. Spoznal bo gostoljubnost naših trdnih kmečkih korenin in dolenjske kraje, ki imajo pod belo odejo še prav poseben čar.

Celjski javni nameštenci in povišanje prejemkov

Celje, 23. decembra
V dvorani Narodnega doma v Celju je bilo v petek zvečer pod predsedstvom učitelja G. Zolotška zborovanje javnih nameštencev in upokojencev, ki ga je sklicala Nabavljajna zadruga v Celju. Glavni referat je podal v temeljnih in stvarnih izjavahih sodnik g. dr. Dolničar. Govoril je o borbi Nabavljajne zadruge z naraščajočo dragotino ter o iskanju nevarnosti položaja javnega nameščenca in upokojenca. Po njegovem govoru je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija:

1. Cene najnujnejših življenjskih potrebščin so od zadnje redukcije plač leta 1935. znatno porastle. Cena krušne moke za 25, koruzne moke za 28; koruznega zdroba za 37,5, masti za 33, slanice za 20, bučnega olja za 50, namiznega olja za 33, krompirja za 100, fižola za 120, mleka za 70 odstotkov. Cena obleke je porastle za 30, cena usmenjenih izdelkov pa s 1. decembrom po skedpu Zbornice za TOI v Ljubljani za 15 odstotkov na bazi z dne 1. novembra t. l. Povprečni dvig cen pri nakupu najnujnejših potrebščin znaša torej 30 do 35 odstotkov.

2. Nužno je potrebno cene teh potrebščin regulirati tako, da bodo znosne za te itak nezadostne prejemke uslužbencev. V zvezi s tem dvigom cen so namreč prejemki državnih in samoupravnih uslužbencev, tako aktivnih, kakor prav posebno se upokojencev docela premanjšani in povzročajo stalno zadolžitev uslužbenstva, kar slabi njegovo materialno in moralno neodvisnost in ga tira v bedo in obup.

3. Če bi državna uprava zaradi mednarodnih prilik ne mogla uspeti s prislilno regulacijo cen, pa mora nujno zvišati prejemke vsem aktivnim in upokojenim uslužbencem v razmerju s povišanjem cen. Člani Nabavljajne zadruge drž. uslužbencev v Celju načunajo na uvidenost samoupravnih teles, da bodo z zgledom prednjačila in prejemke v tem smislu takoj regulirala.

4. Člani celjske podružnice Nabavljajne zadruge drž. uslužbencev v Mariboru si usojajo predložiti zahtevo, da se Celje kot eno najdražjih mest v Jugoslaviji, ker leži v bližini letovišč in zdravilišč, uvrsti v prvi draginski razred.

5. Celjska podružnica Nabavljajne zadruge drž. uslužbencev v Celju je v teku svojega obstoja dokazala, da je regulator cen najvažnejših življenjskih potrebščin in da je s svojim solidnim obratom zadovoljila svoje članstvo. Na osnovi tega zaupanja se sklicuje na člen 12. uredb o poiznavanju dragotne in pros državno upravo da se pri izjavljanju tega člena spomni v prvi vrsti tudi nje, bodisi z dobavo živil po najnižjih tržnih cenah, bodisi z dolgoročnimi brezobročnimi posojili.

Celjska podružnica Nabavljajne zadruge državnih uslužbencev ima nad 700 članov z 2.500 družinskimi člani in je torej gotovo upravičen tolačen uslužbenstva in njegovih težej.

Italijanska pomoč madridskim siromakom

Madrid, 27. decembra. AA. (DNB). Italijanski veleposlanik Gambara je predal danes španskim oblastem veliko količino živeča, ki ga je poslala italijanska vlada, da se razdeli med siromake madridsko prebivalstvo.

Huda zima v Baltiku

Riga, 27. decembra. AA. (Stefani). V baltičkih državah je nastal izredno hud mraz. V Rigi je padla temperatura na 30 stopinj pod ničlo.

Letalski promet med Mosko in Berlinom

Moskva, 27. decembra. AA. (Havas). Podpisana je bila nemško-sovjetska letalska konvencija, na osnovi katere se obnovlja vsakodnevna letalska služba na progi Moskva-Berlin čez Minsk, Bjelostok in Königsberg. Progo bosta skupno oekrbovali nemška Lufthansa in uprava sovjetskega letalstva.

Konec stavke v Trbovljah

Kakor poročajo iz Trbovelj, je včeraj v sredo 27. decembra prenehala stavka v trboveljskih premogokopnih obratih, ki so jo izzvali neodgovorni levičarski elementi proti volji večine trboveljskega delavstva. Delavstvo je kmalu spoznalo, da zasledujejo elementi, ki so se skrivali v ozadiju, povsem druge cilje, kakor pa podpreti njegove težnje. Zato se je otrelo vpliva teh ljudi in se vrnilo na delo, s čimer je doživela akcija levičarjev popoln zlom. Normalni obrat v trboveljskih premogokopih se je pričel v sredo jutraj 27. t. m.

Živahno gibanje JNS

o božičnih praznikih

Pretekle dni je bila med vsemi strankami Jugoslovenske nacionalna stranka najbolj živahno na poslu. Priredila je celo vrsto konferenc in sestankov po državi. V Sremski Palanki je poročal v položaju pristaveš JNS bivši minister Ignjat Stefanović. V Arandjelovcu in v oplenškem srežu je imel celo vrsto konferenc JNS bivši narodni poslanec dr. Srpo Vukanović. V kruševskem srežu je poročal na konferencah JNS bivši senator Radoslav Dunjić. Med božičnimi prazniki je bilo tudi osem konferenc JNS v Hercegovini, na katerih je poročal tamošnji voditelj pristaveš JNS Veselin Solja. V Petrovcu je bil lepo obiskan shod JNS, na katerem je poročal dr. Dragoljub Jevremović. V požarevskem srežu so bile v nedeljo konference JNS v občinah Boževac, Toponica, Kravni do, Dubrovica in Lučica. Poročala sta Kosta Vučković in Zivan Mikić. V Kragujevcu je poročal o položaju na skupščini sreskega odbora JNS bivši predsednik vlade g. Bogoljub Jevtić, v Sarajevu pa so bile volitve odbora tamošnje mestne organizacije JNS. Za predsednika je bil izvoljen ugledni sarajevski gospodarstvenik Dušan Pavlović.

Miša Trifunović za sestavo koncentracijske vlade

V nedeljo je bil v veliki dvorani »Grand hotels« v Vukovaru shod pristaveš narodne radikalne stranke. Glavni govornik je bil prvi podpredsednik stranke g. Miša Trifunović, ki je obširno razpravljal o političnem položaju. V svojem govoru je pozval pristaveš stranke, naj se čim bolj oklenejo radikalne stranke, ki odklanja kreslo »Srbi na okup« in postavlja namesto njeza načelo »Čuvajmo jugoslovensko državno misel«. Miša Trifunović se je toplo zavzemal za sestavo koncentracijske vlade, ki bi bila kos vsem težavam današnjih resnih časov ter izvedla priprave za slobodne volitve v narodno skupščino.

Ljubljana v angleški spodnji zbornici

V angleškem parlamentu je običaj, da postavljajo lahko vsi poslanci eno ur pred prehodom plenuma na dnevni red, vsa mogoča vprašanja na posamezne ministre, ki so dolžni na nje odgovoriti. Odgovor je potem lahko kakršen koli že. Nedavno je bila predmet takega vprašanja tudi naša Ljubljana. Vstal je namreč neki angleški poslanec in vprašal ministra prosvete, koliko prebivalcev ima Ljubljana, koliko ljudi v njej govori angleško in koliko gledalcev je bilo pri predstavi, ki jo je uprizorila v ljubljanski dramli neka potujoča angleška igralska družina. Svoje vprašanje je utemeljil poslanec s tem, da je dobila igralska družina, ki je igrala v Ljubljani, državno podporo za pot in da ima zato angleška javnost pravico, izvedeti, kje leži Ljubljana in kako je sprejela angleško dramsko umetnost.

Sokolstvo proti rovarjenju komunistov

Predstavniki vseh sokolskih edinic na ozemlju mostarske župe so imeli pred božičem plenarni sestanek, na katerem je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija: »Sokolstvo se ne more odreči načela narodnega edinstva, dokler bo živel en sam Hrvat, Srb ali Slovenec. Pozivajo se vse politične stranke in skupine, naj preidejo v teh težkih in usodnih časih preko vseh strankarskih računov in interesov ter naj prevzamejo vse skupaj odgovornost pred Bogom in narodom za našo skupno bodočnost. Treba je odločno in močasto nastopiti proti vsem pojavom defetizma in anarhije, ki sta plod sistematizirane komunistične propagande. Komunistične sovražniške države je treba razkrinkati in poklicati na odgovornost. Proti navalu komunizma je treba osnovati skupno fronto vseh pozitivnih in poštenih strank, skupin in organizacij.«

Izselitev naših državljanov iz finske prestolnice

Dopisnik »Politike« opisuje evakuacijo jugoslovenskih državljanov po 1. decembra, ko so pričeli sovjetski bombniki napadati Helsinke. V mestu je prebivalo več jugoslovenskih družin, katere je zvozil nek kam v okolico Slovenec Luka Orešnik, ki je imel svoj avtomobil. Evakuacija je bila tako nagla in nepričakovana, da nekatere družine niso niti uspelo dobro obdeli svojih otrok. Vse imetje so morale pustiti v Helsinkih. Tako je pustil v izpraznjeni finski prestolnici tudi dopisnik »Politike« svojo nad 10.000 zvezkov močno knjižnico. Ker so naši ljudje govorili med seboj srbo-hrvatski, so se pričeli razburjati finski kmetje, ki so mislili, da so Rusi. Intervencije je morala občina, ki jih je oekrbel z bencinom, da so se lahko odpeljali proti severu v Tornio.

Vozil jih je zopet slovenski rojak Orešnik. Vozili so se skozi napoj porušeni Lahiti, kjer so sovjetski bombniki vrgli 60 težkih bomb. Ob poti je bila cela vrsta prevrnjenih avtomobilov. K sreči je bil Orešnik izredno dober šofer ter je brez posebnih incidentov prevozil vsa nad 1100 km dolgo pot. Vozili so skozi 30 do 40 kilometrov dolge šume, kjer ni niti ene vasi ali koč. Potovanje je trajalo štiri dni. Čim bolj so se vozili proti severu, tem krajši je bil dan in tem večji mraz, ki je dosegel povprečno 20 stopinj Celzija pod ničlo.

Skrb za zabavo v utrjenih črtah

Po poročilih nemških in francoskih ter angleških listov se pritožujejo vojaki, nastanjeni v Siegfriedovi in Maginotovi črti, najbolj zaradi dolgočasa. Nemci so zaradi tega uvedli kinopredstave po dvoranah

Beležke

večjih utrdb in bunkerjev. Trenutno je že v Siegfriedovi črti nad tisoč kinoparavov v pokretu, prihajajo pa še vedno novi. Francozi in Angličani so izpraznili skoraj vse varietete in bare ter poslali vse mogoče artistinje na Maginotovo črto, kjer pojejo, piešejo in preganjajo dolg čas posadkam. Med božičnimi prazniki so nastopali v raznih utrdbah Maginotove linije s pevske in igralskimi točkami najboljši francoski in angleški pevci dramski in filmski igralci. S posebno uredbo je tudi ukinjena državna taksa za vse mogoče karte, ki jih pošiljajo v stotisočih na zapadno fronto.

V zvezi s praznovanjem božičnih praznikov je izdalo vrhovno poveljstvo vojsk zapadnih veleil posebno povelje, v katerem je najstrožje prepovedalo vojakom, »da bi proslavili božični večer s streljanjem iz pušk in z zažiganjem raket, ki jih sicer uporabljajo za razsvetljavanje v »nikogar zemlji«.

»Katoliški tjednik« proti ženski volilni pravici

Glasilo sarajevskega nadškofa dr. Ive Salića »Katoliški tjednik« ni zadovoljno s ženskim pokretom, da se prizna tudi ženam volilna pravica. Po mnenju »Katoliškega tjednika« »ne bi v politiki prav nič spremenilo, če bi dobile žene volilno pravico. Ogromna večina žen bi itak volila liste strank, kakor njihovi možje. Narava je močnejša od vseh še tako lepih teorij. Po vojni so tudi nekateri katoliški krogi pričeli zagovarjati žensko volilno pravico in sicer deloma iz strankarskih računov, deloma pa zato, da bi bili napredni in moderni. Mi smo zaradi vloge, ki jo ima žena, načelno proti feminizmu in vsem njegovim zahtevam, med katere spada tudi ženska volilna pravica. Ženska je odredeno mesto v družini, ne pa v politiki.«

Sabor srbskih kulturnih društev iz Bosne

V Sarajevu se vrše velike priprave za sabor predstavnikov vseh srbskih kulturnih in nacionalnih društev iz Bosne in Hercegovine, ki bo v Doboju 31. decembra. Za sabor se je prijavilo že do sedaj več tisoč delegatov. Na saboru bodo ustanovili Zvezo srbskih kulturnih in nacionalnih društev iz Bosne in Hercegovine. Po saboru bo javno zborovanje na pokopališču dobojskih žrtev, kjer bodo zbrani delegati položili prisego zvestobe nacionalni misli in sprejeli resolucijo, ki bo zavzela stališče do vseh perečih vprašanj.

Sarajevski radikali za Aco Stanojevića

»Politika« objavlja obširno poročilo o veliki konferenci sarajevskih radikalov, ki so se je udeležili tudi prijatelji pokojnega dr. Milana Srđića. Soglasno je bilo sklenjeno, da bodo sarajevski radikali tudi v bodoče sodelovali samo z glavnim odborom Narodne radikalne stranke in z njenim šefom Aco Stanojevićem. Soglasno je bilo zavzeto tudi odločilno stališče proti akcijski ministru dr. Laze Markovića.

Slike dr. Mačka

»Hrvatski dnevnik« poroča, da so došli skane slike podpredsednika vlade dr. Mačka v 12 barvah. Slike so natisnjene na več velikostih, prodajale pa se bodo tudi kot razglednice. Ker je čisti dobiček namenjen fondu za pobijanje nepismenosti, priporočajo »Hrvatski dnevnik« hrvatskemu občinstvu, naj uporablja za božične in novoletne čestitke razglednice s sliko dr. Mačka.

Slab položaj poštinih nameštencev

Jugoslovenska pošta, telegraf i telefon, glasilo uradnikov PTT, objavlja dolg članek o težkem položaju naših postarjev, katerih tiho in požrtvovalno delo je vse premalo znano javnosti. akoravno ima s njimi največ neposrednega stika. List pravi:

»Pri nas še vedno nismo rešili najbolj perečih zadev poštne, telefonske in telegrafne službe. Javnost ni malo ne sluti, v kako težkih okoliščinah opravljamo naše posle osebje svoje službo. Pri pošti ni nič posebnega, če dela namešteneec nepretrgoma skupaj po 16 in še več ur. Poštini namešteneec, ki ima nočno službo dobi za to vsega skupaj 8 din nagrade. O prostoru naših pošt je bilo že dovolj pisanja. Posebno poglavje tvorijo napredovanja. Niso redki primeri, da morajo poštini nameštenci čakati po pet pa tudi po devet let na napredovanje, za katero imajo že vse potrebne pogoje. Pri tem pa je treba pomisliti; na to, da je ministarstvo pošt in telegrafa med najbolj aktivnimi postavkami državnega proračuna.«

Visoki komisar in partibus infidelum

Gdansk je kot samostojna država izgnil v dimu požarov. Njegovo ozemlje si je priključila Nemčija. Kljub vsemu temu pa je ostal g. Karl Burckhardt še vedno visoki komisar Društva narodov v Gdansk. Kajti na 9. strani »Poročila o delu Društva narodov«, ki je bilo razdeljeno na zadnjem zasedanju čitamo: »Zaradi senevskih dogodkov se je vrnil v ženevo visoki komisar Društva narodov v Gdansk. Njegovo poročilo bo dostavljeno v kratkem po pravih poslovnih odborov sveta Društva narodov, ki je pooblaščen da zasleduje potek dogodkov v Gdansk.« G. Burckhardt nadaljuje svojo domosno funkcijo, dani so ga iz Gdanska slovesno »izselili« že 31. avgusta t. l. Poštali je visoki komisar »in partibus infidelum«. Tajništvo Društva narodov mu je odkazalo posebno sobo v svoji palači, kjer bo čakal na nadaljnji razvoj dogodkov ...

Sovjetsko-bolgarska trgovinska pogajanja

Moskva, 27. dec. a. (Reuter). Danes jutraj je dospela v Mosko šestčlanska bolgarska delegacija pod vodstvom finančnega ministra Božilova, ki se bo pogajala za sklenitev nove sovjetsko-bolgarske trgovinske pogodbe. Pogajanja se začno še nočoj.

600 smrtnih nesreč v New Yorku za božič

New York, 27. decembra. AA. (DNB). Za časa božičnih praznikov je našlo v Zedinjenih državah zaradi prometnih nesreč smrt 600 oseb.

Beg v zaklonišča

Ob napadu ruskih bombnikov na Helsinke bežijo žene pred nevarnostjo v zaklonišča

Vojni božič

V Franciji in Nemčiji

Pariški božič se letos navzlic ni dosti razlikoval od božičnih praznikov v mirni dobi. Gledališča in kinematografi so bili prenapolnjeni, polnočnice so darovali v velikem številu cerkva. Sicer je bilo milijonsko mesto zavito v predpisano temo in megla je avtomobilski promet še bolj otežila, vendar so bili restorani prvič po izbruhu vojne odprti do dveh po polnoči in številne družine so si privoščile tradicionalno božično gostijo. Običajne dekoracije so sicer manjkale in orkestri so bili maloštevilnejši nego po navadi, toda premnogi vojaki, ki so bili za praznike dobili dopust, so skrbeli za praznično razpoloženje.

V nasprotju s drugimi vojnočimci se državami je bil božični jedilni list bogat, s sampancem tudi niso štedili. Velike tržnice so bile izjemoma odprte od osmih zjutraj do štirih popoldne, poskrbeli so za običajni množestveni dovod puranov in gosli, s katerimi so postregli zlasti še Angličani na Francoskem. Samo britski intendanturi so dobavili 23.870 funtov puranov. Božič so praznovali tudi Poljaki v svojih residencah v Parizu in Angersu. V radiu so oddajali razen tradicionalnih božičnih pesmi in običajev francoskih provinc tudi

angleške božične pesmi in s posebnim zanimanjem so ljudje poslušali oddaje božičnih pesmi iz Prage.

Berlin, kjer se je ohranila stara tradicija, da je treba Sveti večer prebiti v družinskem krogu, je nudil v znamenju za temnitve bolj nego kdaj podobno izumrlega mesta. Vsak si je končno priskrbel svoje božično drevesce, čeprav v mnogih primerih šele po sprejedu v zunanje četrti, kjer je vladalo manj pomanjkanja. Oblasti so prebivalstvu okrepile praznične iluzije z nekoliko povečanimi količinami živil in drugih potrebščin v božičnem tednu brez karte za nakup oblačilnega blaga po nu, kot posebno ugodnost so dajali moškim eno ovrtnico in ženskam po nekoliko parov nogavic. Božični posli so bili nad vse živahni, čeprav so postali dragi darovi seveda zelo redki. Draguljarji skušajo v svoji reklamni svojo klientelo pripraviti bolj do tega, da bi jim prodajala svoj lišp, kajti novo blago ne prihaja več na trg. Podobno je s trgovino s kožuho in preprogami. Silen je bil naval na cenejše predmete, tako da so večje trgovine na zadnje svoje zaloge skoraj razprodale, kar se bo tem vidneje očitovalo v januarju.

Smrt bo sejala ...

Nemški letalci na letalu tipa Messerschmidt polnijo strojnice z naboji

Današnja vojna

Razlika med l. 1914. in 1939.

V Budimpešti je imel upokojeni madžarski feldmaršal Emmerich Suhay predavanje o moderni vojni, njenih načinih in pripomočkih. V uvodu je poudaril, da se je v zadnjem času spremenila tudi vojna in nje način, kakor vse ostalo na svetu. Danes je treba razen z vojno z orožjem računati tudi z gospodarsko in duševno vojno, zadnji dve pa sta nemara nevarnejši.

L. 1914. se je začela mobilizacija vojne z orožjem takoj z vso silo. Danes vidimo v četrtem mesecu samo duševno in gospodarsko vojno v polnem razmahu. Na morju razsaja le mala vojna s podmornicami in minami, tu pa tam se zgodi kakšen spopad med križarkami in daljnimi vodovih. Zračne sile se zadovoljujejo s prevladnim otipavanjem sovražnega prostora, nobena izmed strank si ne upa zastaviti častne zračne sile po pravih totalne vojne. Današnji položaj na zapadu je podoben položaju v jeseni 1917. Vojni pripomočki stoji v znamenju do najvišjega razvite tehnike.

Največjo pozornost pa zasluži gospodarska vojna. Modernemu vojskovodji ni

dovolj, da obvlada z orožjem, temveč mora biti tudi dovolj psihologa, da ugaane pravi trenutek, ko lahko uporabi ta ali drug pripomoček, ta ali drug način vojevanja.

Največji požrešneži

Jakuti, sibirsko ljudstvo

Tudi v vprašanju, kje je na zemlji tek največji, so se pobavili strokovnjaki. Največji jedci so po novejših raziskavah, ki podajajo seveda le povprečne navedbe, Jakuti, sibirsko ljudstvo, ki šteje danes kakšnih 250.000 glav in živi večinoma v avtonomni sovjetski jakutski republiki v ruski Aziji.

Prehljava ob srednji in dolnji Leni ter njenih pritokih in se bavijo z rejo konj, goved in severnih jelenov. V splošnem se zavijajo v goveje in konjske kože, praz-

Pravljica o šefih in njihovih tajnicah

Kakor kaže neka francoska statistika o porokah med ljudmi v poklicu, se samo 0,07 odstotka tajnic poroči s svojimi predstojniki. Poroke tajnic s šefi, ki jih filmi tolikrat prikazuje, so torej zelo, zelo redke. Večinoma se dogajajo v malih ali srednjih obratih, v velikih pa jih skoraj nič ni.

nične ženske noše pa so bogato obrobene z dragoceno kožuho in obložene z zelo lepimi srebrnimi okrasti, kajti Jakuti so zelo spretni srebrarji. Hermelin, sobolji in bele lisice so napravili razen zlatih rudnikov deželo zelo bogato in morda tiči v tem nekaj vzroka, da se Jakuti lahko ponašajo s svojo ogromno lakoto.

V nasprotju z Jakuti pa velja drugo azijsko ljudstvo, namreč Japonci, za malograje. Ti pospravijo povprečno le tretjino toliko jedi, kolikor je potrebuje dober evropski jec. Razmerno na dosti pojedo Američani, ki v tem oziru Evrope v splošnem precej prekašajo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Kupčija v hipnotičnem stanju Tožba med zdravnikom in fotografom

Budimpeštanski zdravnik za živčne bolezni dr. Ferenc Völgyesi je napisal knjigo z naslovom »Hipnoza pri ljudeh in živalih«. Komaj je izšla, je vložil fotoreporter Andor Fischer proti zdravniku tožbo za odškodnino v znesku 3580 pengov in obresti. Navedel je, da je tožencu za njegovo knjigo izdelal 79 fotografij in da zahteva zanje, kakor tudi za ideje, ki jih je dal avtorju za knjigo, omenjeni znesek.

Tožence pa je pred sodnik izvajal, da je od Fischerja prevzel nekoliko fotografij in da mu je zanje plačal 200 pengov. Predložil je pobutnico s Fischerjevim podpisom, iz

Prelepo vreme

v Zedinjenih državah

Skoraj v vseh Zedinjenih državah vlada, kakor poročajo iz New Yorka, najlepše pomladno vreme. Ljudje so hodili nakupovat za božične praznike brez sukenj, vrtnice so cvetele. O kakšnih zameženih prazniških ni bilo govora.

V Minnesoti so sicer uredno odprli drsno sezono — toda ledu sploh ni bilo. Mnogi Američani delajo na svojih vrtovih in golfišča so polna ljudi. V Filadelfiji in St. Louisu so imeli te dni povprečno 19 stopinj nad ničlo, v New Yorku pa 11 C.

Orel napadel novoporočenca

V bližini Soluna se je zaletel velik orel z vso silo proti šipam nekega avtobusa, ki je bil natrpan z ljudmi. Šipe so se zdrobile, ujeta je vdrla v notranjost vozila. Ljudje so jo skušali zaman odpoditi. Razdražili so jo tako, da je planila na mlađa novoporočenca, ki sta bila na poročnem potovanju. Orel je mlado ženo s kremplji težko poškodoval po obrazu in prsih. Zaman ga je skušala odgnati, med tem ko se je mladi mož onesvestil. V vozu je nastala panika. Ljudje so kričali kakor obsemeni, le s težavo je nekemu pogumnejšemu možu uspelo, da je mlado ženo osvobodil. Tudi njega je orel s kremplji in kljunom hudo zadel po obrazu in roki. Končno so se ljudje zavedli in z združenimi močmi ji je uspelo, da so orla pregnali iz avtobusa.

Straža na mostu

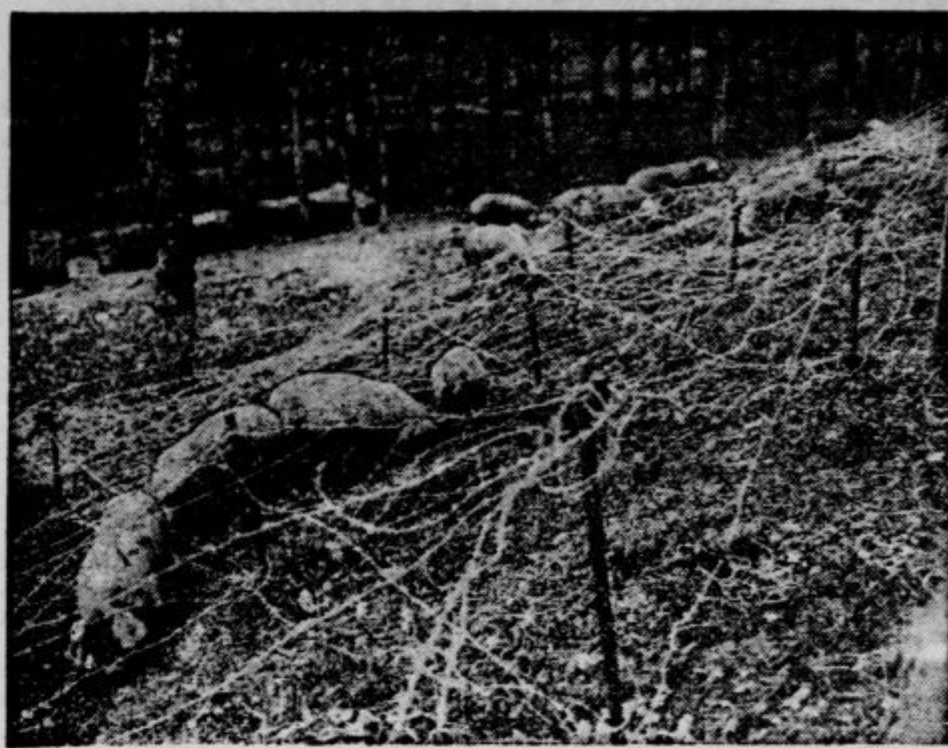
Posnetek iz finske vojske

Kokošji tat je imel poroko

V neki predmestni cerkvi v Napoliju sta se poročila Giovanni Tremoterra in Assunta Grieco. Novoporočenca sta stopila iz cerkve, sijala sta od sreče, in baš sta hotela s svati stopiti v vozove, da se odpeljeta do neke gostilne, kjer je čakala potočna pojedina, ko se je na Tremoterrino ramo spustila težka roka. Bil je orožnik, ki je mlademu možu povedal, da ga aretirajo.

Obtožili so ga, da je ukradel celo vrsto kokoši. Hočeš nočeš se je moral Tremoterra ukloniti in orožniku slediti. Lahko si misli mo, da je padla mlada žena v omedlevico, svatje pa so bili kaj razočarani, da je šla dobra pojedina v nič. Najbolj hud je bil gostilničar sam, ki je dejal: »Ženin mi je včeraj prinesel pol tucata tolstih kokoši. Stavil bi tisoč proti eni, da so bile ukradene!«

Svinje na bojišču

Trop svinj katere so Francozi spustili iz hlevov, rije po zemlji in pomaga minam do razpoka

Iz vojaškega slovarja

Stari vojaki so bili plačani najemniki — Od tega izvira njih ime

Samo ob sebi je umevno, da mora vojaški besedni zaklad vsebovati imena in izraze iz najrazličnejših jezikov, saj imajo v vojni baš vojaki dovolj prilike, da se seznanijo z drugimi ljudstvi, drugimi jeziki. In z vojaškimi izrazi v tujih jezikih. Že besede »soldat«, »soldat«, »soldateska«, ki jih še danes uporablja ljudski in deloma tudi književni jezik, so tuje. Izvirajo iz italijanskega »soldo«, kar pomeni denar, mezda. To je umljivo, saj so bili stari vojaki, vsaj po večini, plačani najemniki, ki so se borili pač za tistega, ki jih je plačeval. Da so si dohodke povečavali, če ni šlo drugače, tudi z ropom in plenom, nam je še danes razvidno iz zaničljivega in krutega pomena, ki tiči v besedi »soldateska«.

Beseda kaprol korporal izvira iz italijanskega »caporale«, ki pomeni glavarja. Nje današnji pomen torej zelo znižuje njeno nekdanjo vrednost. Isto tako iz italijanske besede »casa«, hiša, izvirata besedi »kazemata«, utrjeno vojaško bivališče, beseda »kasarna«, vojašnica, pa je nastala iz besede »casa« in »arnas«, kar pomeni orožje. Kasarna je torej prav za prav »orožna hiša«, orožarna. Od kod beseda »armada«, je iz prejšnjega lahko uganiti.

»Marketendar«, prodajalec, ki je v starih časih hodil za armadami in oskrboval vojske zlasti z živežem in pijačo, je popočena oblika iz italijanskega »mercantante«, kar pomeni trgovec. »Brigada« je enako italijanskega izvora, »briga« pomeni v italijanski prepri, boj. »Brigante« ni daleč od tega. Brigada je bila prvotno celotna vojna sila, danes razumemo pod nje samo neko edinico vojske.

Tudi iz latinščine se nam je ohranila oblika vojaških izrazov, čeprav po večini spremenjenih v italijanske, španske in

francoske oblike. Tako izvira »kavalerija« iz latinskega imena za konja, »caballus«. »Kavaler« in španski »caballero« imata isti izvor. »Kompanija« izvira iz latinskega »companionum« in to spet iz »cum«, »in« »panis«, kruh. Pomeni torej toliko, kolikor krušno tovarištvo. »Kom« je nastal iz »commissum« in pomeni v prenešenem pomenu zaupano državno last. »Major« je preprosti latinski »majore«, to je višji, isti izvor. »Kompanija« izvira iz latinskega »generalis«, kar pomeni splošno. General je tedaj splošni poveljnik. Beseda »alarm« je skrajšana iz italijanskega »all'arma«, k orožju! »Garda« je germanška »warda«, straža, »salva« pa je spet latinskega izvora, in sicer iz »salveret«, pozdraviti. Salva je bila torej prvi skupni »pozdrav« iz vseh pušk.

»Lajtnant«, za kar rabimo danes besedo »poročnik« izvira iz francoskega »lieutenant«, lieu pomeni kraj, mesto, tenant pa je deležnik za glagol tenir, držati. Beseda pomeni torej moža, ki »drži mesto«, ki nekoga nadomestuje. »Bajonet« je dobil ime po mestu, kjer so ga izdelovali, Bayonnu na Francoskem. »Štabni častnik« je tisti častnik, ki spada v okolico vrhovnega poveljnika, vrhovni poveljnik pa je imel že v starih časih kot znak svojega dostojanstva palico ali po nemško »Stab«.

Spopad med sodnikom in zagovornikom

Pri neki sodni razpravi proti nekemu trgovcu, ki so ga obtožili, zakonoloma, je prišlo v ameriškem mestu Buffalu do strditega besednega spopada med sodnikom in trgovčevim zagovornikom, ki se je razvil kmalu v pravi boksniški match. Boj se je končal neodločeno — toda prot zagovorniku so uvedli disciplinsko postopanje.

Po prvi eksploziji

Nemška oklopnica »Admiral Graf von Spee« v plamenu po prvi eksploziji v južni ameriških vodah

Pol milijona smotk v ognju

V skladiščih neke tovarne za smotke v Havani je nastal požar, ki je vse zaloge uničil. Med drugim je zgorelo pol milijona pripravljenih smotk in Havanci so lahko še dva dni vd haval duh izbranega, za izvoz namenjenega blaga. Požar je bil podtaknjen, škodo bo pa krila zavarovalnica.

365 Verdijevih pisem

Družina Pirolijev je podarila Museo Milnju 365 še neobjavljenih pisem slavnega skladatelja Verdija. Ta pisma je skladatelj v letih 1859, do 1890 pisal svojemu prijatelju Giuseppeu Piroliju, tedanjemu podpredsedniku poslanske zbornice. Museo Milni je zanimivo zbirko izročil Italijanski akademiji.

A NEKDOTA

Znani slikar Olaf Gulbransson je bil član omizja, h kateremu so večkrat prihajali mladi umetniki, da se seznanijo s njegovimi črti.

Nekoga dne so v krožek uvedli mlado ga moža, ki se je samozavestno izdal za »mislca«.

Moč, ki ga je privedel, je pozneje vprašal Gulbranssona:

»Nu, ali ga smatrate res za misleca?«

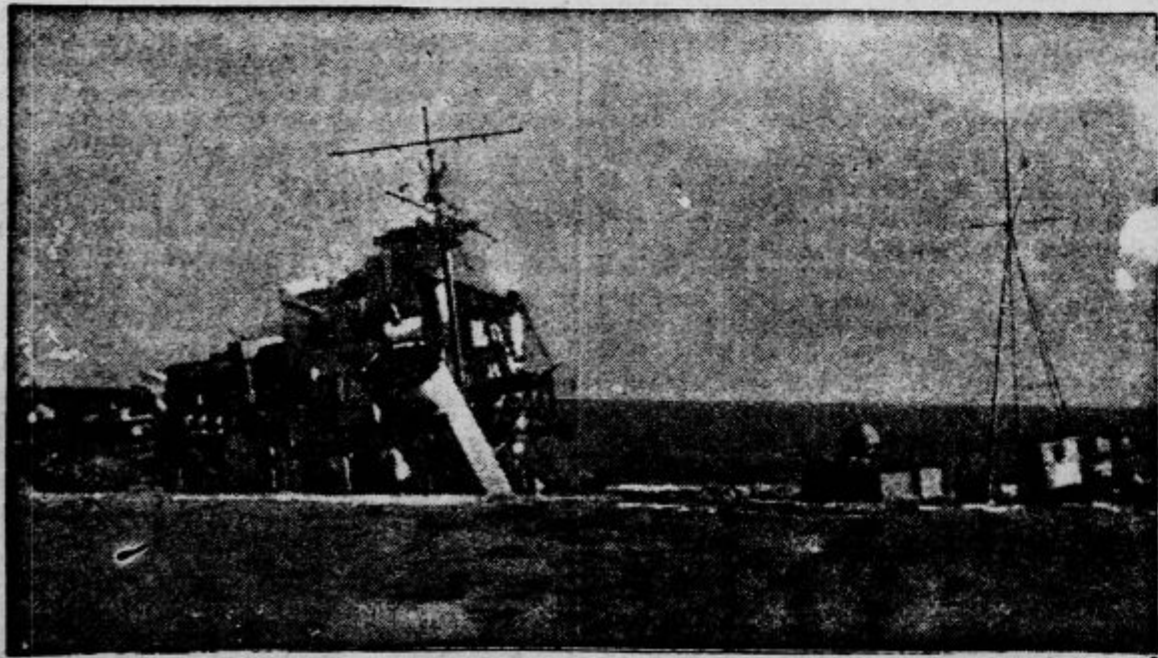
»Mislec ni,« je odgovoril Gulbransson, »daje pa misliti.«

VSAK DAN ENA

Nu, dokler ga bo takole trkala luna, si vsaj ne bo razbil glave ob zidu. (Ric et Raci)

Grob v morju

Razbitine angleške petrolejske ladje »San Calisto«, ki je zadela na mine in se pogreznila v morje

Zamo Grey

48

Zakon zapada

Roman

»Evo me, Cal.« je rekla trepetaje. Cal je trudoma izkušal odpreti oči — eno oko je imel povsem zaprto. Wess ji je podal okrvavljeno brisačo.

»Bolj ga za zdaj ne morem osnažiti.« je rekel, »daj, da ga posadim pokonci, pa mu potegnem raztrgano srajco čez glavo. — Vidiš, saj gre prekrasno! Zdjaj pa še čevlje dol, in potem te lepo odeneva — več ta mah ne moreva narediti s teboj, stara sablja.«

»Samo roke še.« je prosiče rekel Cal.

Georgia je skočila v svojo sobo po platno in hladilno mazilo ter ga po vseh pravih obvezah. »Georgia,« ji je pri tem šepnil Cal, »spet se mi ni posrečilo.«

»Tako, kaj pa ne?«

»Prevelik je in pretežak — roke ima predolge —«

»Zdjaj pa jezik za zobe.« mu je segel Wess v besedo, »nikar me ne postavlja na laž — ko sem ji tako lepo pripovedoval o divjem biku in o padcu po skalovju —«

»Vsega tega nisem niti za trenutek verjela,« ga je prekinila Georgia.

»Ko bi ga bil potolkel, ji seveda ne bi pripovedoval,« je rekel Cal, obrnil obraz v steno in tiho

obležal, ne da bi se ganil.

Wess je bil rekel, da ostane čez noč za vsak slučaj pri Calu, in je pomagal Georgiji pri njenih gospodinskih opravkih. Ko ji je prinesel naročaj polen za kamin v njeni sobi, je nazadnje ujela priliko, da je govorila z njim v štiri oči.

»Wess,« je zaprosila, »po pravici mi povej — Bid Hatfield je Calu tako zdelal, kaj ne?«

»Kdo pa drug?« je čemerno odvrnil.

»Zaradi mene?«

Wess je prikimal.

»Tak govori že — kaj se je zgodilo?«

»Da, ljuba dušica, natanko tudi jaz ne vem,« je ogibljivo dejal, »saj nisem bil tam. Srečal sem Toma Halla, enega izmed Saundersovih cowboyev, ta je imel Calu privezanega na sedlu in ga je hotel spraviti semkaj. To je pa imenitno, da te srečam.«

»Je dejal, «vsekako rajši tebe kakor Enoha ali starrega Thurmana!« — Nu, in tedaj mi je kratko povedal: Cal je prišel pozvat Bida Hatfielda na odgovor, in potem sta se udarila brez priče. Posebno grdo je napravil Bid, ko je bil Cal že premagan in je ležal na tleh — da ni Saunders slučajno prišel zraven, bi ga bil nemara še ubil.«

»Ali je Cal nevarno ranjen?« je prestrašeno vprašala.

»Nevarno ne,« je odvrnil Wess, »izprva sem bil res da tudi jaz v skrbeh, ker je pljuval kri, a to je bilo, kakor sem se prepračil, samo zaradi razbitih ustnic.«

»Kaj ne bi bilo bolje poslati po zdravnika?«

»Oh, Bog ne daj — in razen tega bi Calu s tem samo razburila. Če ti je v pomirjenje, poprosim

jutri našo mater, naj ga pride pogledat, ta zna več kakor deset doktorjev.«

»Zdjaj mi moraš pa še povedati, zakaj se je Cal prav za prav lotil Hatfielda.«

»Najbrže ga je srbelo, da bi se stela,« je rekel Wess, skomignil z rameni in jel šariti po ognju.

Georgia je seveda čutila, da v tem odgovoru ni resnice, in jo je polkusila zvedeti po ovinku.

»Ali je zdaj tista reč med njima dokončno urejena?« je vprašala.

»Kdo more vedeti! Kakor hitro bo Cal spet lazil, se gotovo znova prične, a potem ne več z golo pestjo,« je Wess nepremišljeno odvrnil.

»Da — a le zakaj?«

»Zato, ker Calu ne ostane drugega, kakor da prežene tega lopova iz Tontske krajine ali pa, da ga ubije!«

Wess je bil pozabil vso obzirnost in povzdignil glas.

»In vsega tega sem kriva jaz?« je brez glasu vprašala Georgia.

»V nekem oziru že,« je nestrpno odvrnil Wess, »kajti, da se nisi prej z vsemi možskimi igrala in spogledovala, se ne bi bil Hatfield nikoli drznil —«

Obmolnil je in hotel oditi iz sobe, toda Georgia ga je prestregla in ga ujela za komolec.

»Zdjaj mi moraš nadaljevati,« je rekla z odločnim glasom, »zahtevam, da mi poveš resnico — nikar ne pozabi, da sem tudi jaz Thurmanova.«

Wess je videl, da bi se bilo zamarati upirati.

»Če hočeš za vsako ceno vedeti,« je obotavljaje začel, »Hatfield trdi, da si se tudi po poroki še

shajala z njim.«

»A to je vendar podla laž!« je obupno vzkliknila, in solze so se ji ulile.

»Tudi jaz tako upam,« je Wess odvrnil, »torej glavno je, da je Cal prepračen o tem. Torej pomiri se, pridna bodi in leži v posteljo, jaz pa stopim na ono stran, že zato, da Cal kaj ne zasluži.«

— — —

Ko je ostala Georgia sama, je sedla v svoj naslanjač pred kaminom, se zastrmelja v plamen in se zamislila.

Da se je Cal, ki je prej vendarle pogosto grobo ravnala z njim, tako zavzemal zanjo, čeprav mu je bila le na videz žena, tega pač res ni bila zaslužila, zavedala se je, da ne. In vsekakor je morala zdaj ubraniti, da si ne bi iz vitezstva omadeževal rok s krvjo ali da ga ne bi celo ubili zaradi nje! A kako naj se loti te naloge! Za nekaj časa je bil siromak sicer priklenjen na posteljo — toda kaj potem?

Ko bi bila mogla slutiti, da bosta njena lahkomišelnost in njeno ničumurno igranje kdaj obrodila tako strašne posledice! Čeprav na vzhodu ne gledajo tragično na takšne reči, bi bila vendar lahko čutila, da jih bodo merili ti preprosti in odkriti ljudje s povsem drugačnim vatlom. Bid Hatfield je pač po tem, kako se je vedla proti njemu, samoumevno sklepal, da v zakonu ne bo prenatančna, kar se želi zvestobe, in gotovo si je mislil, da je s svojo obrekljivo trditvijo samo prehitel dogodka. Ona, samo ona je bila kriva vsega, kar se je bilo zgodilo.

Kulturni pregled

Slovenski gledališki jubilej

Danes poteka točno 150 let, kar je ljubljansko občinstvo prisostvovalo prvi uprizoritvi »Zupanova Micka«, veseloligre iz kmečkega življenja, ki jo je mladi Anton Linhart priredil za slovenski od. Pred tem večerom, ki pomeni enega najznamenitejših datumov v naši kulturni zgodovini, se je sicer slovenska beseda oglašala z odra, zdaj v obliki kakšnih arij, ki jih je za italijanske pevce prirejal baron Zoisa, zdaj kot kakšna interpolacija; pred tem so igrali tudi kakšno kratko igro, da ne govorimo o uprizoritvah misterijev pod milim nebom. Dejansko pa se je s predstavo dne 28. decembra 1789 prvič preizkusil slovenski jezik na celovečerni predstavi, v

Anton Linhart

polnem in polnovrednem dramskem tekstu igre. Le ta je pač imela ljudski značaj, vendar je nudila prireditelju teksta priliko za polno uveljavljanje slovenskega jezika in igralcem možnost dobre odraške govornice.

Preizkušnja, s katero se je začela slovenska drama, je pokazala odlični uspeh, o čemer nam pričajo glasovi tedanjega ljubljanskega, v nemščini izhajajočega tiska. V letu, ko je v daljnem Parizu izbruhnil prevrat, ki je imel zgodovinske posledice za socialni, politični in kulturni razvoj Evrope, se je začel pri nas vedno bolj uveljavljati prepovedniški krožek, ki se je zbiral okrog prepovednega, široko izobraženega žige barona Zoisa. Uprizoritev prve slovenske igre v gledališču je bila prva velika zmaga krožka rodoljubnih prosvetiteljev in je potlej vodila k celi vrsti nadaljnjih prepovednih dejanj, iz katerih izhaja vsa današnja slovenska kultura. Če uvažujemo, kakšnega duha so bili prosvetitelji okrog dvojno plemenitega žige Zoisa, smemo videti v tem prelomu s protireformacijsko miselnostjo, ki je dolgo tiščala slovensko ljudstvo, prodiranje laičnega duha in uspešne začetke posvetne književnosti, ki je na zapadu že zdavnaj slavila svoje velike zmage. Samo prosvetljenost, združena z narodno idejo, je mogla dati pogonsko moč našemu preporodu.

Ko praznujemo danes s slavnostno predstavo iste igre, ki je natanko pred sto petdesetimi leti pred pešico rodoljubnih navdušenec in večjim številom še ravnodušne ali celo tuje publike izpričala odsko zrelost slovenskega jezika, se predvsem spominjamo teh svobodoljubnih idej, ki so navdihovale naše prepoveditelje. Spominjamo se prebujenja narodov, ki so se jeli dramatično v novo življenje in razvijati svoje sveže, sproščajoče se sile. Te sile so bile v nasprotju z nazadnjaškimi silami, naslanjajočimi se na historične laži, privilegirano nasilje in starokopitne državno-politične koncepcije. Ločila sta se mrak in luč, in kakor v mladem jutru je vzplamtel slovenski prepovedniški misel, ovenčana s glorio svobodoljubne prosvetljenosti.

Z druge strani se ob tej stoletnici spominjamo mož, ki so na tleh naše narodne kulture »orali ledino«, začetnikov in nosilcev slovenskega preporoda. Vsekakor je značilen pojav, da se je naš narod začel razvijati iz svoje brezličnosti, v katero ga je pahnila protireformacija, pod vplivom prosvetiteljskih idej, ki so splošno francosko revolucijo in z njo uveljavile ideale meščanstva in preko njega sprožile kmečka in delavska gibanja, da pa je bil vovja njegovega preporoda aristokrat, ba-

ron žiga Zoisa. To je morda edinstveni primer v zgodovini preporoda malih narodov, ki niso imeli svoje aristokracije; primer, ki je v zvezi z našimi posebnimi razmerami in z osebnimi kvalitetai tega učenega plemiča, v katerem se je tuja kri srčno spojila z domačo. Okrog barona Zoisa so se zbirali sami domačini iz ljudstva, sinovi preprostih kmetov ali skromnih meščanov, intelektualci, ki jih je za narodno delo vnela njihova poglobljena in svobodoljubna kultura, kolikor ni neposredno prispeval vpliv učenega barona. Tak inteligent je bil tudi Anton Linhart, prireditelj prve slovenske drame. Njegov življenjski nam od krivice težavno življenjsko pot izobraženca, ki je prelomil s še vladajočo starokopitno miselnostjo in postal »frazgajst« in ki je hotel delati za svoj še neprebujeni narod.

»Zupanova Micka« ne pomeni z dramatske strani nič drugega nego eno izmed tedaj priljubljenih veselolig. Toda Anton Linhart je položil v njeno dramsko dejanje kos domačega življenja, dal ji domači kolorit in jezik, ki je zajemal neposredno iz ljudske govornice in se čutil ob vzoru Dalmatinovega Svetega pisma, dotedanjega največjega slovenskega teksta. Ta vsebinsko neznatna veseloliga je postala zgodnja danica slovenske drame in vsega našega gledališča. V nji je vzplamtel ogenj slovenske narodne in kulturne revolucije, upora zoper temo, v katero nas je pahnila tuja sila. V njenem svitu se je sproščalo narodno načelo tiste Evrope, ki je proglasila pravice človeka kot credo nove družbe, načelo, da ima vsak narod, kadar pride do zavesti samega sebe, pravico do svojega prostora na soncu, do svobodnega življenja na zemlji svojih očetov.

Sto petdeset let poteka danes od preproste večera, ko je slovenska beseda prvič osvojila oder na svojih domačih tleh. Domača Talija in klic bosta po Prešernovih besedah slavila Antona Linharta, ki je stal pri njenem rojstvu. S proslavo tega častnega jubileja pa slavimo tudi vse naše prepoveditelje in njihove vzornike. Slavimo jih s ponovitvijo te preproste igre, t. j. s poklonom naši narodni tradiciji v času, ko je svet okrog nas zopet zamračen in ko preživlja svobodna in človečanska kultura svojo pot skozi inferno svoje krize. Slavimo z vero in ponosom ta jubilej naše dramatike, ki je tudi jubilej vse naše kulture!

Jubilejna številka „Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo“

Pravkar je izšla jubilejna številka Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo, ki je urejena kot zbornik ob stoletnici društva 1839—1939. Odlično natiskano in opremljeno številko je uredil s sodelovanjem članov odbora ravnatelj Narodnega muzeja dr. Josip Mal. 412 strani in 28 tabel obsegaajoči zvezek prinaša lepo število znanstvenih razprav in člankov. Na prvem mestu je objavljen prispevek dr. Josipa Mal. »Naše Muzejsko društvo v teku sto let, ki obravnava delovanje tega kulturnega društva v prvem stoletju njegovega obstoja. Daljša razprava z naslovom »Nevelski paleolitiki« je iz peresa znanega naravoslovca dr. Frana Kosa in je opremljen s 15 slikami. Ta znanstveno globoko zajemajoči, na originalnem gradivu in samostojnem delu zgrajeni prispevek je odlično posajmo k nekaterim važnim problemom našega paleolitika. V zvezi s tem objavlja raziskovalci prof. Srečko Brodar članek »O strategiji Potočke zijalke«, ki je izpolnjen z nekaterimi slikami v besedilu in na tabelah. Graški vseučiliški prof. dr. W. Schmidt je priobčil v tem zvezku ilustrirano razpravo z naslovom »Važe — predzgodovinska naselbina«, ki kaže na podlagi najnovejših izkopanin in drugih podatkov, kakšno je bilo življenje v predzgodovinskem času na naših tleh. Univ. prof. dr. B. Savič je prispeval tehtno razpravo »Doneski k vojaški zgodovini naših krajev v rimski dobi, znani zgodovinar dr. Jože Rus pa se bavi z zapletenim zgodovinskim vprašanjem o Johanessu, zadnjem škofu panonske in prvem škofu latske Emonne ter skuša po tej poti razvozlati zapleteno zgodovino zgodnje — srednjeveške Ljubljane. Prof. dr. Fran Grivec je zastopal z razpravo »Sv. Ciril in Metod v spodnji Panoniji, kustos dr. R. Ložar pa se bavi s posebnimi razpravami o staroslovanskim in srednjeveškim lončarstvom v Sloveniji. Univ. prof. dr. Milko Kos razpravlja o posebnih razpravah o vlahih in vlaških imenih med Slovenci, medtem ko M. Kos in dr. Jože Šontar razpravljata o neznanih listinah o gorenjskih lastniških cerkvah 12. stoletja. Zgodovinar Jože Turk je prispeval nove podatke o samostanih cistercijancev na slovenskih tleh, medtem ko se Josip Klemenč bavi s vprašanjem breških

denarjev na Hrvaškem. O krvavi »penzu« in sorodnih dejstvih razpravlja univ. prof. dr. Metod Dolenc, prof. dr. Jakob Kelemina pa se oglašča k terminologiji gorskega prava. Prof. dr. Janko Polc je zastopal »Paberki o klavzuli deželne obveze za škodo«. Univ. prof. dr. France Stelč pa poroča o še neznanih poplavih nekdanjega dunajskega dvornega bibliotekarja Hugona Blotusa, ki je v letih 1571. in 1574. potoval tudi skozi slovenske kraje. Rudolf Andrejka objavlja doneske k postanku in razviku rodbinskih imen v Selški dolini, univ. prof. Anton Melik pa piše o mestih in trgih na Slovenskem. Dr. Gregor Čremošnik razglablja v posebnih razpravah našo vojaško narodno pesem, univ. docent dr. Fran Zwitter pa se bavi s prvo koncepcijo slovenske zgodovine. Beograjski znanstvenik prof. dr. Viktor Novak piše o Antonu Martinu Slomšku kot sodniku Gajeve »Danice Ilirske«. Prof. Silvo Kranjc objavlja nove podatke o predlogi Slomškove pesmi »Vbogi otrok v faberkahe, medtem ko Janko Glaser objavlja Stritarjana v študijski knjižnici v Mariboru. Fr. Baš piše o starih Mariborci v Ljubljani v 19. stoletju. dr. Fr. Mesesnel pa razpravlja o slovenskem krajinarstvu v 19. stoletju.

Posamezni članki so opremljeni s ilustracijami na posebni prilogi, ki znatno izpopolnjujejo njihovo besedilo. Vsekakor je jubilejni letnik »Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo« po svoji vsebinski vrednosti, ko jo posreduje resume v tujih jezikih, dokaz znanstvenega razvoja domače

zgodovine in naravoslovja ter pričuje o velikem napredku, ki ga je doseglo v Jugoslaviji ljubljansko Muzejsko društvo. Jubilejno knjigo priporočamo zaradi njene tehtne vsebine pozornosti širokega inteligentnega občinstva.

Zapiski

Lud. Ganghofer: Vaški apostol. Roman. Priredil B. R. v Ljubljani. 1939. 376 str. Ganghofer, priljubljen ljudski pisatelj divje romantičnosti alpskih pokrajin in njihovih posebnosti: lovcev, planšarjev, hribozavcev in čudaških vaščanov, je znan tudi našemu občinstvu po prevodu dveh svojih boljših del: Grad Hubertus in Samostanski lovec. Njima se pridružuje pravkar izšla svojevratni roman »Vaški apostol«. Je to zgodba o grbavem drvarju Petru, rojenem v cerkvi, ki ni poznal ne očeta ne matere, ki ga je v vasi vse začel in v zasramoval. In vendar je ta drvar začel ob svoji polnoletnosti označevati ljubezen do bližnjega, kar mu je nedelo ime »vaskahe apostola«. V romanu se razpletajo zanimive ljubezenske zgodbe, prav posebno pa je poudarjeno praznovanje vaščanov. Zvažnemu pripovedovanju sledi čitatelj z največjim zanimanjem, vse osebe so očrtane s krepkimi potezami, zlasti apostol Peter, ki sta ga surovost in praznovanje vaščanov spremljala vse življenje in ga nazadnje ubila. Knjiga se nanaša pri šentjohansk knjižnici v Ljubljani. Stane broš. din 28.

SPORT

Zimski sporti pri KID

Jeseniška tovarna bo letos izvedla svoje velike zimsko-sportne tekme že drugi v dnevih 13. in 14. jan. 1940.

Kakor lani bo Kranjska Industrijska družba tudi letos izvedla za svoje sodelavce in njihove svoje velike tekme v raznih zimsko-sportnih panogah.

Sporod je razdeljen takole: v soboto 13. januarja 1940: ob 15. svečana otvoritev, ob 15.30 vztrajnostni tek na 15 km, ob 15.15 vztrajnostni tek na 3 km za ženske, ob 15.30 vztrajnostni tek na 4 km za neverificirane tekmovalce in ob 15.40 juniorska stafeta na progi 4 X 4 km.

V nedeljo 14. januarja 1940: ob 9. veleslalom na progi 2.900 m na Črnem vrhu, ob 9.30 veleslalom na progi 1.000 m, ob 10. slalom v dveh skupinah in ob 11. sanjska tekma s Črnega vrha po poti ob Goli peči in po glavni cesti do Čufarja, ob 15. skakalna tekma na skakalnici SK Bratstva, ob 18. hokejska tekma na ledu na sportnem igrišču KID, ob 20. razglasitev rezultatov in razdelitev daril in ob 20.30 svečani zaključek na igrišču.

Med podrobnimi navodili za izvedbo teh velikih zimsko-sportnih prireditev je treba omeniti še, da bo v soboto 13. januarja ob 14.15 krenil sprevod vseh tekmovalcev iz tovarne po glavni cesti po Jesenicah na tekmovalni prostor, in sicer na travnik Pisarje na Plavžu. Vrstni red sprejema, v katerem bodo nosili mednarodni tekmovalci posebno zastavo KID, je posebej določen.

Pravico nastopa v teh tekmah imajo vsi sodelavci KID in vsa mladina, katere starši so zaposleni pri družbi. Za neverificirane tekmovalce in starejše smučarje so za tekmovalne dovoljene razne olajšave, in sicer po posameznih skupinah glede na starostno dobo. Tudi za omeno tekmovalcev so izdana posebna navodila, tako da starejši ne bodo odškodovani zaradi starosti. Prav tako so tudi vsi smučarji razdeljeni v tri ločene skupine. Nastopiti morajo vsi verificirani tekmovalci, ki so zaposleni in obratniki KID, za ostale pa je udeležba prostovoljna.

Za najboljši tekmovalce so določena številna darila, večinoma praktična, in sicer za prve tri v vsaki skupini. Zmagovalci posameznih panog prejmejo tudi naslov prvaka KID v dotični panogi.

Da bo tekmovalje letos še bolj pridobil na borbenosti, bodo ob enem tekmovali tudi moštva posameznih obratov za prehodni pokal predsednika A. Westna. Tega tekmovalja se lahko udeležijo zastopniki vseh obratov in pisaren, za sestavo moštva pa veljajo enaka navodila kakor za tekmovalje v posameznih skupinah.

Vodstvo zimsko-sportnih iger KID podarja, da morajo biti tudi letošnje igre dokaz istih vrlin vseh zimskih sportnih delavcev, predvsem na dokaz enakih smotnosti glede discipline in organizacije kakor so bile lanske.

Nova motociklistična edinica

V Mariboru je bila ustanovljena motociklistična Avtokluba

Maribor, 27. decembra. Motociklistični sport je v Mariboru sicer precej dobro razvit. Treba pa je poudariti, da ne pripadajo našemu sportu ob meji samo sportne, ampak tudi nacionalno vzgojne namene. Tega so se predvsem zavedali vsi tisti vneti in zavedni motociklisti v Mariboru, ki so si nedavno pod okriljem tukajšnje podružnice Avtokluba ustanovili svoj poseben motociklistični odsek. Pri tem so sportni idealisti našli predvsem na sodobne potrebe nacionalizacije vsakega sporta, tudi motociklističnega, ki mu pripadajo v naših časih prav posebne dolžnosti.

Z ustanovitvijo omenjene motociklistične sekcije je zavel v vrstah mariborskih motociklistov nov, svež dih. Vsi nacionalno zavedni motociklisti so se se pričeli javljati v sekcijo, ki ji načeluje znani zasluzni motociklistični dirkač in odlični sportni organizator podpornik g. Aleksander Glebov, ki je zbral okoli sebe lep kader sposobnih in vnetih sodelavcev. Delovanje te sekcije je postavljeno na širše osnove. Sekcija ne bo prirejala samo motociklističnih dirk ampak bo skrbela tudi za sportno izpopolnjevanje svojega članstva. V ta svrha bo organizirala

v januarju posebne tečaje, v katerih se bodo člani lahko seznanili z vsemi aktualnimi vprašanji, ki zanimajo vsakega motociklista (spoznavanje eksplozivnih motorjev, policijski cestni predpisi itd.). Ob zaključku tečajev bodo prejeli udeleženci posebne diplome. Razen tega pa bodo delovali člani tudi raznih ugodnosti z pr. brezplačnega triptika za potovanja v Nemčijo in Italijo, sigurne dobave benzina itd.

Da bi se skupnost članstva čim tesneje povezala, je vodstvo motociklistične sekcije za lično, udobno urejene klubove prostora v Mariborskem dvoru. Tukaj se razvija topla, tovariška družabnost, se zbirajo člani na razgovore, na razpolago je tudi najraznovrstnejša literatura, ki se nanaša na razvoj ter izpopolnjevanje motociklističnega sporta. Seveda je ta razgibana delavnost mladih, agilnih motociklistov vzbuja med mariborskimi in okoljskimi motociklisti veliko pozornost in zanimanje. Novo članstvo se stalno prilega. Val, ki bi želel kakšne informacije ali pojasnila, pa naj povprašajo pri sekcijemskem podnačelniku g. dr. V. Kurovca, odvetniku, Maribor, Aleksandrova cesta 20, telefon 27-18, ali pa naj se zgledajo v klubovih prostorih v Mariborskem dvoru, pri dežurnem odbojniku ob ponedeljkih in četrčkih od 18. do 20.

Upati je, da bo nova motociklistična edinica s vztrajnim, doslednim delovanjem izpolnila vrzeli, ki smo jo opazili doslej v našem obsejnim motociklističnem spor-

tu ter si bo s uspehi idealnih prizadevanj priborila zasluženo priznanje in veljavo.

Hokej na ledu dobiva nove terene

V Beogradu pripravljajo drsališča in ustanavljajo drsalne klube

Te dni je prišel v Beograd eden izmed zimsko-sportnih delavcev iz Starega Bečaja, ki v svojem kraju živahno propagira drsalni sport in je tudi med ustanovitelji nove drsalne organizacije v Vojvodini. Ta strokovnjak se je v Beogradu obrnil na razne sportne delavce, da bi mu pomagali poživiti drsalni sport tudi v naši prestolnici. Največ zanimanja za njegove teženje so pokazali razni teniški klubi, v glavnem pač zato, ker bi na svojih igriščih v zimskem času najlažje ustvarili drsališča. Tako se je v Beogradu začela živahna akcija, da bi se čimprej ustanovilo nekaj drsalnih klubov, odnosno drsalnih sekcij v posameznih teniških klubih.

Posebno resno se je tega načrta lotil BTK, ki je že ukrenil vse potrebno, da bi se v Beogradu organizirala velika drsalna prireditve, in sicer na igriščih BTK na Tašmajdanu. Čim bo pripravljena drsalna plošev, hočejo tamkaj odigrati hokejsko tekmo med ljubljansko Ilirijo in ekipo enega boljših klubov iz Budimpešte. V okviru te prireditve naj bi nastopila tudi naša dva odlična drsalca, državna prvaka Palmotova in dr. Schwab. Organizatorji te prireditve si obetajo med publiko veliko hvalečnosti, prepričani pa so tudi, da bi imela posebno za aktivne sportnike velik propagandni pomen.

Upajmo, da bodo ti načrti uspeli in bo polagomi prodrla proti jugu tudi ta zimsko-sportna panoga, kakor je zelo naglo in zelo uspešno šlo to pot tudi smučarstvo.

»Avto in sport«

Tik pred prazniki je izšla 12. (božična) številka naše edine avtomobilske sportne revije »Avto in sport«, ki se je s številko predstavila z zelo bogato vsebino in tudi z zelo lepo vnanjo opremo.

Na 28 straneh je urednik zbral celo vrsto aktualnih člankov, med katerimi bi bilo posebej omeniti: Boris A. Kristan: »Božična idila« (Misli urednika ob najnovejših omejitvah tekočega pogonskega goriva) — Inž. A. Struna: »Avtomobil pozimski« — Inž. Josip Stofa: »Dieslov motor — pogon na plin« (razprava o pomembnem izumu domačega strokovnjaka iz Maribora, ki bi utegnla imeti v teh časih velike praktične uspehe). — Inž. Mitja Svigelj: »Z avtom po Severni Ameriki.« — Boris A. Kristan: »Obisk pri naši policiji« (Nekaj vpogleda v učilnice ljubljanske prometne policije). — Inž. Josip Stofa: »Akumulatorska baterija.« — Josip Gorec: »Napredek avtomobilske konstrukcije v 40 letih« itd. V nadaljnjem so v tej številki bogato izpolnjene tudi vse ostale stalne rubrike v reviji in je sem in tja še mnogo drobiža, ki ga bo s pridom prečital vsakdo, ki se zanima za življenje našega avtomobilista na cesti.

»Avto in sport« je s številko zaključil 11. leto svojega izhajanja pod novim vodstvom in je brez dvoma z uspehom izpolnil občno vrzel v naši avtomobilsko-sportni publicistiki. Posamezne številke so po 5 din, naroča se v upravi, Aleksandrova c. 4.

Slovenska table-teniška zveza obvešča vse gg. odbornike, da bo seja upravnega odbora v petek 29. t. m. ob pol 20. v prostorih S. K. Mladike. Prosimo, da se je sigurno udeležijo! Tajnik.

SK Ljubljana. Igralce lig. moštva in rezerve naprošam, naj pridejo popoldne ob 16. v tajništvo. Ker je zadeva nujna, pozivam vse, naj ne manjka nikogar. Predsednik.

SK Ljubljana. Drevo ob 19.30 seja prirediteljskega odbora ter damskega komiteja. Prosim vse dame in gospode, da se seje sigurno zanesljivo udeležijo. Seja je v tajništvo Beethovnova ulica 9/I. Predsednik.

JASO. Prosim vse tovarišice in tovariše, ki žele biti sprejeti v brezplačne tečaje za tekmovalce, da to sporoče najkasneje do 30. t. m. Tečaj so za vse smučke discipline ter so tritedenski v izvedbi ministrstva za telesno vzgojo ter JZSS. Nujno označi disciplino, za katero se prijavljate! — Tajnik I.

Iz Gornjega grada

g. — Božičnico je priredil šolsko vodstvo s igrico »Božične sanje«. Prireditelj je bil v šolskem domu in je bila prava dobro obiskana. Obarovani so bili največje šolski otroci z obleko, obutvijo in perilom. Vso pohvalo zasluži učiteljski zbor in posebej se naš pridni šolski upravitelj Jože Tratnik.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za štiro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.— Dupli in tenitive se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za štiro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.— Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za štiro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—

Službo dobi

Uradnico
sprejme odvetnik v Ljubljani 1. januarja 1940. Ponudbe pod »Rene« na ogl. odd. Jutra, 33413-1

Godbo jazz
Iščem za silvestrovo, event. tudi za stalno. Reflektant naj se javi pri plačnem v restavraciji »Slone«, 33412-1

Postrežnica
pridna in počestna, katere zna tudi fivati, dobi mesto za dopolnilno 1. januarja. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 33420-1

Služkinjo
pošteno, zaupljivo, iščem za hišna dela za Zagreb. Vprašati: Poljanska cesta 15, VII. stopnišče, levo, 33422-1

Službe išče

Kuharica
samostojna, spretna, izveč bano tudi v prirejanju rib, išče službo za 1. ali 15. januar. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Za neslajva kuharica«, 33406-2

Brivski pomočnik
spodoben tudi vseh damskih del, ki obvlada nemščino, išče stalne službe. Ponudbe pod »Deber« de lavec na podružnico Jutra v Mariboru, 33448-2

Manufakturst

z večlet. prakso, več nemščine, agila, pošten, zmogel samostojnosti, išče mesto. Gre tudi za poslovodjo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Zmožen manufakturst«, 33371-2

Vajenci (ke)

Tapetniškega vajenca
sprejme tapetništvo R. Sever, Marjin trg, 33437-44

Pouk

Nemščino, angleščino
francoščino in italijanščino poučuje dipl. učiteljica. Kolodvorska ul. 11 pritičje. Informacije dopolne, 33432-4

Prodaj

Otroški voziček
nov, svetle barve, ugodno prodaj. Črne, Gradišče 13, I. nadstropje, 33438-6

Parkete, deske

in bukova drva
ugodno prodaj Ivan Šilka, tovarna parketov, Metelkova 4, telefon 22-44, 2449-6

Kupim

Polnojarjenik
24 col širok vertikalni v dobru stanju, sposoben takoj za delo, kupimo. Javiti na naslov: Tkalcova Vrbas, Ključnica, Banja Luka, 33405-7

Kapital

Din 60.000 posojila
potrebujem. Garancija sepremičnine, obresti dobre. Vrnem kmalu, ko dobim iz Amerike. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Amerikance«, 33430-16

Mlada dama

prosi starijega gospoda nujno 1000 din posojila. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nujna pomoč«, 33408-16

Knjižice

Kmetijske posojilnice ljubljanske imam večje ali manjše zneske vedno na razpolago. — Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka 12, 33445-16

Hranilne knjižice

redovnostne papirje kupujemo stalno in po najvišjih cenah in proti takojšnjemu plačilu Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka 12, 33444-16

Lokali

Trgovski lokal
za 1. april 1940 ali prej, na Tyrševi ali Miklošičevi cesti iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Centrum«, 33428-19

Pohištvo

Malo rabljene trgovske opreme
jedilnice, spalnice, nove sprejane spalnice in razno drugo pohištvo po zelo ugodni ceni naprodaj. Ogleda se pri vr. Ivan Mathias, Ljubljana, Tyrševa 12, dvorišče, 17-II-12

V najem

Skladišče
oddam. Koblarjeva ul. 7, 33441-17

Stanovanja

Dvosob. stanovanje
oddam za takoj ali na februar. Zalokarjeva 13, 33423-21

Trisobno stanovanje

komfortno, oddam 1. ali 15. januarja. Poizve se: Beogradska ul. 22 pri novi gimnaziji od 2. do 4. ure, 33443-21

Stanovanja

komfortno dvosobno poleg Tobacne, več enosobnih in dvosobnih v vseh delih mesta odda Realiteta, Gospodstva 3, I. nadst., 33439-21

Stanovanja

Stranka dveh oseb
išče za februar blizu centra komfortno solončno stanovanje 2-3 sob. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »šifrina«, 33446-21a

Sobo odda

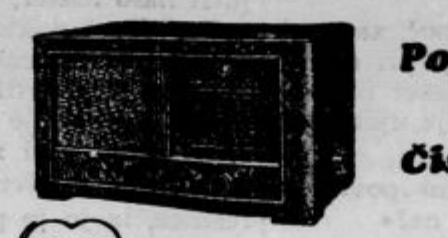
Sobo
z dvema posteljami, oddam takoj ali 15. januarja solidna gospodstva event. s hrano. Cena zmerna. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 33414-23

Sostanovalca

sprejemam 1. januarja v centru. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 33416-23

Elegantno sobo

strogo separirano vhodom oddam boljšemu go. spodu. Florjanska ul. 31, 33409-23

MENDE RADIO

Zastopstvo za Ljubljano in okolico: Radiotehnik FR. ŠETINA, Domobranska 27, tel. 32-64. — Maribor: M. OZVATIO, Čafova ul. 1. — Jesenice: »Arutona« RUDOLF ZUPAN. — Murska Sobota: JANEZ NEMEC, Aleksandrova 6.

Pogonska
sigurnost
čistača zvoka

Okusna oblika
izredno
povoljna cena

Model 195W, 4 elektronski, Din 3150.—
Model 216W, 5 elektronski, Din 3675.—
Model 240W, 6 elektronski, Din 4100.—

Lepe starke

Poskusite ta enostaven lahek način, da boste izgledali sveža in mlada

Kokus tekači

za hodnike in stopnišča v vseh barvah v zalogi pri Sever Rudolf, Ljubljana, Marjin trg 2.

Telefon 20-42

Tapetništvo Jager Franc, LJUBLJANA — SV. PETRA CESTA št. 17,

nudi najcenejše otomane od din 350.—, šimo od 28.— din. Velika izbira madracov, cauch-zof, volne, gradla in blaga za prevleko pohištva.

Dovršeno brije in dalje traja Alcoso nožiček za brite

Zahtevajte vzorce in pogoje od E. Lever, Beograd, nošt. pretinac 284.

BOLEČINE? Poskusite z masažo!

Gotove bolečine vas stalno ovirajo pri delu. Če se pojavljajo bolečine nenadno od časa do časa in vas tako onesposablja za delo, poskusite natreči boleče mesto z

DIANA

francoskim vinskim žganjem! Ko celo telo natrete z DIANA francoskim vinskim žganjem, vas bo presenetil učinek. Sestavni deli francoskega vinskega žganja učinkujejo na cirkulacijo krvi pomirjujoče, zaradi česar se bolečine ublažijo.

G. Th. Rotman

SAMBO IN PETER POTUJETA

Kmalu sta ga dosegla in zlezla vanj. Komaj sta pa zgrabila za vesla, sta opazila v daljavi Grbina, ki se je pravkar vračal iz gozda. Veselo vriskaje sta krenila s čolnom proti bregu.

PREVOZE

premoga, drv, moke, selitve itd. v vseh tudi vagonskih količinah Vam izvrši točno in po najnižjih cenah s avtomobili ali konjsko vprego prevoznikstvo

A. SEMENIČ

Privoz št. 13, Ljubljana
TELEFON 36-92

EMILIJA JAKIN

Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek ob 3. popoldne iz hiše žalosti Stožice 78.

Žalujejo rodbine JAKINOVE

Zahvala

Prisrčna zahvala vsem, od katerih je bila počaščena naša 89-letna zlata mamica, gospa

MARIJA MOLL

z zadnjim obiskom, obsuta z najlepšimi venci in šopki, ter spremljana na njeni zadnji poti. Iskrena zahvala č. gg. duhovnikom za zadnje duševno okrepčilo in tolažljiv nagrobni govor. Prisrčna hvala vsem, ki so nas v najtežjih dneh s sočutjem osebno in pismeno tolažili. Bog plačaj vsem!

Trbovlje, Ljubljana, 27. dec. 1939.

Globoko žalujejo rodbine:

MOLL, VODUŠEK, KUHAJ

PREMOG
KOKS — DRVA
audi

I. Pogačnik
BOHORICEVA 5.
Telefon 20-59
Postrežba brezhibna.

V »JUTRU«
INSERIRAJ

Mojster garaže

z dolgoletno prakso kot avtomobilni dobi mesto v večjem industrijskem podjetju v Dalmaciji in to takoj. Cenj. ponudbe poslati na ogl. odd. »Jutra« pod »št. 315«.

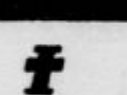
Dotrpel je naš ljubljani soprog in skrbni očka, gospod

UMNIK IVAN

Pogreb bo v petek 23. t. m. ob 14. iz mrtvaške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 27. decembra 1939.

Žalujejo rodbine: UMNIK, IVAN, BUČAR

Naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš predragi soprog, oče, brat, tast in stric, gospod

ŠMID PETER

POSESTNIK

Pogreb bo v četrtek 28. decembra 1939 ob 3. pop. iz hiše žalosti na farno pokopališče v Selceh.

SELCE 27. decembra 1939.

JERICA roj. BLAZNIK, soproga; PETER, JANKO, LOJZE, sinovi; ANGELA, JULKA, hčere; LEBAR PETER, RIHTERŠIĆ JANEZ, zeta; MARA roj. GOLJEVŠEK, sinova — in ostalo sorodstvo.

Potrtega srca javljam, da je moja preljuba soproga, sestra in teta, gospa

Terezina dr. Tertnikova

rojena Peterca

po kratki, hudi bolezni dne 24. decembra t. l. ob pol 9. dop. previdena s svetimi zakramenti, mirno v Gospodu zaspala.

Predrago rajnico smo dne 26. decembra ob 3. popoldne pri Sv. Križu položili v rodniško grobnico k večnem počitku.

Sveta maša za rajnico se je darovala v sredo 27. decembra v frančiškanski cerkvi pri glavnem oltarju ob osmi uri zjutraj.

Prijateljem in znancem, ki so pokojnico spremlili na zadnji poti ali preostali izkazali svoje sožalje ali se udeležili svete maše, bodi iskrena, prisrčna zahvala.

Predragi rajnici — časten spomin!

Dr. IVAN TERTNIK, profesor v pokoju in sorodniki

V LJUBLJANI, dne 27. decembra 1939.

Povečan minimalni davek

Po dosedanjih določbah je znašal minimalni davek (osnovni in dopolnilni) 2% pri letnem blagovnem prometu do 5 milijonov din, 3% pri letnem blagovnem prometu 15 milijonov din, 5% pri letnem blagovnem prometu 30 milijonov din in 8% pri letnem blagovnem prometu preko 30 milijonov din. (Pri zavarovalnicah je bilo namesto letnega blagovnega prometa vzeti letni znesek kosmatih premij, pri denarnih zavodih pa letni znesek kosmatih obresti, provizij in uslug).

Ta lestvica se sedaj spremeni in znaša minimalni davek 2% pri prometu do 5 milijonov din, 3% pri prometu do 10 milijonov din, 4% pri prometu do 15 milijonov din, 5% pri prometu do 20 milijonov din, 6% pri prometu do 25 milijonov din, 7% pri prometu do 30 milijonov din, 8% pri prometu do 50 milijonov din, 9% pri prometu do 100 milijonov din in 10% pri prometu preko 100 milijonov din.

Kot promet se odsej smatra pri industrijskih, trgovskih in rudarskih podjetjih ter zadržanih letni blagovni promet s pristihi kosmatimi dohodki od vseh imovinskih predmetov in pravic, pri zavarovalnicah letni kosmat znesek premij (tudi pozavarovalnih premij) po odbitku storilnih poslov in bonusov in s pribitkom kosmatga dohodka od vseh imovinskih predmetov in pravic, pri denarnih zavodih pa letni kosmat dohodek od vseh imovinskih predmetov in pravic. Od tega prometa pa se izvzamejo dohodki, oproščeni od družbenega davka.

V nobenem primeru pa minimalni davek ne sme biti manjši kakor 2%, od vlozene glavnice do 5 milijonov din, 3% od glavnice do 10 milijonov din, 4% od glavnice do 15 milijonov din, 5% od glavnice do 20 milijonov din, 6% od glavnice do 25 milijonov din, 7% od glavnice do 30 milijonov din, 8% od glavnice do 50 milijonov din, 9% od glavnice do 100 milijonov din in 10% od glavnice preko 100 milijonov din (doslej je znašal ta minimum največ 8% od glavnice preko 30 milijonov din).

Povišan dividendni davek

Na dividende, ki jih izplačujejo delniški družbe, se je doslej pobiral 10% dividendni davek. Odslej pa se plača na dividende delnic, dobičkov iz čl. 81 (prikrita razdelitev in rezerviranje dobička) in na koristi in obresti iz točke 4 čl. 82 (povračila in koristi ustanoviteljcev) poseben dodatni davek, in to v trenutku, ko se dividende ali obresti in koristi izplačujejo oziroma odobravajo zainteresiranim osebam.

Ta dodatni davek znaša 10% skupnega zneska izplačil ali odobritev, če predstavljajo največ 4% obrestovanje glavnice, 15% zneska, ki predstavlja največ 6% obrestovanje glavnice, 20% zneska, ki predstavlja največ 10% obrestovanje glavnice, in 25% zneska, ki predstavlja več nego 10% obrestovanje glavnice. Temu dodatnemu davku so podvrženi tudi vsi likvidacijski presežki imovine (to so presežki preko imovine, izkazane v zadnji bilanci).

Uslužbenški davek

Tudi poglavje zakona, ki vsebuje določbe glede uslužbenškega davka, se v nekaterih važnih točkah spreminja. Čl. 89. zakona, ki določa, kateri dohodki so zavazani temu davku, se dodaja nova točka, in sicer: 3) izplačane in priznane tanižne, dnevnice ali druge slične nagrade članom upravnega in nadzornega odbora in uslužbenecem onih podjetij, ki so bodisi trajno ali začasno oproščena družbenega davka, ali jim je po bilanci odmerjen minimalni davek zaradi pomanjkanja davčne osnove.

18.000 do 20.000 din 15% in pri mesečnih dohodkih preko 20.000 din 16%.

Tudi lestvica uslužbenškega davka na dohodke in koristi, ki se pojavljajo zdaj pa zdaj in niso določeni s stalno letno, mesečno, tedensko ali dnevno vsoto (tanižne, nagrade, sejne in dežurne dnevnice, provizije in podobno) se spremeni in se davek v višjih stopnjah poviša. Uslužbenški davek na take dohodke znaša pri zneskih do 1.000 din 4%, do 3.000 din 5%, do 5.000 din 6%, do 8.000 din 7%, do 12.000 din 8%, (kakor doslej), pri višjih stopnjah lestvice pa se davek poveča in znaša pri dohodkih 12.000 do 15.000 din 9% (doslej 8%), od 15.000 do 25.000 din 10% (doslej 9%), od 25.000 do 50.000 din 12% (doslej 10%), od 50.000 do 75.000 din 14% (doslej 11%), od 75.000 do 100.000 din 16% (doslej 11%) in preko 100.000 din 18% (doslej 12%). Predpisi glede uslužbenškega davka so dopolnjeni tudi z določbo, da mora podjetje, ki je zavezano odbiti davek, povrniti škodo, ki jo je utrpela država in sicer z 8% obrestni in se vrhu tega uporabijo kazenske določbe 2. odstavka čl. 139.

Povišane davčne stopnje za velike dohodke

Lestvica uslužbenškega davka določa sedaj, da znaša uslužbenški davek pri dohodkih (zmanjšanih za zakonski odbitek) preko 2880 din tedensko ali 12.000 din mesečno 12%. Sedaj pa gre ta lestvica naprej in znaša uslužbenški davek: pri mesečnih dohodkih 12.000 do 13.000 din 12%, pri mesečnih dohodkih 13.000 do 15.000 din 13%, pri mesečnih dohodkih 15.000 do 18.000 din 14%, pri mesečnih dohodkih

Nepričakovano povečanje tečaja nemške klirinške marke

Od srede letošnjega junija je naša Narodna banka s intervencijami držala tečaj klirinške marke na naših borzih na višini 14,20—14,40 din, to je pri srednjem tečaju 14,30, vse to v smislu trgovskega sporazuma, ki je bil v maju sklenjen med našo državo in Nemčijo. Po tem sporazumu je dolžna Narodna banka držati tečaj marke v mejah med 14,30 in 14,70 din, in sicer dokler se saldo naših klirinških terjatev v Nemčiji ne dvigne preko 25 milijonov mark, oziroma dokler vsota z intervencijami nakupljenih klirinških čekov pri Narodni banki ne naraste na 10 milijonov mark.

Do letošnjega božiča se je v resnici držal tečaj klirinške marke na nespremenjeni višini, 14,30 din. V ponedeljek pa je Narodna banka nepričakovano prenehala s intervencijami oddajami mark, kar je povzročilo, da se je tečaj pričel naglo dvigati in je se isti dan narasel na 14,60, v torek pa je dosegel celo 15 din za marko. To prenehanje intervencij Narodne banke tolmačijo v Beogradu tako, da se je saldo naših klirinških terjatev občutno zmanjšal, kar je v zvezi z znatnim uvozom iz Nemčije pri razmeroma majhnem izvozu v Nemčijo. Znatni uvoz pa je povzročil večje povpraševanje po markah. Vrhu tega je v najnovejšem sporazumu z Nemčijo ustanovljen poseben kompenzacijski račun, kar zmanjšuje dotok klirinških mark.

Včeraj je Narodna banka na borzah pričela znova intervenirati in je tečaj popustil na 14,80.

Glede na razloge, ki jih navajajo v borznih krogih v zvezi s povišanjem tečaja nemške marke, je treba pripomniti, da je saldo naših klirinških terjatev v tretji četrtini decembra sicer res nazadovalo za 1,5 na 8,4 milijona mark, vendar je ta saldo še vedno precej večji kakor ob koncu novembra, ko je znašal le 5,2 milijona mark. Na drugi strani pa je treba upoštevati, da se je ravno v novembru naš izvoz v Nemčijo znatno povečal in smo v tem mesecu imeli z Nemčijo precej aktivno trgovinsko bilanco v nasprotju s prejšnjim mesecem. Pričakovati je torej, da se bo dotok klirinških mark na borzi kmalu zopet povečal.

Naš izvoz v Nemčijo je v prvem mesecu

vojne, to je v septembru, padel na 67 milijonov dinarjev; že v oktobru se je zopet povečal na 163 milijonov in najnovejša statistika za november zaznava v tem mesecu izredno velik izvoz v Nemčijo v vrednosti nič manj kakor 264 milijonov din. V septembru smo imeli za 65 milijonov din pasivno trgovinsko bilanco z Nemčijo in tudi v oktobru je znašala pasivnost skoro 50 milijonov. Uvozni presežek v teh dveh mesecih je znatno pripomogel, da se je zmanjšal saldo naših klirinških terjatev v Nemčiji in da se je sedaj pojavilo pomankanje razpoložljivih klirinških mark. Toda pretekli mesec smo imeli zopet visoko aktivno trgovinsko bilanco in je v tem mesecu znašala aktivnost 66 milijonov din. Vse to razvoj nam kaže, da ni razloga za bojazen, da bi nastopile težave v plačilnem prometu z Nemčijo, oziroma da bi nastopilo pomankanje razpoložljivih klirinških mark na trgu. Tudi v Narodni banki poudarjajo, da je v prihodnjih dneh pričakovati znatna nemška vplačila na klirinški račun za nedavno izvozen blago.

Po informacijah »Jugoslovenskega kurirja« so v teku pogajanja med našo Narodno banko in pristojnimi nemškimi ustanovami o vprašanju tečaja marke. Naša Narodna banka zastopa stališče, da ne bi kazalo spreminjati obstoječih dogovor. Nemci pa postavljajo zahtevo, da se tečaj marke poviša na 15 din. Predvsem si hoče Nemčija z višjim tečajem za marko, ki naj bi prišel v korist našim izvoznikom, zagotoviti dobavo živil in surovin iz naše države v konkurenci z drugimi državami, ki so pripravljene kupovati naše blago po višjih cenah.

Znatni dotok deviz

pri Narodni banki

Najnovejši izkaz Narodne banke od 22. decembra zaznava malenkostno povečanje našega obkopa bankovcev, in sicer za 0,4 na 9291,1 milijona din (lani ob istem času 6992,4). Skupna vsota obveznosti na pokaz pa se je povečala za 37 na 1824,7 milijona din (lani 2373,1), pri tem so se privatni žirovni računi zmanjšali za 83,5 na 957,4 milijona din (lani 1074,9), naložbe glavne državne blagajne pa so narasle za 48,9 na 77,4 milijona din in obveznosti na pokaz po raznih računih za 71,7 na 798,8 milijona din.

Zlata podlaga se je neznatno povečala na 1988,2 stabilizacijskih din (lani 1907,9) v stvarni vrednosti 3163,9 milijona din. Devize, ki se ne štejejo v podlago, pa so ponovno narasle za 21,5 na 745,6 milijona din (lani 547,1). V zadnjih štirih tednih, to je od 22. novembra, so se te devize rezerve povečale v celoti za 183 milijonov din, kar je v zvezi s povečanim dotokom deviz zaradi večjega izvoza pri razmeroma majhnem uvozu, kakor nam to potrjuje najnovejša statistika naše zunanje trgovine za mesec november, po kateri je bila naša trgovinska bilanca aktivna preko četrtil milijarde dinarjev.

Skupna vsota meničnih in lombardnih posojil, ki se je že v prejšnjem izkazu skrčila za skoro 200 milijonov din, je ponovno nazadovala za 121,5 na 2170,2 milijona din (lani 1770,8). To nazadovanje posojil bi povzročilo ustrezno skrčenje obkopa bankovcev, če ne bi Narodna banka istočasno eskontirala za 202 milijona din novih bonov za narodno obrambo, ki so privrati vnešeni v izkazu Narodne banke kot nova postavka. Blagajniški zapis za narodno obrambo pa so v tretji četrtini novembra narasli le še za 16,6 na 832,5 milijona din.

Glede na stvarno vrednost zlote podlage v višini 3181,1 milijona din je znašalo 22. decembra kritje obkopa bankovcev in obveznosti na pokaz 28,61% (prejšnji teden 28,71%).

Stanje klirinških računov z inozemstvom

Najnovejši izkaz Narodne banke o gibanju klirinških računov z inozemstvom po stanju z dne 22. t. m. zaznava zmanjšanje salda naših klirinških terjatev v Nemčiji za 1,47 na 8,44 milijona mark, na drugi strani pa malenkostno povečanje salda naših klirinških terjatev v češkoslovaškem protektoratu za 0,2 na 43,1 milijona Kč. V rednem kliringu z Bolgarijo se je saldo naših terjatev zmanjšal za 0,10 na 0,46 milijona din.

Med pasivnimi klirinški zaznava klirinški račun s Italijo, ki je v zadnjih tednih občutno nazadovao, privrati povečanje salda našega dolga za 2,8 na 78,6 milijona din. Tudi saldo našega klirinškega dolga v Madžarski se je povečalo za 2,8 na 31,4 milijona din. Zmanjšal pa se je saldo likvidacijskega klirunga z Rumunijo za 1,7 na 32,4 milijona din in saldo našega klirinškega dolga v Turčiji za 0,1 na 4,6 milijona din. Turistični klirung z Bolgarijo, ki je po zadnjem stanju izkazoval naš klirinški dolg v višini 2,3 milijona din, je likvidiran. Klirung s Slovaško pa zaznava malenkostno saldo našega klirinškega dolga v višini 0,09 milijona din.

Borze

27. decembra

Se med prazniki je Narodna banka na beograjski borzi opustila intervencije za vzdrževanje tečaja 14,30 din za klirinško marko, kakor se je marka včeraj v Beogradu dvignila že na 15. Danes pa je Narodna banka očitno pričela znova intervenirati in je bil na vseh jugoslovenskih borzah zabeležen tečaj 14,70 — 14,90. Grški boni so se v Beogradu in Zagrebu nudili po 35. Tečaj na svobodnem trgu pa se nadalje ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektu tržišču se je vojna škoda pri četrtekst tendenci trgovale po 428 (v Beogradu po 430 — 431). Do zaključka je prišlo še v 7%. Blakromer posojilo po 88 in v delnicah Trpovejske po 240.

Devize
Ljubljana. Oficielni tečaj: London 174,30 — 177,50, Pariz 98,55 — 100,85, New York 442,75 — 443,75, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2348,50 — 2386,50, Bruselj 736,50 — 748,50. Tečaj na svobodnem trgu: London 215,37 — 218,57, Pariz 121,83 — 124,13, New York 5480 — 5520, Curih 1228,52 — 1238,52, Amsterdam 2901,35 — 2939,35, Bruselj 909,88 — 921,88.
Curih. Beograd 10, Pariz 9,97, London 17,60, New York 44,75, Bruselj 74,30, Milan 22,50, Amsterdam 236,70, Berlin 178,50, Stockholm 106,12, Oslo 101,30, København 86,05, Sofija 5,30, Budimpešta 79, Atene 3,35, Bukarešta 3,30.

Efekti
Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 428 — 432 (428), 4% agrarne 50 — 53, 6% dalm. agrarne 70 — 72, 6% begunške 77 den., 6% šumake 69 den., 7% invest. 97 — 100, 7% Blair 88 — 89 (88), 8% Blair 93 den.; delnice: Narodna banka 8000 den., Trpovejska 240 — 245 (240), Sečerača Ostjeli 110 den.
Beograd. Vojna škoda 430 — 431 (430 — 431), 4% agrarne — (50,50), 6% begunške 78,50 — 79 (78,50), 6% dalm. agrarne 72 — 72,50 (71,50) — 72, 7% stabiliz. 98 den., 7% invest. 98,50 den. (99), 7% Blair 88,75 — 89,50, 8% Blair 95,50 den., PAB 195 den.

Blagovna tržišča

Zito

+ Chicago, 27. decembra. Začetni tečaj: pšenica: za maj 103, za sept. 100,25; koruza: za maj 58,625, za julij 59,125.
+ Winnipeg, 27. decembra. Začetni tečaj: pšenica: za julij 88,50, za okt. 89,50.
+ Novosadska blagovna borza (27. t. m.) Tendence nespremenljive. Pšenica: baška okol Novi Sad 192 — 194; gor. b. 193 — 195; srem. 193 — 195; slavonska 193 — 195; ladja Tisa 196 — 198; ri: baška 142 — 144. Oves: baški, sremški in slavonski 150 — 152. Ječmen: baški in sremški 64/65 kg 162,50 — 165. Koruza: baška nova 112 — 114; nova pariteta Indija 110 — 111. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 285 — 295; »2« 285 — 275; »5« 245 — 255; »6« 235 — 245; »7« 195 — 205; »8« 125 — 130. Fižol: baški sremški beli brez vreč 380 — 385. Otrobi: baški in sremški 116 — 118; ban. 114 — 116.

Iz Ljutomeri

Iz Ljutomeri za našo dečo. Pomanjkanje čuti posebno otroci dolaskih in viničarskih slojev. Dolžnost boljše podkovane državljanov je, da pomagajo revni deci našega naroda po svojih močeh. To so uvideli tudi naši trgovci. Na pobudo predsednika združenja so darovali v blagu in denarju za božičnice v Ljutomeru in okolici. Prispevali so: po 500 din trvdke Senčar Ciril, Vilar Veno, Franc Wirth, Ivo Serben, Ivo Martinušič in Matija Žitek, 400 din trvdke Viktor Kukovec, 300 din trvdke Rudolf Pušenjak, po 100 din trvdke Sinigro Ignac, Sumak Mirko, knjižarna Panonija in Janko Sušec, skupaj 4100 din. Od tega je dobilo Kolo jugoslovenskih sester za božičnico učencem in učenkam ljutomerskih ljudskih šol 3000 din, meščanska in tri okoliške šole pa skupno 1100 din. Razen tega so trgovci mislili tudi na dečo obmejnih šol. Združenje je dalo iz svoje blagajne 4000 din za obdaritev teh otrok. Tako je dobila šola v Stogovcih blaga in obnova 51 otrok v vrednosti 2500 din, šola v Gornji Radgoni 1500 din, za kar je šolsko vodstvo nakupilo darila. Trgovstvo ljutomerskega okraja je torej dalo za revno dečo 8100 din, pri čemer pa niso videli darovi, ki so jih druge dobrodelne organizacije nabrale po raznih krajih pri tankajšnjih trgovcih. Narodno zavedni trgovci gre za slovekoljubno delo vse priznanje.

Iz Krškega

Krški govori. S čigavim dovoljenjem in kakšno pravico ali dovoljuje neki gospod držati spominski govor na našem pokopališču v tujem jeziku? Naproseni smo, da stavimo to vprašanje in najodločneje zavrnemo take govornike, ki ne bodo poznali slovenskega značaja našega mesta!

Iz Ptuja

J— Zvočni kino bo predvajal danes v četrtek ob 20. uri najslavši film francoske razkošnosti s naslovom »Na jelenskih poljih«. Za dodatke zvočni tednik.
J— Žrtve mraza. V bližini cerkvice Sv. Roža na Hajduki so našli v torek zjutraj v obcestnem jarku smrznjenega občinskega reveža in njegovega invalida Antona Gočca iz Hajdine. Ker je siromak trpel za padavico, je možno, da ga je ta med potjo napadla, ko je v noči hotel domov in ga vrgla v jarek, kjer je potem smrznil.
J— Smrtina. V nedeljo zjutraj je umrla g. Anica Jobova, poštna kontrolorka v pokopju. Pogreb je bil v ponedeljek in se ga je poleg drugih udeležilo vse osebje pujske pošte.
J— V bolnišnico so pripeljali 22letnega Vilčka Konrada iz Sp. Velovica. Obstrehi ga je neki starejši, na ženo zelo ljubezen mož. Dalje so pripeljali Jerneja Petroviča iz Dornave, ki je padel na polenici ter se zelo nevarno poškodoval po glavi.

Naše gledališče

D R A M A

Četrtek, 28. zupanova Micka. Slavnostna predstava v proslavo 150letnice prve uprizoritve. Govoril bo univ. profesor in član akademije g. dr. Kidrič.
Petek, 29. zupro.
Sobota, 30. igra s smrtjo. Premiera. Premierski abonma.
Nedelja, 31. ob 15. Umički, na plan. Ljudska predstava po globoko znanih enah od 16 din nazadol. Ob 21. Tri komedije. Izven.

Slavnostna predstava v ljubljanski dram. V četrtek 28. t. m. bo minilo 150 let, odkar je bila v ljubljanskem Stanovskem gledališču prvič uprizorjena izvirna slovenska komedija »Zupanova Micka«, ki jo je napisal naš komediograf Anton Linhart, eden najuglednejših članov znamenitega našega literarnega in kulturnega pomembnega Zoisovega kroga. Pred začetkom predstave bo govoril uvodno besedo k slavnosti univ. prof. in član Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, dr. F. Kidrič, znani naš literarni zgodovinar. Sodeloval bo tudi operni orkester, ki bo igral dve uverturi. Nato bo dramski ansambel v režiji dr. Bratka Krefta uprizoril »Zupanova Micko« v originalnem našem jeziku takratnega časa. Na to pomembno slovensko dramsko obletnico opozarjamo vse sloje našega občinstva in vabimo, da v velikem številu posesti »Zupanova Micko«. Predstava bo izven abonmaja. Veljejo običajne dramske cene.

Opozorjamo na zanimivo premiero Avenčevske komedije »Igra s smrtjo«. Delo ima tri dejanja in ga je prevedel Rado Pregarc. Igrali bodo Taldin Lipah, Kazancov Jan, Glibovič Daneš, Usakov Jeran, Notkin Presetnik, Haričkin Bratina, Olga Gabričičeva, Zoja Levarjeva, Mina Vilda Juvanova, Arisa Rakarjeva, Noselj Vertin. Režija prof. Sest. Predstava v soboto bo za premierski abonma.

O P E R A

Četrtek, 28. zupro.
Petek, 29. zupro.
Sobota, 30. Frasquita. Gostuje Zlata Gungjenac-Gavellova. Izven.
Nedelja, 31. ob 15. Pri belem konjčku. Izven. Znižane cene. Ob 21. Frasquita. Izven. Gostuje Zlata Gungjenac-Gavellova.

Na Silvestrovo popoldne se bo uprizorila vesela opereta »Pri belem konjčku« z Zupanom, Modestom Leonarom, Pečkom in Poličev, zvečer pa Leharjeva »Frasquita« z Gungjenacovo in Franciom. Na novega leta dan se bo popoldne ponovila naša priljubljena domača opera »Gorenjski slavček« s Franciom, Ribičev, Anžlovarjem, Barbičev, Zupanom, M. Sankom itd.; zvečer pa naša uspešna »Albertova« s Nizavac, v kateri je debutiral kot režiser Emil Frelih, dirigira pa dr. Švara. Glavne partije poje Basčeva, Marček, Janko, Ribičeva, Orel, Banovec itd.

BENTJANSKO GLEDALIŠČE

Začetek ob 20.15

Sobota, 30. Ujež. Premiera.
Nedelja, 31. Ujež.
Ponedeljek, 1. januarja: Ujež.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 28. Konto X.
Petek, 29. zupro.
Sobota, 30. Zaroka na Jadrami.

R A D I O

Četrtek, 28. decembra.
Ljubljana. 7. Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. 7.15: Veseli svoki (plošče). — 12: Veseli drobiži (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.20: Operni trio. — 14: Poročila. — 18: Veseli godci. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Ministrstvo za telesno vzgojo. — 19.30: Objave. — 19.50: Plošče. — 20.05: Ob 150letnici slovenskega gledališča. — 21: Reprodukcijski koncert simf. glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Dve harmoniki (gg. J. Jurman in Al. Kotnik).
Beograd. 18.30: Komorna glasba. — 20: Humor. — 21: Havajske kitare. — 21.50: Orkester. — Zagreb. 17.15: Lahka godba. — 20: Petje. — 20.30: Komorne skladbe. — 22.20: Jaza. — Sofija. 17: Lahka in plesna glasba. — 18.45: Mali orkester. — 19.50: Plošče. — 20: Instrumentalni koncert. — 21: Orkester. — 22: Ples. — Dunaj. 18: Mali orkester. — 19.15: Plošče. — 20.15: Virtuoz. — 22: Plošče. — 23: Nočni koncert. — Berlin. 20.15: Plesni večer. — 22.30: Godba na pihala. — 23: Lahka in plesna glasba. — 24: Nočni koncert.

Gospodarstvo

V novembru smo imeli za četrtil milijarde

aktivno trgovinsko bilanco

Po vrednosti največji izvoz od oktobra 1930

Kakor je znano se je v septembru naš izvoz zaradi izbruha vojne ter nesigurnosti in prometnih ovir prav občutno skrčil. Med tem ko je znašala vrednost našega izvoza v avgustu še 595 milijonov din, smo v septembru izvozili le za 240 milijonov. V drugem vojnem mesecu, to je v oktobru pa se je naš izvoz zopet naglo popravil in je dosegel vrednost 512 milijonov; v preteklem mesecu pa se je, kakor je to razvidno iz pravkar objavljene statistike, povzpela na rekordno višino skoro 624 milijonov din. Mesečnega izvoza v takšni višini nismo zabeležili od oktobra 1930 in le v decembru 1936 in 1937 smo prekoračili vrednost 600 milijonov.

Številke o gibanju našega izvoza v novembru nam potrjujejo, da je nastopila izvozna konjunktura zlasti za izvoz živil in surovin. Visoko vrednost našega izvoza v preteklem mesecu smo dosegli navzlic temu, da smo izvozili le malo kovin in rud, po katerih je danes toliko povpraševanja (v septembru in oktobru kakor znano sploh nismo izvažali bakra in svinca). Izvozni odbor pri Narodni banki je namreč pri izdajanju izvoznih dovoljenj za kovine še vedno zelo rezerviran.

Visoko aktivna bilanca v novembru

V novembru smo izvozili 343.750 ton blaga (lani 323.165) v vrednosti 623,7 milijona din nasproti 527,9 milijona din v istem mesecu lanskega leta. Nasproti lanskemu novembru je bil letos naš izvoz večji po količini za 6,4%, po vrednosti pa za 95,8 milijona din ali za 18,2%.

V mnogo manjši meri se je zopet dvignil naš uvoz. V zadnjih mesecih pred izbruhom vojne se je vrednost našega uvoza gibala na višini preko 400 milijonov din mesečno. V septembru pa je naš uvoz padel kar na 253 milijonov in se je v oktobru povečal le na 357 milijonov; pa tudi v oktobru je dosegel le 369,3 milijone din, to je za 6,2 milijona din ali za 1,7% manj nego lani.

Ker se pri znatno povečanem izvozu uvoz ni bistveno dvignil, smo v preteklem mesecu zabeležili visoko aktivno trgovinsko bilanco, saj je aktivnost v tem mesecu dosegla kar 254,4 milijona din, medtem ko je bila lani naša trgovinska bilanca v novembru aktivna za 152, predlanskim pa le za 54 milijonov.

Naša trgovina z inozemstvom se je od začetka letošnjega leta gibala takole (v milijonih din):

	izvoz	uvoz	razlika
januar 1939	319,1	378,3	— 59,2
februar	339,5	402,1	— 62,6
marec	423,0	476,3	— 53,3
april	433,3	418,8	+ 14,5
maj	466,5	424,1	+ 42,4
junij	432,5	428,3	+ 4,2
julij	408,0	433,8	— 25,8
avgust	594,7	415,9	+178,8
september	240,5	253,2	— 12,7
oktober	512,0	357,1	+154,9
november	623,7	369,3	+254,4

jan.-nov. 1939 4792,8 4357,4 +435,4
jan.-nov. 1938 4521,1 457

Tudi v soboto

bomo zaključili sprejemanje oglasov ob 12. uri.
Opozarjamo na to naročnike oglasov in jih
prosimo, da jih naročijo pravočasno.

Domače vesti

Moravčani so dobili elektriko. Na večer pred božničnimi prazniki so se zbrali Moravčani k slovesni otvoritvi elektrike. Na trgu pred cerkvijo se je še pri luči petrolejke zahvalil g. župan vsem, ki so pripomogli k elektrifikaciji Moravč in okolice. Predvsem se je zahvalil načelniku obeh domačih denarnih zavodov, ki sta g. motno prispela na pomoč ter pomagala premostiti najtežje vprašanje, kje dati elektrifikaciji moravške doline. Po pozdravu so odšli vsi k transformatorju, kjer je g. dekan Hafner blagoslovil novo pridobitev. Takoj po blagoslovljenosti so začeli žarnice po hišah, a proleje cerkve sta krasno razsvetljevala dva žarometi. Moravčani so z veseljem sprejeli novo napravo, čeprav je bila zvezana s težimi denarnimi trtjavami. Ker do praznikov ni bilo mogoče izvršiti del tudi v okolici, so bile za enkrat deležne luči za božič samo Moravče, dočim se bodo dela v okolici nadaljevala po praznikih. Da je Moravčanom zasvetila elektrika že v praznikih moramo posebno pohvaliti delavce, ki so napeli vse moči, da so dela pravočasno dovršili. V priznanje so jim Moravčani priredili prijeten večer.

LJUBLJANA PASAŽA NEBOČNIKA

Novi grobovi. Na Stefanovo je bila položena pri Sv. Križu v rodniško grobnico gospe Terezine Tertakova, soproga upokojenega profesorja g. dr. Ivana Tertakova. — V Stožicah je umrla gospe Emilija Jakinova. Pokopali jo bodo jutri ob 15. — V Selcah bodo danes ob 15. pokopali posestnika g. Petra Šmida. — Pokojnim blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Zlata nedeja v Zagrebu. Medtem ko so trgovci v Ljubljani letos zlato nedeljo, ki je padla prav na predbožični dan, premaknili za teden dni nazaj, so bile v Zagrebu trgovine na nedeljo pred božičem odprte. Vrvež je bil izredno živahen, vse mesto je bilo kakor en sam velesejem. Trgovine so bile ves dan nabito polne, a na srečo so bile kljub nastopajoči vojni krizi dobro založene. Zagrebški primer je pokazal, da so široke množice občinstva v resnici od nekdanj navajene, posvečati zadnjo nedeljo pred prazniki božičnemu nakupu.

Savinjska dolina brez večerne železniške zveze s Celjem. Pri zadnji redukciji vlakov sta na račun štednje izgubila Savinjska dolina in vse zaledje do Šentanja in Velenja večerni vlak, ki je odhajal iz Celja ob 20.45. Ta vlak je imel priključek od večernih vlakov iz Maribora in Ljubljane. Prebivalstvo je zaradi izpada tega vlaka le delno oškodovano z redno avtobusno zvezo ki jo uvede mestno avtobusno podjetje v Celju po prihodu ljubljanskega vlaka od Celja do Mozirja. Za ogromno število dijaštva, ki pohaja celjske šole, zlasti gimnazij, in se vozijo vsak dan domov, je ta na novo uveden vlak gotovo zelo poren in prikladen ter bi moral za stalno ostati, dokler vlada v Celju glede šolskih potovalov na gimnaziji taka mizerija, da mora skoraj polovica dijaštva obiskovati popoldanski pouk. Na drugi strani pa je nastalo nevarno stanje, ko ni poskrbljeno, da bi prebivalstvo Savinjske in Saleške doline do Velenja imelo večerne zveze z vlakom iz Maribora in Ljubljane. Saj je Ljubljana vendar sedež naše vrhovne upravne oblasti in cele vrste višjih uradov, v katerih ma tudi prebivalstvo z tega velikega okrožja vsak dan posla. Tudi se ne more reči, da bi bili vaki v Savinjsko dolino kdaj slabše zasledeni, prav posebno velik pa je bil vedno naval na ta sedaj uklinjeni večerni vlak baš zaradi zveze z Ljubljano in Mariborom. Po prvi redukciji smo čez dobili na nekaterih progah naše železniške direkcije zopet vrtnjenih nekaj vlakov. Celje in Savinjska dolina pa sta morali zopet ostati neupoštevani ob strani.

Iskavska pomoč. V naši božični prilogi v Legendi o poznem vojakovi VI. Levstika, prečrta v 4. stolpcu, 16. vrsti zgornj stavke »Jaz sem narod in beri: Jaz sem narode«.

Novelne razglednice ima Družba sv. Cirila in Metoda še na razpolago. Uporabljajte jih za voščila! (—)

Družbi sv. Cirila in Metoda sta nakazali gg. Nada Dnovskova in Mica Kečeva iz Zagreba 200 din za uboge otroke v obmejnih krajih. Iskrena hvala!

Sarajevski prerok obeta, da se vojna ne bo dotaknila. V Sarajevu živi muslimanski duhovnik šerif-hodža, ki uživa sloves izredno svetlega, učenega, s proročnim vidom obdarjenega moža. Pred dnevi ga je obiskal novinar, da ga poprosi za kratek razgovor o sedanjih dneh in o dogodkih, ki nas takako za obzorjem. Šerif-hodža je bil zakaopan v svoje knjige in mu je bilo malo do razgovora. Na vprašanje, ali bo svet propadel je šerif-hodža odgovoril: Joki! Gleda! sem neko noč v Muhajdin bin Arabjeval (Muhajdin bin Arabi je bil najslavnejši mistik Vzhoda, a falš pomeni prerokbo). Njegov fal pravi: Krija te vojne se ne bodo dotaknile te zemlje. Kar sem ti rekel, naj ti bo zadosti. Več nisem razbral. V 2. vsem spominu je zgodba, ko se je prerokba šerifa-hodže pred leti na mestu uresničila. Stanovalec je v Kolobari-hanu pa je hiša na lepem začela goreti, da je vse Sarajevo teklo na kup. Samo šerif-hodža je v svoji sobi ostal sklonjen nad knjigami. Ko so ga hiteli klicati naj zbeži, je ljudje zavrnil, naj ga pustijo pri miru, češ, da se plamenji njegova

vega bivališča ne bodo dotaknili. Kolobarihan je takrat v resnici pogorel do tal. hodževa soba pa je ostala nedotaknjena od zubljev.

Sto kilometrov hoje za 2 din. Zgovern primer siromašne, v kateri žive kmečki ljudje v južnih pokrajinah, nam nudi 70letni kmet Milo Bokan iz Bukovca v barskem okraju. Napotil se je v Vur-Pazar, da si kupi opanke. S seboj je imel 40 din, a ko je prišel v mesto, je trgovcu zahteval 42 din za par. Bokan jo je nato mahnil v Podgorico, ker je šiljal, da so opanke za 2 din cenejše. Da je prihranil 2 din, je napravil približno 100 km poti.

Osumljena dveh požigov. Iz Ljutomera nam poročajo: »Jutro je že poročalo, da so orožniki v Ljutomeru aretirali neko mlado žiljko, ki je osumljena, da je začetila dva požara v Norščinah. Sum se je z raznimi poizvedbami tako okrepil, da so mladenko Rozo Milinaričevico iz Noršincev predali okrožnemu sodišču v Murski Soboti. Brez dvoma je ugotovljeno, da je Rozo Milinaričeva dala pisati grozljivo pismo, ki je bilo najdeno na gasilskem spravišču v vasi. Priče tudi potrjujejo, da so to videli ob vsakem požaru, kako je prihajala iz smeri, kjer je bil nastanjen. Pozneje se je vračala k ognju, dasi je njeno bivališče precej oddaljeno, in ga s čudnim zadovoljstvom opazovala. Sploh so jo videli pogosto skoraj ob vsaki nočni uri hoditi po vasi ali priti od drugod. Osumljenska ta vse — pisanje grozljivega pisma in požig, drugače pa je čisto apatična. Značilno je, da napovedani požigi v Norščinah niso izbruhili, zaradi česar se je razburjenje vaščanov precej pogoilo.

BOUVIER ŠAMPANJEC GORNJA RADGONA

Dva tihotapca pri Zadru ubita. Te dni je v okolici Zadra skušalo preiti na jugoslovensko stran šest tihotapcev z večjim tovorom vžgalice. Graničarska straža je našla na njih in jih pozvala, da se ustavijo, a tihotapci so se spustili v beg. Graničarji so streljali za njimi in dva izmed njih smrtno zaveli. Do nedavna je na meji pri Zadru cvetelo tihotapstvo s kavo in sladkorjem, a odkar tega blaga na italijanski strani ni mogoče več dobiti, so se tihotapci lotili kupčije z vžgalicami. Zavojevalci vtihovalprijem vžgalice, ki vsebuje deset škatlic, se je v šibeniku pod roko prodajal po 6 din.

Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc Jožefove grenčice.

Zahvala pohabljenega dekleta. Pred tedni smo objavili sliko nesrečne Tončke Molkeve iz Predolji pri Grosupljem, ki je prišla brez nog in brez ene roke na svet. Prošnja, ki jo je s soto Tončka naslovila na plemenita srca ni ostala povsem brez uspeha in zdaj se obdarovanka iskreno zahvaljuje vsem dobrotnikom, posebej pa se gg. Mariji Jerasovi iz Ljubljane, ki ji je darovala vozček, da bo Tončka vsaj ob lepem vremenu mogla iz hše.

Iz Ljubljane

Božična krajevna organizacija JNS za kolizejski okraj je tudi letos lepo uspešno. V soboto 23. t. m. zvečer se je zbralo v veliki dvorani Kazine veliko število ravnih družin predvsem iz kolizejskega, pa tudi iz nekaterih drugih mestnih okrajev. Nagovoru predsednika dr. Zajca, ki se je zlasti zahvalil vsem darovalcem različnih prispevkov, je sledila odlično poana deklaracija omladinca JNS. Navzočni so bili pogočeni s čajem in pecivom, vsaka družina nato pa še obdarovana s paketom najnujnejših življenjskih potrebščin, moka, sladkorja, masti, kave, rožin itd., pa tudi perila in blaga. Obdarovanih je bilo skupno 47 družin z okoli 170 člani. Zarežiti oči in lice so obdarovani otroci v spremstvu svojih staršev zapuščali lepo uspešno prireditve.

SANOPED ohrani zdrave, suhe, tople noge — šteti nogavice in čevlje. Vrečica samo 2.— Din.

Božična razstava kanarčkov. Društvo za varstvo in vzgojo ptic pevk je tudi za letošnje božične praznike priredilo tradicionalno razstavo harških kanarčkov v eni izmed učilnic na učiteljski. Otvorili predstave je prisostvoval tudi predsednik mestne občine, a obiskali so jo čez praznike številni ljubitelji ptic pevk. Na koncu je posebna komisija odlikovala rejca Gvida Grubiča s srebrnim latorjem v vencem in veliko zlato medaljo, nadaljnja priznanja pa so prejeli še razstavljalci Golob, Marinek, Jugović, Omahna, Kostanjšek, Fiskar, Bitenc, Kelnert in Kveder.

DANES JE IZSLA NOVA ŠTEVILKA »DRUŽINSKEGA TEDNIKA«.

Skrupirni grobovi sredi svete noči. Ko so na sveti večer obiskovali grobove že zapustili svoje ranjke, h katerim rad prihajajo za praznik rojstva uja obisk, in je pokopališče, bajno razsvetljeno, ostalo v svoji tišini in samoti, sta dva pokopališka uslužbenca opazila za spomenikom sredi božje njeve tri sumljive sence. Stopila sta bliže, a zagrneta trojica je začela bežati. Ko sta moža neznance že skoraj dohitela, je eden izmed bežičnih oddal štiri strele iz samokresa, nato pa so vsi trije izginili proti Novim Jaršam. Pozneje sta pokopališka uslužbenca našla za spomenikom sredi pokopališča veliko vrečo, v nji pa več ko 10 kg z grobov nakradenih sveč. Vrečo sta pustila na kraju, kjer sta jo našli in o stvari obvestila policijo. V nadi, da bodo ubežniki prišli

po svoj plen, so jim policisti pripravili zasledo. Proti jutru sta se res pritojčila dva mlada brezposelna delavca iz Novih Jarš, in ko so ju aretirali, so pri enem izmed njiju v žepu našli samokres, a katerim je nekaj ur poprej streljal na zasledovalce. Fanta sta izdala še svojega tretjega pajdaša, da so skupaj poromali v zapor.

Dame — Gospodje!

Priporoča se novootvorjeni frizerski salon »FRANK« (podruž.) v Kresli vokal Stritarjeve-Lingarjeve ul. 1. — Konkurenčne cene — dobro delo. —

Abonenti znaten popust.

u— Silvestrovo Ljubljanskega Sokola bo nad vse zabavno. Ohlen spored bo razveseljeval vse, da bodo lahko stopili zadovoljnega obraza v novo leto. Ne premisljuje, kje boste dočkali prvi dan novega leta, temveč se odločite že danes, da pridete k Ljubljanskemu Sokolu in vam ne bo žal. Podrobnosti o tej vaskoletni znanj prireditvi še objavimo.

Stare tube zobnih past potom drogerije Gregorič — a staro medenino, baker, bron, cink itd. kupuje direktno Rupena-Lutz, pri stari cerkvi v Šiški. Staro železo Istotam.

u— Sokol Ljubljana II. priredi Silvestrovo večer v Kazini. Spored bo gotovo zadovoljivo sodelujejo priznani umetniki. Plesalci bodo tudi prišli na svoj račun, kajti za vse ob dobro preskrbljeno, da bo večer res prijeten. Začetek ob 20. uri ter so naprojeni vsi da pridejo zarana. Morebitne rezervirane prostore bodo mogli prireditelji držati samo do pol 21. ure, na kar se posestnike že zdaj opozarja. (—)

Prazne tube zobnih past potom drogerije Gregorič — a staro medenino, baker, cink itd. kupuje tovarna Lutz na Celovški cesti. — Istotam nakup vsakovrstnega starega železa.

u— Ljubljanski zvone vabijo vse prijatelje društva in pesni na Silvestrovo k Mikliču. Na sporedu petje, godba, Jožek in Ježek, ples, dalje dobra vina in jestvine, a predvsem mnogo dobre volje in nepisljene zabave. (—)

u— Drsaljšče pod Tivolijem. Načelnikstvo Ljubljanskega Sokola sporoča vsem svojim članom in prijateljem Sokola, da je na letnem telovadišču v Tivoliju odprto drsaljšče. Led je izboren in vabimo na številno udeležbo.

u— Božičnica pri prostovoljnih gasilcih. Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-mesto je kakor vsako leto tudi letos priredila božičnico in obdarovala lepo število otrok siromašnih družin katerih očete so gasilci in se kljub težkim življenjskim razmeram staviijo vsak čas na razpolago po geslu: Bliznjemu v pomoč, domovi in v dobro! Skromni, a lepi slavnosti je prisostvoval tudi zastopnik predsednik mestne občine in pa tajnik gasilske župe Ljubljana-mesto Robežnik. Poveljnik Prstovšek in zastopnik župana sta imela na mlade obdarovance kratek nagovor, v katerem sta jih pozivala, naj tudi oni slede vzgledu svojih očetov, nakar so bila darila razdeljena. Uprava čete se vsem dobrotnikom, ki so prpomogli k obdaritvi, najlepše zahvaljuje.

ZOBNI ATELJE RIHARD KLEMENČIČ PRIVOZ 6, od 27. t. m. do 2. januarja NE ORDINIRA.

u— Za nočni mir okrog pošte. 2 mestnega magistrata nam pišejo: Stanovniki hiš okrog pošte so na predsednika mestne občine naslovili pismo, v katerem opisujejo, koliko trpe zaradi neprestanega kaljenja nočnega mira. Skora vsako noč, pišejo med drugim, gotovo pa vsako soboto in nedeljo dvigajo ob 1., 2. ali 3. jutraj ljudje, ki prihajajo iz bližnjih lokalov toliko hrupa, da ni mogoče zatisniti očesa. Prav tako se stanovniki hiš okrog pošte pritožujejo nad motornimi vozili ki drviijo mimo s odprtimi izpuhi in povzročajo velik truš. Predsednik mestne občine se pismo odstopil pristojni oblasti s pristavkom, da pozna upravnost pritožbi tudi z lastnega opazovanja. Kakor znano, stanuje tudi predsednik mestne občine pred pošto.

Iz Celja

Božična likovna razstava celjskih slikarjev ge Vere Fišer-Pristovškove ter gg. Alberta Širka, Cvetka Štuke, Miroslava Modica in Karla Meheta je bila na Stefanovo zaključena. Ob 17. le blo v seini dvorani žrebanje števil na vsopničnih. Komisiji je predsedoval g. Ciro Sarda, člani komisije pa so bili celjski novinarji. V žaro je bilo položenih 1563 kuponov. Izžrebano so bile naslednje tri številke: I. nagrada (slika Alberta Širka) štev. 247, II. nagrada (slika Cvetka Štuke) štev. 180, III. nagrada (slika Vere Fišer-Pristovškove) štev. 1977, IV. nagrada (slika Miroslava Modica) štev. 623. Po dve sliki za nagrade sta v podružnicah »Jutra« in »Slavnica« v Celju, kjer jih naj d bitnik dignejo na podlagi predložene vstopnice in ležimira. Slike, ki do 8. januarja 1940 ne bodo dvignjene, bodo zapadle in bodo prešle v last razstavljalcev. Imena dobitnikov slik bodo objavljena. Razstava je dosegla vprav sijajen uspeh. Obiskalo jo je 1.300 c.d. aš h in okrog 1.400 dijakov. Razstavljenih je bilo blizu 80, prodanih pa 32 del, kar je za Celje rekordno število. Celje je pokazalo zelo mnogo smisla za slikarsko razstavo, kar je treba ugotoviti s priznanjem. Razstavljalci se javnosti iskreno zahvaljujejo za podporo, ki jim je bila izkazana s številnim obiskom in nepričakovano velikim odkupom razstavljenih del, kar je v teh časih še prav posebno razveseljevalo. Ob zaključku razstave združujejo razstavljalci in svojo zahvalo številnim prijateljem tudi svoje iskrene čestitke k novemu letu.

Obdaritve revežev. Čejska tvrška »Metka«, katere lastnik je g. Henr k Weinberger, je darovala mestni občini celjski za obdaritve revežev 3.000 din v gotovini in 800 m raznega blaga. Za velikičudni dar izreka mestna občina v lastnem in v imenu obdarovanih darovka iskreno zahvalo.

Božični prazniki so potekali ob najlepšem sončnem vremenu, ki je izzabilo zelo mnogo Celjanov. Zlasti smučarjev, v zimsko naravo v Celju je vladal o praznikih pravi božični mir. O čemr prča tudi prazna kronika celj ke policije in reševalne postaje.

OGLETE SI ZNAMENITI IN DANES NAJAKTUALNEJŠI FILM
Najrazkošnejši francoski film z najpomembnejšimi igralci umetniki! — Gaby Morlay, Pierre Willm, Victor Francea, Jean Galland. — Režija: Marcel L'Herbier.
EDVARD VII. IN NJEGOVA DOBA
Po znamenitem knjižnem delu člana franc. Akademije André-a Mauroisa.
Predstave ob 18., 19. in 21.15 uri.
KINO UNION, tel. 22-21

GOSPA JUDITA
KINO MATICA, tel. 21-24.
Predstave danes ob 18. 19. in 21. uri.
prekrasna drama v stilu »Dama s kamelijami« naših dni. — Veliki triumf
BETTE DAVIS.

Na splošno željo še danes ob 18., 19. in 21. uri zabavna ljubezenska humoreska — najlepši božični program v filmu v gl. vlogi priljubljeni filmski junak Mickey Rooney. Kino Sloga, tel. 27-30
Ljubezen mladega Hardyja

— Sneg. Po krasnem sončnem vremenu o praznikih se je vreme včeraj zjutraj spremenilo in začelo se snežiti. Včeraj je zapadlo v Celju in okolici okrog 20. na hribih pa 30 cm snega.

— Žrtve poldneve. Ko je šel 18letni mizarski vajenec Anton Bele iz Imenega pri Podčetrku na sveti večer k polnočnici, je padel na poledeh tleh tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo v členku. — V Dobrošah vasi pri St. Petru v Savinjski dolini je šla 28letna služkinja Marija Sinkovčeva v nedeljo ob 13. na kozolec po seno. Ko se je vzpenjala po lestvi na ko olec, je lestva na zamrznih tleh zdrknila in se prevrnila. Sinkovčeva je padla tri metre globoko in si zlomila desno nogo v členku. — V Malih Dolah pri Vojniku si je 67letna posestnica Jožefa Klemenškova pri padcu na poledeh tleh zlomila desnico v zapetju. Ponesrečence so oddali v bolnišnico.

— Odkrivanje štirih pevcev. Pevsko društvo »Olika« je imelo v petek zvečer posebno slovesnost, na kateri so prešli zaslusni društveni člani odkrivanja za dolgotrajno poživljeno udeleževanje na pevskem področju gg. Martin Drugovč in Joahim Sonc sta sprejela zlato kolajno za 20letno, gg. Alojz Gorjup in Franc Mavec pa bronasto kolajno za 10letno pevsko delovanje.

— Sokolsko društvo Celje I. bo imelo prvi redni letni občni zbor v petek 29. t. m. ob 20. v telovadnici v Sokolskem domu v Gaberju. Vabljeni vse članstvo! (—)

Iz Maribora

— Nagradni predstavi v gledališču. Gledališka uprava se je odločila, da priredi tudi letos dve nagradni večerni predstavi in sicer prvo za Silvestrovo, drugo pa za novo leto.

— Lepo uspela premiera. Na Stefanovo je bila v gledališču premiera zabavne in vesele trodejanke »Konto X« v režiji g. Milana Košiča. Občinstvo se je dobro zabavalo in ni skoparilo s priznanjem vsem sodelujočim, zlasti osrednji komični podobi Gorinskovega Izidorja Reismagla.

— Pogreb zaslužnega šolnika. Na po-breškem pokopališču so pokopali upokojenega šolskega upravitelja in zaslužnega obmejnega šolnika g. Vekoslava Froma. Čigar plemenita dobrotljivost nam bo ostala vsem v toplem spominu. K pogrebu se je zbrala množica pokojnikovih sorodnikov prijateljev, stanovskih tovarštev, Sokolov in Cirilmetotlarjev. V tople občute-nih beseдах se je poslovilo od plemenitega rajnega v imenu obmejnega učitelstva g. Mirko Vauda predsednik sreškega učiteljskega društva za Maribor levi breg.

— Slavnostna mestnega pokopališča ne bodo zaprli s 1. januarjem? Mestni svet mariborski bo na svoji jutrišnji seji razpravljal tudi o prošnji za podaljšanje roka zatvoritve starega mestnega pokopališča do 1. maja 1940.

— Sneg je prišel precej naletavši v noči na sredo. Mariborski dičarji so že veselijo dobrih smukov.

— Založne božične praznike so imeli pri Puklavcih v Pernici. Gospodinja je podlegla s črni kapi in umrla, njen bolni mož, ki je hotel k zdravniku, pa je padel tako nesrečno da je obelzel s poškodba-mi nezavesten na cesti. Mimo doč so ga spravili v bližnjo hišo, nakar so ga odpredali v mariborsko bolnišnico.

— Iz malega Beograda. Pozornost Ruso-šanov so vzbudile ugotovitve uradne komisije, ki je v času od 20. novembra do 9. decembra 1939 proučila blaginjsko poslovanje pri ručni občini. V smislu ugotovitev komisije gre za prmaniklaj 64.000 din. Poiskava se nadaljuje. Občinski tajnik se nahaja na trimesečnem dopustu.

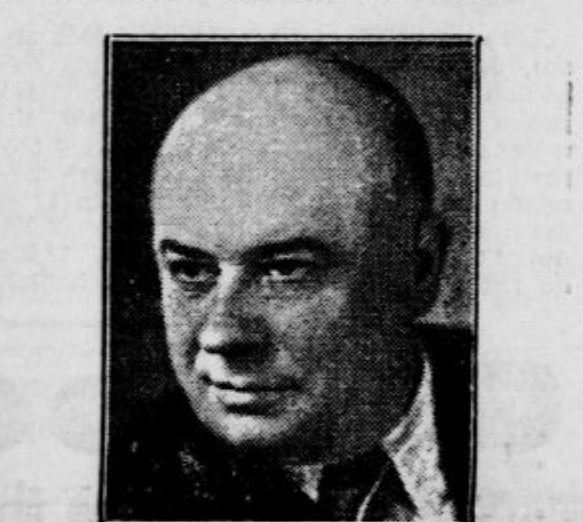
— Sreča v nevarnosti. Pri Sv. Marjeti ob Pesnici sta trčila tovorna avto nekega mariborskega prevoznika in drug tovorni avto, ki je vozil iz Murske Sobot. Vzrok karambola so b'la poledeča tla. K sreči pa ni bilo usodne ž'le posledice, pač pa je došlo poškode na obratu in nad desnim očesom 15 letni Karel Linhart iz Nuskovec, ki se je peljal poleg soferja na drugem tovornem avtomobilu in ki je pri sunku prišel z glavo v steklo. Linhart so prepe-ljali v bolnišnico.

— Kravato Stefanovo. V naši gostilni v Račah so se fantje spoprijeli. Pri tem so tudi streljali. Sredi gneče se je zgrudil ves krvav na tla 30letni Josip Pogorelec. Kroglja je šla skozi prsi. Pogorelec se zdravi v mariborski bolnišnici. Njegove poškode bo precej resne. V Koskih pa je postal šrtetev še nevarnih napadalcev 25letni opekarniški delavec Josip Gustin, ki je obelzel na cesti, zabočen v prsi. Gustin so prepe-ljali v bolnišnico. Orožniki se zani-majo za rapadale.

— Vlomilci v župnišču. V Rušah so se pojavili vlomilci v župnišču. Odnegli so iz sprejemnice razne predmete in so ponese-nižili otomano. Orožniki preiskujejo za-vedo. — Tridnevna zabava, na tuj račun. 25. oktobra t. l. je ukradel 32letni Karel Toš posestnika Elizabeti Fajsi iz Preteza 4500 din, 42letna Elizabeta Gselman pa ji je od-nesla harmoniko, ki jo je prodala. Tako sta prišla do zneska 5000 din, s katerim sta se zabavala tri dni, dokler ga nista potrosila. Včeraj dopoldne pa sta sedela na zatočni klopi pred tukajšnjim malim kazenskim senatom. Toš je bil obsojen na 2 leti in 6 mesecev robije, Elizabeta pa na 3 mesece in 15 dni strogega zapore in 300 din globe.

Praznik Kristijana Zanoškarja
Zagorje, 27. decembra

V nedeljo je praznoval računovod. pri zagorskem rudniku g. Kristijan Zanoškar 60-letnico obnem z godovanjem. Kot sin učitelja z veliko družino mu ni bila dana možnost višješolske izobrazbe, čeprav je talent hlepel po tem. Pod takratnim izbornim učiteljem Pelhanom pa se je vendar zadostno izobrazil, da je prav mlad dobil službo pri zagorskem rudniku. Prišel je na razna odgovorna mesta in dosegel čin uradnika.

Naslepija njegova zasluga za zagorsko dolino je bila pobuda za tolikšno glasbeno zanimanje. Morda v nobenem drugem kraju ne slišite toliko glasbe po hišah kakor v Zagorju. Ko sem pred 25 leti prikrat prišel v ta kraj in povsod čul glasove instrumentov, so mi povedali, da se je mladina oprijela glasbe, ker ima dobrega učitelja v osebi Kristijana Zanoškarja. Ves njegov rod je bil muzikalen in tako je tudi on začel povsod širiti glasbeno izobrazbo. Takoj spočetka je v Zagorju vodil sekste, ki je kmalu zaslovel. Na njegovo pobudo se je ustanovil tamburaški zbor. Ko je Sokolsko društvo dobilo svoj dom in odei, je spet Zanoškar z veseljem sprejel organizacijo godbe, da je igrala pri svepograh in na koncertih. Delo mu je bilo v toliko olajšano, ker si je godbenike sam vzgojil. Že ko mu je bilo 13 let, je obvladal več instrumentov ter je sodeloval pri rudarski godbi. Ko mu je bilo 16 let je že učil ob prostem času 15 fantov različnih instrumentov. Številni učenci so mu danes hvalili za to. Pri ljub-ljen je tem bolj, ker je na glasu odličnega družabnika in velikega humorista. Na življenjski poti ga v lepi harmoniji spremljajo soproga, sin in hčerka. Kot najstarejši uradnik pri rudniku služi že sedmega ravnatelja in uživa ugled v vseh krogih. Slavljencu, ki lahko s ponosom zre na svoje plodnosno glasbeno delo, prisrčno želimo vsi Zagorjani: še na mnoga leta!

F. J.

Iz Litije

— Ob odhodu vrle sokolske družine. Te dni so se preselili iz Litije v Ljubljano Ronkovi. Gospod France Ronko je služboval pri nas devet let kot progovni nadzornik. Že takoj spočetka se je močno zavzel za izboljšanje raznih železniških naprav. Priznati mu moramo, da je vse svoje načrte izvedel nad vse lično. Odlični strokovnjak-gračbenik je rad pomagal vsakomur, kdor je potreboval strokovnega nasveta. Zato ga je vsa naša dolina zelo vzljubila. Takoj po preselitvi iz Kranjske gore, kjer je služboval prej, se je javil v vrate našega Sokola in postal načelnik gračbenega oddelka. Da imamo pri nas moderno preurejen Sokolski dom, je zasluga brata Ronka. Pred meseci je dočel br. Ronko hudo nesrečo na službenem obhodu. Z malo derezno je bil na službenem prevozu od Litije do Kremš. Pa ga je dohitela nenapovedna motorna drežina in zadela v malo vozilo. G. Ronka je vrglo z vozilom vred s tira. Tedaj je dobil huče počke. Nezvestnoga so prepeljali v bolnišnico. Njegova krepka narava je premagala poškode in zdaj je g. Ronko spet zdrav v službi. Za težavne posle progovnega nadzornika pa ni več sposoben, zato je bil premeščen k direkciji v Ljubljano. Stanovski tovariši so priredili g. Ronku prirečno odhonično pri Marjarju v Zgornjem Logu. Tudi Sokol se je poslovil od odhajajoče družine. G. Ronkova je sodelovala s svojim prijetnim glasom pri dramskem odseku in pri »Litici«. Sokolska poslovnica na »Pošti« je pokazala kako je bil br. Ronko vse naš. Odhajajočo Ronkovo sokolsko družino smo za slovo očrtili z rdečimi nregrli. Kličemo jim: vso srečo v Ljubljani!

INSERIRAJTE V »JUTRO«